

Εισηγητική Έκθεση

του καθηγητού της 'Αρχαιολογίας Γ.Α.Οικονόμου .

περί της έναίσιμου επί διδαστορίας πραγματείας

κ. Μ.Μ. Συριοπούλου

· Ο στερεοβάτης του Παρθενώνος και η νοτία οχύρωσις της ἀκροπόλεως
τῆν "Ἀθηνῶν"

εἴς τινε κοσμητόν.

Ὁ πτυχιούχος τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς κ. Γ. Ο. Συριοπούλος ἐπέβλεπεν εἰς τὴν
ἐχολὴν έναίσιμον ἐπὶ διδαστορία πραγματείαν ἐπιγραφουμένην · Ο στερεοβάτης
τοῦ Παρθενώνος καὶ ἡ νοτία οχύρωσις τῆς ἀκροπόλεως τῆν "Ἀθηνῶν". τὸ θέμα
τῆς πραγματείας τοῦ ὀνομασθέντος ἐξέδρα βόνου καὶ διεξήγαγε βόνου, ὑπέβλεπε
δὲ ταύτην ἐτοιμίαν ἔνευ ἑλλης βοηθείας ἢ καθοδηγήσεως καθηγητοῦ τίνος τῆς
ἡμετέρας σχολῆς. Ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε κολλάσις ἐνεπεύθηεν ἐν τῇ σχολῇ καὶ
ἐγὼ καὶ ἄλλοι συνάδελφοι, ἐμφαίνεται ὅτι οὔτε ἡ ἐκλογή τοῦ θέματος ὄντα κο-
κρίνεται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν διδαστορικῶν πραγματειῶν οὔτε ὁ τρόπος
τῆς θεμελίωσης ἐτοιμῆς πρὸς κρίσιν συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἐπισημασμένως διατυ-
πωθείσας γνώμας τῆς σχολῆς.

Ἄλλ' ἐφ' ὅσον ἡ σχολὴ ἀπενόησε νὰ δεχθῆ πρὸς κρίσιν τὴν ἐργασίαν, δὲν
ἐπιθυμῶ ἐγὼ νὰ δυσχεράνω τὸν ἐκφύσειον καὶ νὰ καταϊκώ- τὸν ἐπ' αὐτοῦ κατα-
βληθέντα κόπον.

Ὁφείλω εἰπε ἐν ἀρχῇ νὰ ἐξάρω τὴν φιλοκονίαν καὶ τὴν εἰκονὴν τοῦ ὀνομα-
σθέντος, ὅπως διεξαχθῆ τὸ θέμα αὐτοῦ ἐν ἀξιοκαί- προσπαθείᾳ κατανουήσεως τῆς
ἐνεργήσεως βιβλιογραφίας καὶ τῶν ἀντικρουομένων ἔνεων γνώμων περὶ οἰκοδο-
ρικῶν, λεπτομερειῶν καὶ ἱστορικῶν συμπεριφορῶν, τῶν ὀνομασθέντων ἢ ὡς ἐπὶ αὐτῶν ἄν
εἶναι πάντοτε ἀναρτιστήντες. Ὁ ὀνομασθέντος κατὰ μὲν καλλυτο ἀλλοῦ, ὅπως
διεπλήρη τὴν ἐπὶ γαλλοποιεῖται τῶν ἐλλήνων κατορθώσεως εἰς τὴν θεμελίωσιν
αὐτῆς ἐπιβεβαίωσιν τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἐλλήνων γλωσσῶν τῶν βοηθημάτων του
καὶ εἰς τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἐλλήνων γνώμων, ἵνα ἀπομνησθῆ νὰ κατανοηθῆται
ταύτης πρὸς τὸν κοινὸν εἶδος.

Διεξαχθέν μετὰ τοῦ δημοφιλῆ τὴν ἐργασίαν του ἀντελήφθη σαφῶς τοὺς βιβλιο-
γραφικοὺς του τοῦτους κόπους, οἱ ὅποιοι θὰ ἀπέδιδον ἴσως γονιμτέρους καρποὺς,
ἐάν εἶχε τι εὐρύτερον θέρμ ἀρχαιολογικὸν ἐκλέξει προσηφότερον πρὸς διδασκαρι-
κὴν πραγματείαν καὶ ἱκανότερον, ὅπως προ/καλέσῃ εὐρύτερον ἀρχαιολογικὴν ἐρευ-
ναν καὶ μύθησιν τοῦ δημοφιλῆ.

Ὁ δημοφίλος προέθετο τὴν ἐρευναν τοῦ στερεοβάτου τοῦ Παρθενῶνος ἐν σχέσει
πρὸς αὐτὸν τὸν μαρμαρινὸν ναὸν καὶ τὴν ὅλην οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, περὶ τῆς ὁ-
πίως ἐκάρχουσι ποιμίαι γυνῶραι.

Εἰς τὸ κύριον τοῦτο θέμα ἐκπλέκονται παρεμφθτικῶς καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα ζη-
τήματα, τὰ ὅποια, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῶν ἀνεξαρτή-
του ἐξετάσεως καὶ νὰ μὴ διεκφορτίσῃ τὸ κύριον θέμα. τὴν ἡκίστην περὶ τοῦτο
διατόσσειν τοῦ δημοφιλῆ ὅτι ταῦτα θὰ ἠδύνατο "νὰ ἀποτελέσῃσιν αὐτοτελεῆ αἰ-
νήσιμα ἀκοιτήματα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐκπαιδεύσεως" πρέκει νὰ ἀποσῶσμεν ἀσφαλῶς
εἰς τὴν κεντρικὴν του ἐπίαν, ἢ ὅποια σπεύδει νὰ ἀκονεῖρη ἐκπαιδεύσει εἰς ἐαυτὴν
ἐνθὸν θὰ ἔπρεκε νὰ ὑπερέινῃ τούτους παρ' ἄλλων.

Εἰς τὸν κύριον θέματος τῆς ἐργασίας προτίσσειται εἰσαγωγή περὶ τῆς γενεαῖνης μὲ-
χρι τοῦδε ἐρεῖνης τοῦ στερεοβάτου τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῆς ἱστορικῆς θέσεως
αὐτοῦ, ἐκτίθενται δὲ συντόμως καὶ σαφῶς αἱ ἰσχύσσαι καὶ ἰσχύουσαι νῆν γυνῶραι
μετὰ παρεκορπῶν εἰς τὰ οἰκεία συγγράμματα. Δυστυχῶς ἡ κακὴ δεκτυλογράφεισι
καθιστῶ τὴν ἀνάγνωσιν δυσχερῆ, ὅλλ' ἐξηλέγχθησαν, τῆ βοηθείᾳ τοῦ δημοφιλῆ,
αἱ βιβλιογρ. σημειώσεις. Σημειωτέον ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν δεκτυλογράφεισιν αὐτο-
προσέει- διεξήγαγεν ὁ δημοφίλος διὰ λόγους οἰκονομίας.

Εἰς τὴν θεωρουμένων ἰ, νῶν κυρῶς (σ. 4) τοῦ στερεοβάτου, ἐκί τὴν ἐκτίσιν ἐπιτη-
ρίσθησαν ἄλλοτε γυνῶραι περὶ τῆς προκερσιτικῆς προελεύσεως τοῦ στερεοβάτου
ἀναιρεθεῖσαι ἔπειτα ἐπὶ τοῦ *Kolbe* μετὰ γυνῶν εἰς τὴν θεωρουμένων ταῦτα ἡ-
κουσικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ τύπου, ἔπειτα νὰ ἀποσῶσμεν καὶ τὴν ἐρευναν τοῦ καθη-
γητοῦ τοῦ πολυτεχνεῖου κ.τ. Δεσμυνοπούλου, ἀνακοινῶσθῆσεν ἐν τῇ "Ἀκαδημίᾳ
Ἀθηνῶν καὶ δημοσιευθεῖσιν ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτῆς τοῦ ἔτους 1938. 111 διὰ
τῆς ὁπίως ἀπεδείχθη ὅτι τὰ θεωρούμενα " ἴχνη κυρῶς εἶναι ἀλλοίωσις τοῦ

του κήρου, κρεμαστος εις της εκει θάλασσης αποσηρητηριον την οικιαν της τουρ-
 κυριας.

Το κειρος II, Δ της πραγματειας (σελ. 10-12) αναγράφει τους βιολογισμούς των έ-
 πιστευτων του βεγγόλου νεώ (I G 12 σελ. 102 αριθ. 636-653). αδ. Αποτελεί 3ου τδ
 τδ τμήρα II Β (σελ. 13-22), εξετάζει την κρητιστική κατάσταση των λειψάνων, ο-
 πως ταυτε παρουσιάζονται μετ' την ανακτατική εξαγωγήσιν. Αποτάται η
 αδ τμήρα II Γ (σελ. 23-26) αναλαμβάνει παρατηρήσεις του βιολογίου και των προ-
 ηιουμένων έρευνων περί του μεταστροφισμου του κορυφίνου και περί των οικι-
 αίων των διαφόρων ειδών άδων, ίσως υπό του 18 και άνω, των όδων ορισμένων
 εις την πότι προς τα άνω. οι παρατηρήσεις αυτές είναι λεπτομερέσταται, θά χρησι-
 μοποιηθώσιν οι περαιτέρω διά την εξαγωγή των συμπρασμάτων του βιολογίου.
 'ως τμήρα II Δ (σελ. 27) βιολογισμοί 14 ειδών περιλαμβάνοντα της κρατούσας
 σημερινής γνώμης περί της σχέσεως στερεομέτου και σημερινού λαθηνά-
 νος, περί της σημερίας των διαφόρων ειδών του στερεομέτου τοίχων και της εκει
 κλίσεως, περί του κρηφίνου τείχους, περί της διαρκείας της οικοδομίας του.
 Επόμενος του περιλήψεως από 417 μέχρι 438/2 π.χ, περί των βιολογισμών των
 έπιστευτων ως αναφερόμενον ρόνον εις τον μαρμαρινον ναόν, των οικοδομηθέντα ει-
 του αρχαιοτέρου στερεομέτου κατά σχέδιον διαφέρον σημεντικώς κατάρηκος και
 κλίσεως του αρχαιοτέρου σχεδίου ως έρφαίνεται τούτο εις του στερεομέτου, περί
 του ελληνομέτου ως λεπτεστού σχεδίου των παιδίων του 'Ικτινίου, και πε-
 ρί του σχεδίου του περιλήψεως ως συνεχίζοντος καλαιότεραν σχέδιον του ναού
 ταυτα πάντα είναι κορίσματα της μελίτης "ένος και πλέον αιδνος γενομένης
 διά των κορυφιοτάτων έπιστημόνων της κυκλαδίου άναοήσεως" ως λέγει ο βιολο-
 γισμός ρη άκούμενος εις την ήδη αναφερτική έννοιαν του "κορυφιος", ίνα
 εξάρη ούτω περαιτέρω τας ίδίας γνώμης ως διορθώσας και αυτούς τους "κορυ-
 φιοτάτους". Η λιτέτης της έκφράσεως και η μετριοφροσύνη όφείλουσι να είναι
 πάντοτε γενίσιμα έπιστημονική εργασία, μάλιστα δε των εργασιών των βιολο-
 γισμών προς πανεπιστημιακήν έκδοχήν.

και άλλου της εργασίας αυτου ο βιολογισμός φαίνεται ειναι έπιθυμητό να

4
προλήρη την κρίσιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ δριλεῖ περὶ ἀξιοκρίτου παρατηρήσεως
του κ.τ.τ, ἐνθ' οὐδέ τις εἶχε τὴν διάθεσιν νὰ ἵπτεται πρὸς τὸν ἐβρενοῦ, χα-
ρακτηριστικῶς, οὗτος ἐνθ' αὐτὸν ἐκρίνεται. καὶ τὸν ἄστυ γὰρ αὐτὸν α - ε -
αἶρος τρίτον. τὸ μέρος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἐρρησίαν τοῦ θεοφάνους περὶ τε
τῶν ἐπιγραφικῶν πηγῶν καὶ τῶν σπηραϊκῶν λειψάνων τοῦ ναοῦ. Ἀποτελεῖ ἄρα τὸ
ἄστυ μέρος τῆς πραγματείας

Ἐν ἀρχῇ ὁ θεοφάνους ἐξετάζει τοὺς ἀπολογισμοὺς τῶν ἐπιστολῶν ὡς τὴν
ἀσθεντικωτέραν πηγήν, ὡς λέγει, τῆς μελέτης τοῦ ναοῦ. Οὐχὶ γενικῶς τοῦ ναοῦ, ἀλ-
λὰ τῆς οἰκοδομίας αὐτοῦ εἶναι πηγή, οἱ ἀπολογισμοὶ οὗτοι, ὅπως δὲ ὁ θεοφάνους
ἐλάβεν αὐτοὺς ἀπὸ ἐπιτηρίαν ἀπὸ καὶ ἄλλοι ἐρευνῆται, παρ' ἄλλοι δὲ τὴν φθορὰν
καὶ τὸ χροστώδες τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, εἶναι δυνατόν νὰ ἐλαχίστοι συμπέρασμα
τα διασώθη, ὡς ἐπιτηρίαν ἢ τοῦλάχιστον πιευνάστατα περὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ,
ἐνθ' αὐτὸν δὲ ἢ ὅσον ἴσως τοῦδε ἐγένετο.

Ἐπιτηρίαν λεπτομέρῃ, ὁ θεοφάνους τῶς ἀπολογισμοὺς καταλήγει εἰς συνοπτικὸν
πίνακα ἐν σ. ρυ, ὅπου φαίνεται κυριαρχικῶς ἢ ἀρχαῖος τοῦ ἔργου, τὰ λήρηματα καὶ
τὰ ἀναθήματα ὡς καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς ἐπιτελείας, χαρακτηριζόμενος καλῶς ὑπὸ τοῦ
συγγραφέως κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ φάσεις.

κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς οἰκοδομίας ἐπὶ τὴν διακοπήν τοῦ ἔργου ὅπως εἶχον δια-
πιστώσει πρότερον ὁ *Cavaignac*, ὁ *Dionysius* καὶ ὁ *Kühnle* - ἀλλ' ἐκεί-
νοι, ἐνθ' αὐτὸν τοποθετήσας τοῦ τεμαχίου τῆς ἐπιγραφῆς ἐθεώρουν τοῦτο ὡς
ἀναφερόμενον εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς οἰκοδομίας. ἦτοι τὸ 448 π.λ, ἠρμήνευον
δὲ τὴν διακοπήν ὡς προελθεῖσαν ἐκ τῆς εἰς ἄστυ ἐπιστρατείας τοῦ περικλέ-
ους κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ὡς ὅπως παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατὰ
τὸ ἔτος 441/2 ἐγένετο, ἢ πολλὰ σημαντικώτερα ἐπιστρατεία εἰς ἄστυ, δὲν διεκό-
πη δὲ ἡ οἰκοδομία τοῦ ναοῦ.

Ἄλλὰ νῦν, ὅτε τὸ δεύτερον ἐκεῖνο ἔτος ἐπέβη τρίτον διὰ τὴν ὁρμὴν τοποθετή-
σιν τῶν τεμαχίων, ἡ ἱστορικὴ ἐκεῖνη δικαιολογία τοῦ *Cavaignac* καὶ τῶν συμ-
φωνησάντων πρὸς αὐτὸν *Dionysius* καὶ *Kühnle* οὐκ ἐνδύεται πλέον νὰ σταθῇ
ὡς καὶ τοῦτον ὁρμώμενος ὁ θεοφάνους καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ἔτι τὰ τρία πρῶτα ἔτη
δὲν ἔχουσιν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἀναμφισβητήτως νοσηριζόμενον τὸν γάρον τῆς

κῆ τοῦ ἀστυ τοῦ περικλέους.

δ'εγγραφής, προβάλλει τήν εικόσιν ότι τά τρία πρότε έτη ένδεχόμενον είναι να ήλυσάνται περισσότερο του τειάρτου έτους, ή δέ διακοπή να είναι μακρότερα του ένδε έτους ή και τινων έτων". Ελκονισθείσης οβτω της χρονικής άνελευθίας της ένεγγραφής και έλευστον συνεχόμενον έτος, ο έκοφήσιος χρωαί πρότε τήν έρευναν, τήν επίβαλλομένην από της εικόσιος του, περί του χρόνου του τρίτου έτους, περί της διάρκειας της διακοπής του έργου και τέλος, όπερ και ακουσίαιότερον περί του έτους της ένάρσεως της οίκοδομίας του ναού. Ο έκοφήσιος θεωρεί τήν κρατούσαν γνώμην ότι έτος ένάρσεως της οίκοδομίας του ναού είναι τό 447/8 καχ ως έσφαλλομένην και έναλλακράναι να ήσθεεί ότι η αρχή οβτη έγινετο έτη τινά καλύτερον".

Δίκεται δε όσφιλέα ότι τό τέταρτον έτος, ότι επανήρχισαν οι έργασίαι, είναι τό 444/3 και ότι έπιοτε οι έργασίαι έγινοντω κανονικώς κατ' έτος, στήριζόμενος εις τήν γνώμην του έκονύρου εις τό 14ον και τό 18ον έτος

τονίζκει δε εβτιότως ο έκοφήσιος ότι τό 444/3 συνέλαπε τό σημαντικόν γεγονός της κατασκευής της άνάστεως της συντηρητικής μερίδος του θουκυδείδου του αελοχόου εις του όστρακισμοσ τουτόου, οβτω δε έμειότερη ή και έξηφονισθη ή κατά του έβρικλέους σφοδρά άντικολιτευσίς, περί της όπείας κατωρεί η όρχαία ιστορικη παράδοσις.

Είς τήν άντικολιτευσίν ταύτην έκοίσει ο έκοφήσιος τήν διακοπήν των έργων μετά τό τρίτον έτος. Αναδειφν-όε τά ιστορικα γεγονότα τά περί τον κίωνα (όστρακισμός 451 π.χ θάνατος 451/0). Ο έκοφήσιος τέπει τον όστρακισμόν του κίωνα εις τήν έσσητερικήν πολιτικήν, έξ ης έδρεψαν πρότερον όάφνας οι συντηρητικοί, και ένεκαινίζετο η καλλιτεχνική πολιτική του περικλέους.

Ὁ θεοψήφιος θέτει τὸν ὁσπρακισμὸν τοῦ σουκιδίου εἰς τὸ ἔτος 444/3, ἀλλ' ὁ *Beloch* *griechische Geschichte* II σελ. 188 μετὰ θεοσ. εἰθρίζει τὸ ἔαρ τοῦ 448 στηριζόμενος εἰς τὸν πλούταρχον Ἑερικλ. 14 μετὰ τὴν σουκιδίου κατέλευσιν καὶ τὸν ὁσπρακισμὸν εὐκ ἐλάττω τῶν πεντεκαίδεκα ἔτων διηνηκῆ μίαν οὖσαν ἐν ταῖς ενιαυσίαις στρατηγίαις ἀρχὴν καὶ δυναστείαν κτησόμενος. Ἐπισημ. ὁ μερικλῆς ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς ψήφ. τοῦ ὄφρου τῆ 430/29, ἀρχομένου τοῦ ἔτους, ἡ διαρκῆς αὐτοῦ στρατηγία διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 445/44 μέχρι τοῦ 431/30. Ἄν τις ὑπολογίσῃ τὴν δεκαπενταετίαν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ μερικλέου (429/8) τότε τὸ ἔτος τοῦ ὁσπρακισμοῦ τοῦ σουκιδίου θά εἶναι τὸ 443, ἀλλὰ τότε ἡ στρατηγία τοῦ μερικλέου δὲν θά εἶναι διηνηκῆς, ὅπως ρητῆς μαρτυρεῖ ὁ πλούταρχος ἥτοι συνέχῃ καὶ μία ἀρχή, διότι θά περιλαμβάνῃ καὶ τὸ ἔτος, κατ' ὃν ἰερ. ἦτο ἐκτός ἀρχῆς. Ἀλλὰ καὶ ἑσωτερικοῦς λόγους προβάλλει ὁ *Beloch* διὰ τὴν προτίρησιν τοῦ 448, διότι τότε μετὰ τὴν 30ετῆ εἰρήνην θά ἤρχισαν ἡ ἐκίθεσις κατὰ τοῦ μερικλέου, ἥτις προεκέλευσε τὸν ὁσπρακισμὸν τοῦ σουκιδίου. Ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων ἐξωτερικῆς ἀποτυχίας ἐξεκελύθη ἐν Σπάρτῃ ἡ κατα τοῦ Μαιιστόνικτος ἐκίθεσις, ἡ καταλήξασα εἰς τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ βασιλέως τοῦτου.

Ἐπειτα ἡ ἄλλη ἀλλεαστική εἰκασία τοῦ θεοψήφiou περὶ τοῦ ἔτους 444/3 ὡς ἔτους ἐκνεαλήμεως τῶν ἔργων τοῦ ναοῦ λόγω τοῦ συγχρόνου γινόμενου ὁσπρακισμοῦ τοῦ σουκιδίου κλονίζεται σημαντικῶς, διότι ὁ ὁσπρακισμὸς οὕτως προηγήθη κατὰ τὸν ἔτος.

Ἀπὸ σελ. 64 ὁ θεοψήφιος πραγματεύεται περὶ τῶν σταθρῶν ἐργασίας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ ναοῦ ἔργων ὡς ἀφειτηρίαν τὴν κατὰ τὸ ἔτος 480/49 ἐναρξιν τοῦ ἔργου καὶ στηριζόμενον εἰς τὰ δεδομένα τῶν ἀπολογισμῶν τῶν ἐπιστάτων.

Ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ πρώτου ἔτους, ὁ θεοψήφιος ἐπιτίθεται

λόγους κατὰ τοῦ *Killer* διὰ τῆς συμπληρώσεως τῶν κενῶν τῆς ἐπιγραφῆς καὶ χαρακτηρίζει αὐτὴν διὰ φράσεων κρητογόνου ὁρῆς (πλαυτογραφῶν τὴν ἀλήθειαν ἢ κρητοῦν τοῦ "ἀκουσίως" δὲν σέβει τὴν κατάστασιν). Ἡ ἐπισημονική γλῶσσα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προσπαθῶναι θῆκε κερῶν ἀντεγκλήσιον. Ὁ *Killer* ἰσχυρῶς ἐβουλεύθητε στηριζόμενος εἰς τὴν κρητοῦσας γνῶσας. Ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐπισημονικῆς δοῦκις συντελεῖται, δὲν ἐκπράζει τὴν καθῶρ ἴσιν τὴν προηγουμένην ἐργασίαν καὶ τὴν μετατροπὴν τῶν ἐπισημονικῶν διχογνωμιῶν εἰς συζητήσεις κρητοῦσας χαρακτηριστικῶν.

Ὁ ἀκριβὴς μετὰ πειρῶν συλλογιζόμενος ^{σταθμισμένη ἡ ἐπισημονικὴ αὐτὴ δὲ ἐπισημονικὴ} δὲν εἶναι καλαιότερος τοῦ νοῦ, ἢ εἰς τὴν ἀποσταθεύει, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ περιελάττω οὐκ εἶναι, τροποποιηθεὶς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, παρατηρεῖ ὅτι εἰς κεντρικῶν βόρρας/ χρειάζεται δι' αὐτὴν, ἀλλὰ πῶρος. Ὁρῆ δὲ εἶπε ἢ παρατήρησις ὅτι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφέρεται ἀποσταθεύει εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ πῶρος τὴν τύπον τῆς οἰκοδομίας, ἐάν ἢ ἐπισημονικὴ ἦτο ἀκρίβης. Ἀλλ' αὕτη εἶναι ἐλλιπὴς μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν (υ)αλλίως.

τὴν οἰκοδομίας του δὲ προσπαθεῖ νὰ στηρίξῃ ἀλλοίωσιν διὰ τῆς βουίσε τοῦ μισθοῦ εἰ-
 τέκτον (τέκτον μισθοῦ), οἵτινες ἀλλοίωσιν τοῦ οἰκοδομίας. οἱ κρητοῦσας ἀπο-
 κρίσει δὲν εἶδον ἐνέγκην ἐκελεσθῶσιν κρητοῦσας. Ἐν τούτῳ ὁρῆσαν δὲ
 ἀκριβὴς συμπληρῶναι ἐν τῷ κρητοῦσας τῆς ἐπιγραφῆς ἐντὶ τῆς ἀποσταθεύει καὶ
 κεντρικῶν τὴν ἀποσταθεύει καὶ ἐκτέλεσιν, ὅπως δὲ πορίζεται τὸν πῶρον διὰ τὴν
 ἀποσταθεύει καὶ διὰ τὴν ἀποσταθεύει τοῦ νοῦ. Ἡ εἰκασία δὲν εἶναι ἀπίστευτος, ὅτι
 δὲ οἱ οἰκοδομίας τοῦ νοῦ δὲν ἀναφέονται ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους εἰς τὸ κρη-
 τῶσιν ἔργον μόνον τοῦ νοῦ, ἀλλὰ εἰς τὸ κρητοῦσας ἔτος ἔχον ἐργασίας ἀποσταθεύει-
 σῶσιν ἦτοι ἢ ἀποσταθεύει τοῦ ἔργου εἶναι ἐντελὴς ὅτι κρητοῦσας ἀποσταθεύει καὶ τὴν
 ἀποσταθεύει, ὅπως, κατὰ ταῦτα, δὲν εἶναι καλαιότερος τοῦ τελικοῦ σχεδίου, ὅπως
 γυναικῶς πιστεύεται.

Ἡ εἰκασία εἶναι ἀπὸ κρητοῦσας, ἢ δὲ μεταβολὴ τῶν συμπληρώσεων τῆς ἐπιγραφῆς
 ἀπὸ τῆς κατάστασιν ταύτης, εἰς οὐδὲν προσκρούονται. καὶ τοῦ ἀλλοίωσιν λίθου
 εἶναι νὰ προστεθεῖ καὶ εἰς ἐργασίαν ἐκ' ἐσοῦ ἐν *Athen. Mitteilungen*, τ. 8, 1907
 ἢ 1910 σ. 307 ἔ. καὶ εἰς πρότερον ἐργασίαν ἐκ' ἐσοῦ ἐν *Annals* 1907, 307 καὶ ἐργασίαν
 ἐκ' ἐσοῦ ἐν τῷ αὐτῷ *Annals* 1907, 307.

ἡ ἄνευ λινουργίας ἔργασία διήρκεσε μέχρι καὶ τοῦ τρίτου ἔτους συμπεριλαμβανομένου εἴτα δὲ ἐκλήσεν ἡ διακοπὴ καὶ μετὰ ταύτην ἐκ τῶν τετῶν ἔτους ἐκπολαρμήνεται τὸ ἔργον μετὰ λινουργίας μέχρι καὶ τοῦ 10ου ἔτους, ἀπὸ δὲ τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 18ου ἔτους ἐκτελεῖται ὁ γλυπτὸς κόσμος.

Ἐπειτα ὁ ὑποψήφιος ἐξετάζει δικροδικώτερον τὸ τῶν κήρων τοῦ ἔργου (σ. 37-39) καὶ σ. 39 γίνεται λόγος περὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων τοῦ ναοῦ καλλικράτους, Ἰκτίνου καὶ καρπίνου, τοῦ τελευταίου γνωστοῦ μόνον ἐκ τοῦ βιτρουβίου ὡς συγγραφέως ἔργου περὶ τοῦ Παρθενῶνος μετὰ τοῦ Ἰκτίνου ἀναφερομένου.

Περὶ τοῦ καλλικράτους ὁ ὑποψήφιος ἐκφράζει τὴν εἰκασίαν ὅτι ἠσχολεῖτο περὶ κήρινα κτίσματα καὶ, ἐπειδὴ παρέσχε τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ τῆς εἰκῆς, ὅτι ἦτο κυρίως θεωρητικὸς καὶ ἐλάχιστον πρακτικὸς ἀρχιτέκτων φοβούμενος ὅτι καὶ ἡ θεωρητικὴ τοῦ ὑποψηφίου εἶναι θεωρητικὴ, ἥμιστον δὲ δύναται νὰ στηριχθῇ ἡ γνώμη ὅτι ὁ συντάσσων τὸ σχέδιον ἀρχιτέκτων εἶναι θεωρητικὸς καὶ οὐκ ἰσχυρὸς πρακτικὸς ἀρχιτέκτων τῆς ἐκτελέσεως, τῆς ὁποίας συνέτασσε τὴν "συγγραφὴν".

Ἐπιπλέον δὲ περὶ τοῦ καλλικράτους προκειμένου ἡ ἐπιγραφή περὶ τοῦ ναοῦ τῆς εἰκῆς εἰσηγεί ὅτι ὁ καλλικράτης δὲν ἦτο μόνον "θεωρητικὸς". Ὡς πρὸς τὴν εἰσῆγιν τῆς ζωῆς τοῦ καλλικράτους, ἐπειδὴ οὗτος δὲν σχετίζεται ἐν τῇ παραδόσει πρὸς ἔργον μεταγενέστερον τοῦ Παρθενῶνος, ἐν ᾧ ὁ Ἰκτίνος ἔχει καὶ μετὰ τὸν Παρθενῶνα κατασκευάσει πολλά ἔργα, ὁ ὑποψήφιος εἰκάζει ὅτι ὁ καλλικράτης προηγήθη τοῦ Ἰκτίνου καὶ ὅτι ἔργον αὐτοῦ εἶναι ὁ στερεοβότης, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκτέλεσις ἦτο πρόσφορος πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου δεκτὴν γενόμενὴν εἰσοικότητα τοῦ καλλικράτους περὶ τὴν τειχοποιίαν καὶ τὰ κήρινα ἔργα. Ἐπειτα δὲ καὶ μετὰ τὴν διακοπὴν τοῦ ἔργου, ἀκούοντος τοῦ καλλικράτους ἀντιτύπη ἢ ἐξακολουθήσει τοῦ ἔργου εἰς τὸν Ἰκτίνον.

Ἐάντα ταῦτα εἶναι εὐφραδῶς συνάναστροί τοῦ ὑποψηφίου, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι δοκίμοι, ἀλλὰ παραμένουσιν ὡς εἰκασίαι θεωρούμαι τὴν ὅλην ναὸν ὡς ἐνιαυτόν καὶ συνεχῆς ἔργον κατὰ διακεκριμένας περιόδους, τὰς ὁποίας ὁ ὑποψήφιος ἀναγράφει ἐν σελ. 41 ἐν περιλήψει.

Ἐκτὸς σελ. 42 ὁ ὑποψήφιος ἐξετάζει τὸ ἀνεπίσημὸν ἀεὶ ἄκρον καὶ τὰ νοτίως τοῦ Παρθενῶνος κτίσματα ἐν οἷσιν πρὸς τὸν ναόν, διὰ τὴν κατάληξιν εἰς τὸν στερεο-

οράτην τοῦ ναοῦ, κατὰ τὸν δαυίδιον πρόκειται κυρίως, παροφίθεται δὲ πλήρης μι-
βλιογραφίας.

πρῶτον ἐξετάζεται τὸ μελασγικὸν τεῖχος καὶ ἡ δοκίμα αὐτοῦ ἐπιχώσις ἢ γνω-
στὴ δε ρέλαινα. Τὸ ἔξω τῆς ἐπιχώσεως ταύτης ὁ θεοφάνης ἐρμηνεύει ἐκ τῆς
σήμεως ὀργανικῆν καὶ ἄλλων οὐσιῶν, ἀπορριπτομένων ἐκεῖ κατὰ καιροῦς.

Ἐπειτα προσκομῆται ὁ θεοφάνης νὰ ἐρμηνεύσῃ πιθανῶς τὸν σχηματισμὸν τῆς
ἐπιχώσεως κατὰ τὸν λάκκον β, εἶτα τὴν σχέσιν τοῦ τοίχου Σα πρὸς τὸ μελασγικὸν
καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν τοῖχον Σβ (σελ. 14ε).

Ὁ θεοφάνης ἐπιβάλλεται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ τοῖχος οὗτος, ὅστις μετὰ τοῦ με-
λασγικοῦ καὶ τῆς ἐπιχώσεως, κατὰ τοὺς ρέχρη τοῦδε ἐραυνητάς, θεωρεῖται ὡς ἡ
νιστὸν ἀποδεικτικὸν στοιχεῖον τῆς οἰκοδομίας τοῦ στερεοτάτου καὶ οἰονεὶ ἐν-
δοτικὸν δεδωμένον, πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ μετριομένως.

πρὸς τοῦτο παρατίθενται ἐν ἐκτάσει αἱ διάφοροι γνώμαι ἀπὸ τοῦ πειδοβίκου
ἐπὶ καὶ μετέπειτα καὶ δεικνύεται ὅτι πάντες ἕχρι τοῦδε ἔρχοντες ἀρετηρίαν
τὴν κατὰ τὸν στερεοτάτου καὶ τῶν χρέων αὐτοῦ προσηματισμένην γνώμην τῶν.

Ὁ θεοφάνης παρατηρεῖ ὅτι ὁ τοῖχος Σα δὲν δύναται νὰ νοηθῆ ὡς ἀνάλημμα, διό-
τι ἡ ὄψις αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐπεξεργασμένη, πρὸς δὲ τοῦτοις ~~στρατηγικῶς~~
στηρίζεται καὶ εἰς τὴν ἐρῆνὴν παρατήρησιν τοῦ *Kolle* κατὰ τῆς κλίμακος.

Ὁ αὐτὸς παρατηρεῖ ὀρθολογιστικῶς ὅτι δὲν εἶναι πιθανόν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι
μετὰ τὸν παραθένα, ἀκλειουμένης καὶ νέας εἰσβολῆς περσικῆς δὲν ἐσκέφθησαν
νὰ ἐκτρέψωσι τὴν Ἀκρόπολιν, ἀλλ' ἠσχολοῦντο μὲ ναοὺς μακρῶς οἰκοδομίας.

Ἡ κενὰ ἐκ τῆς πρώτης εἰσβολῆς ἦτο ὅτι ἡ Ἀκρόπολις εἶχε σπῆθαι καὶ ἡ
βαλὴ πόλις, διότι οἱ περσῶν δὲν κατόρθωσαν νὰ φθάσουν ὡς ἐκεῖ, ἄρα δὲν ἀ-
πεκλείετο αἰσιοδοξία. Ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος τῆς νέας ἐπιθέσεως εἶχε συντελεσθῆ
ὅστε νὰ ἀποδοθῆ ἡ σταυροφορία τοῦ περιστοιχίου ἐγκοίρας ὑπὲρ τῶν πυλῶν
τειχῶν καὶ νὰ ἐκικρατήσῃ ἐκεί τῆς ἡ γνώμη αὐτή.

Ἡ λογικὴ δὲν εἶναι πάντοτε γνώμην διὰ τὴν ὁμαδικὴν ψυχολογίαν.

Ὁ πολυγενικὸς τοῖχος εἶναι, κατὰ τὸν θεοφάνη καὶ τὸν *Kolle*

δυσχεματικόν τετ σε εις ἀνακλήρωσιν τοῦ μεταστραφέντου, ἐκεῖ κελασγικοῦ τείχεος οὐδερῖαν δὲ πάλιν ἔχει κρὸς τὴν στερεοράτην τοῦ ναοῦ. τὴν γνάμην ταύτην στήριζει ὁ ὑποψήφιος διὰ κίονων συλλογιωτῶν ἢ ἐπίπεσιν προήλαθεν ἐκ τῆς ἐκκαθαρτικῆς τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ τὴν ἐκκοχῆσιν τῶν μερῶν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν Ἀθηναίων ὡς καὶ ἐκ τῆς λατύφης τῶν ἀνεγειρομένων ἱερῶν καὶ δὴ καὶ τοῦ κορυμνίου, ὅτε ἤρχισεν καὶ τοῦτου ἡ ἀνοικοδόμησις.

μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ἐξετάσει τὸ τμήμα τῆς μικρᾶς κλίμακος τοῦ τοίχου ζ_3 καὶ ἐλέγχει τὴν γνάμην τοῦ *Dorpfeld* καὶ τοῦ *Kolbe* καὶ τοῦ *Stevens* καταλήγει δὲ ἀποφασίζων ἐκ τῶν ἄλλων κατὰ τὸ μέριον τείχος ὡσαύτῃ τῶν δευτερευουσῶν ἰσομετρίων καὶ ἐξέδωκεν τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ ἡ κλίμαξ τοῦ ζ_3 τοιαύτη τις ἐξέδοκε ἦτο, ἐφ' ὅσον ἐκτὸς τοῦ ζ_3 οὐδερῖα θάρχει νύξιος καὶ ὑπάρχει ἄλλαν ἱερῶν, πρὸς τὴν αὐτὴν θά ἔφερον, τοῦτο δὲ δὴν ἔλαβον ἐκ τῶν *Dorpfeld* καὶ *Stevens* τὴν γνάμην ταύτην στήριζει ὁ ὑποψήφιος καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς ἐκεῖ καταστάσεως τοῦ μέριου καὶ τοῦ ἀρχαίου τείχεος καὶ δι' ἄλλαν παρατηρήσεων εὐλόγων. Ἄπὸ σ. 34 ὁ ὑποψήφιος ἐξετάσει τὸ κίονειον τείχος καὶ τῆς ὀπισθεν αὐτοῦ ἐπιπέσεως ἐν σχέσει κρὸς τὴν κρατούσασαν γνάμην τοῦ *Wolff* καὶ τοῦ *Kolbe* καὶ ἄλλαν μετὰ κίσεως συνειρητικῆς καὶ ἀκριβοῦς παρατηρήσεως, καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ κίονειον λεγόμενον σήμερον τείχος δὴν εἶναι ἑλλησπυγίον τὸ ἐπὶ τοῦ βορραίου μέχρι τῶν ἀποκατασκευῶν τείχεος, ἀλλὰ μόνον τὸ κυρίως νύξιον, οὐδὲ καὶ τὸ αὐτικόν.

μετὰ ταῦτα ὁ ὑποψήφιος φέρει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἰσομετρικῶν τοίχων ζ_3 ζ_4 (σελ. 34-35) οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ἐνοῦνται καὶ ἄλλοτε ἀφαιρῶνται ἐκ τῶν ἐρευνητῶν *Jarmilich* καὶ *Wolff* διὰ τὸ κίονειον τείχος εἶναι ἢ ἐπ' ὀρυμνέοντι πύλην πρὸς τὸ τείχος ζ_4 ἐπιπέσει ἐπὶ τοῦ κίονειου, ὃ δὲ τείχος ζ_3 συνδέεται μετὰ τοῦ ζ_4 διὰ τοῦ οἰκονομικοῦ τρόπου (ἰσομετρικῶς) καὶ διὰ τοῦ πλάτους τοῦ ἐν μέρει ἰσομετρικῶν ταῦτα ὁ ὑποψήφιος συμπεραίνει ὅτι ὁ τείχος ζ_4 συνδέεται πρὸς τὴν ἰσομετρικὴν οἰκονομικὴν τὴν στερεοράτην, ὃ ὅπως ἔρε εἶναι μετὰ κίονειον. τὸ τείχος ζ_4 οὐκ ἐκείναι, μετὰ τὸν ὑποψήφιον νύξιος ἀφαιρῶνται γήκεδον ἐργασίας πρὸς τοῦ ναοῦ καὶ νύξιος συγκρατήσῃ τὸ χῆμα ἐπὶ τοῦ ναοῦ καὶ νύξιος τοῦ νύξιος καλύψῃ τὸ κίονειον καὶ νύξιος καὶ νύξιος ἐπὶ τὴν Ἀκρόπολιν, νύξιος ἀφαιρῶνται δὲ

καί τήν ἀξίαν τῆς οὐκέρσεως καί τῆς ἐσφαλείας τῆς Ἀκροπόλεως.

καί τόν τοίχον ζ_3 ὁ βιογράφος θεωρεῖ μετακινήθειον, δι' ὅτου λόγου ἐνοπώσσει, καί συνδέει πρὸς τήν ἐπιγραφὴν $G I 2 = 4$, ἐνθα ἀναφέρεται εὐτελής τις τοίχος πάχους μιᾶς πλίνθου. μετὰ μετὰ μέρων σειρᾶν παρατηρήσεων καί συλλογισμῶν ὁ βιογράφος καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ τοίχος ζ_2 εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν γεγονότων τῶν τῶν ἐκνευγμένων τῆν σύντηξιν τῶν ἐργασίῶν ἦτοι τῆς ἀντιπολιτεύσεως τοῦ Σουλίου τοῦ Μελησίου. Ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ τοίχου τούτου ζ_3 θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ βιογράφου ὁ Καλλιμάχης.

περὶ τοῦ ζ_3 συγγραφεὺς πραγματεύεται ἀπὸ σελ. 83 κέ, στηριζομένη δὲ εἰς παρατηρήσεις τοῦ *Perrot* καί ἰδικᾶς του καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι π' ἄρα τῶν τῶν δόρον καί ἄλλο μέρος εἶναι περίκλειον, καί ἐκοιήθη μεταξύ 444 καί 437 π.χ. Ἀπὸ σελ. 88 ὁ βιογράφος συνοψίζει τὰ συμπέρασμα του περὶ τῆς χρονικῆς σειρᾶς τῶν κτισμάτων τούτων.

Ἀπὸ σελ. 88 ὁ βιογράφος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἔρευναν τῆς οἰκοδομίας τοῦ στερεοῦ τοῦ Μαρθενῶνος, ὅτις ἀποτελεῖ καί τὸ κύριον θέμα τῆς πραγματείας, παρεσκευάσθη δὲ διὰ τῶν προηγουμένων ἐρευνῶν περὶ τὰ μνημονευθέντα γειτονικά κτίσματα πρὸς ἑαυτοῦ.

μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν προηγουμένων γνησίων περὶ τῆς μορφῆς τοῦ στερεοβάτου ὁ βιογράφος ἀπὸ σελ. 89 προβαίνει εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἰδικῆς του ἔρμηνείας.

Ὁ Καλλιμάχης εἶναι ὁ πρῶτος ἀρχιτέκτων τοῦ Μαρθενῶνος, ὅτις ἐθεμελίωσε τὸν κεντρικὴν πύλωνα τῆς ἐργασίας τῆς θεμελιώσεως, κατὰ τὴν γνώμην του, ἐκθέτει ὁ βιογράφος ἐν σ. 89 ἔ, προσπαθεῖ δὲ νὰ ἐρμηνεύσῃ, οὐχὶ ἀπιθέτω, τὰ δεδομένα τῶν ἐνασκαφῶν καί τῆς φυσικῆς καταστάσεως τοῦ βράχου διὰ σειρᾶς εἰκασίῶν λογικῶς συνδεσμένων καί τὴν οἰκοδομικὴν μορφήν τοῦ στερεοβάτου ἐρμηνεύουσιν.

κατὰ ταῦτα συμπεραίνει ὅτι ὁ ὅλος ναὸς εἶναι περίκλειον δημιούργημα.

περὶ τῶν ὑστέρων ἀγγείων τῶν εὐρεθέντων κατὰ τὴν ἐκτίσιν ἐπιπέσεις ὁ βιογράφος πραγματεύεται ἀπὸ σελ. 78, διότι ταῦτα ἐκρησιροκοιήθησαν ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν διὰ τὴν προπαρασκευαστικὴν προέλευσιν τοῦ στερεοβάτου.

τὰ ὑστέρων καί τεμάχια γλυπτῶν καί ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν προέρχονται ἐκ τῆς οἰκῆς ἐπιπέσεως καί οὐχὶ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ κλεισθένους. τὴν ἔλλειψιν ἰχνῶν πρὸς

ἐρρηναίνει ὁ ^{γὰρ} πρῶτος οἱ μικροὶ οὗτοι κτίρινοι ναοὶ δὲν εἶχον εὐλασίαν. κύνουκῃ δὲ διό τὴν γνῶσιν του ἐνόμισε εἶναι ἡ συντριβὴ τῶν ἄρχαίων λειψάνων.

Ἡ ἴχνη "κυρῆς" ἐπὶ τοῦ στερεοβάτου (σελ. 75) ἠρρηναύθησαν, ὥς νορίζετ κειστικῶς ἀπὸ τοῦ Λοφιοπούλου ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἀκαδημίας, ὅστε νῦν θεωρεῖται ληξυ τὸ μέγε τοῦτο ζήτημα καὶ νῦν μὴ χρῆσιμοποιεῖται πλέον ὥς ἀποδεικτικὸν μέσον τῆν ἐναντίον γνησῶν. τοῦτο δὲ ἀκαλλῶσαι καὶ τὸν ὑποψῆσιον περαιτέρω ἐνοχλήσεται καὶ ἄλλων εἰκασίῶν. Ἀπὸ σελ. 76 ἔ. ὑποψ. ἀσχολεῖται περὶ τὸ ζήτημα τοῦ Παρθενῶνος τοῦ Ν. Η. Hill καὶ προσφέρει ἱκανὰς ἀντιρρήσεις, ἀξίας συζητήσεως.

Ἡ κείριον εἶναι βεβαίως ἑλληνιστικὴ συνήθεια καὶ ἔπειτα ἑσρατικὴ καὶ εἶναι συνήθος τότε βῆσῶν. Ἄλλ' εἶναι τσαρηρὸν νῦν εἶπμεν ὅτι ἐν τῷ Παρθενῶνι νῦν ἦτι μοναδικὸν, ἐφ' ὅσον καὶ ἐν Λουνίῳ παρατηρήθη, ὥς εἶπεν ὁ Hill, πρὸς δὲ τοῦτοις χυφαλὸν ἐκέρχει καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς μεανθείας τῆς Τρωάδος.

Ἡ ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Προκαρθενῶνος γεννημένης δυσκολίας ὁ ὑποψῆσιος ἀναλαμπάνει ἀπὸ σελ. 78 κ. ἔ. νῦν ἀρη διό τῆς εἰκασίας του ὅτι ἔχονεν μὲν βεβαίως δύο οἰκοδομικὰς περιόδους, ἀλλὰ ἐπὶ τρία ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια, ὅν τὰ δύο ἀνήκουσιν εἰς τὴν πρώτην οἰκοδομικὴν περίουον.

Ἡ ἐν σελ. 79 παράγραφος περὶ τῆς ἐκ λίθου τοῦ καρρῶ πρέπει νῦν γίνη σαφεστέρα καὶ λεπτομερεστέρα. Ὅτι ὁ σρικρυθεὶς στερεοβάτης δὲν προσρίζεται κῆν διὰ ναῶν;

Ἡ ὑποψῆσιος ἔπειτα διατρέπει τοῦς λόγους τῆς ποικιλίας τῆν σχέσιων εἰς ἱστορικοῦς καὶ ἐσπερικοῦς πολιτικοῦς λόγους καὶ ἐκφέρει πλείονας εἰκασίας. Δὲν εἶναι ὅμως πιθανόν ὅτι ἡ πόλις ἀπεφάσιζε τὴν χρῆσιν τοῦ σχηματισθέντος ἀνδρῶν δι' ἄλλον σκοπόν.

Ἀπὸ σελ. 80 ὁ ὑποψῆσιος πραγματεύεται περὶ τὴν βιογραφίαν τοῦ βασιλευσίου στερεοβάτου καὶ τοῦ Ἰαττινοῦ ναοῦ, παραδέχεται ὅτι ὁ βασιλευσίου ἀπέθανεν ἢ ἀφονεύθη ἐν πολέμῳ μετὰ τὴν διακοπὴν τοῦ ἔργου (διότι καὶ νῦν μὴ παρερέρισθη;) καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐκανάλησιν τοῦ ἔργου ἐνέλαβον ὁ Ἰαττινος, ὅστις καὶ ἐπήνηκε τὴν διεύρυνσιν τοῦ στερεοβάτου καὶ ἐξηκολοῦθησε τὴν οἰκοδομίαν μέχρι πέρας τοῦ ναοῦ.

Ἡ προκειμένου περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Μίλης καὶ τοῦ βασιλευσίου εἶναι διασπαθητικὸν

τατα τέθελε το παρόν υπό τόν τελευταίον νόον εβρεθέντα (ΑΞ 1237)

τροπαιζίνου καρί τήν τού προπεριανόν νόον διά τόν παρθένον είναι ένδεδειγ-
μένον, όπως ό θεοφάνης γνωρίση καί, ένδεδομένως, χρησιμοκοιήση τήν άρτίαν
προγραμμάτιν του Busche καρί τήν Jacquetta Kotten der Akademie

ό από σελ. 44 μέρος καρί τού αρχιτέκτονος καλλιγράφους είναι έπιεκποτιωμένον
έν τήν κατάρτη ΙΑΐ, τήν άρτίαν ό θεοφάνης, όπως κώνι έ άλλον, στήριξίσει
καρί τής καλλιτεχνική άξιαν του αρχιτέκτονος τούτου. Ός προς τήν άκρίβειαν
καί τήν έπιείκειαν τής έκπαίδευσε ό θεοφάνης παρσύραται κατε νό ή προσέση
καί τόν καλλιγράφον σχεδόν, κοινίαν ιδιότητα τήν τεχνικήν τήν "αλήθην",
εί έπίσει ματρωθεί περί του μεγάλου διακομήμον περιόδον. ές έκίρυσσιν
τούτου έρχονται πλοσι εί μεγάλα αρχιτεκτονικά έπιγραφά διά έσοτη χρόνον
καί τέπον.

καρί τού καλλιγράφου κατόν είναι νό έστασθή καί τό είκομόν καρί τού
έργου του Weiskopf εν τού Thier-Becken Allgemeine Lexikon der bildenden
Kunstler XIX 147

ένί εί εί ποτε τέ θητορικά καί έποσηγορικά έφες τής έκπέτα. ένθ ό πω-
μι είσαι έπιμακαρικήσε είώ τό πρόσωπα τής κεντηκοντατίσε, έν τήρτίται
έστη ές προς τόν καλλιγράφον.

ένί εί εί σύγγραμμάσε (σελ. 37-38) σκιαγραφά τήν ιστορικήν περίεσον τήν
καλλιτεχνικήν έργασιν περιελάουσας σκιαμαίλου έν καίται.

ένθ σελ. 38 έπίεικεσε τό γενικόν συμπέρασμα καί έν π. 38 προστίναται έπίρε-
τρον.

έν έπη έργασίσε του καλλιγράφου σκηνύκι καί φιλοσοφίαν καί έπιηλεί-
ου, έλλ' έλει διαφραζέμενως έπιση, κατε καλόθως νό λαμβάνη έγκον περιπέτην
καί νό ρη έπιείκει έν τή έφη τής έκπαίδευσε έπιστημικήν καί θητορικήν έπιπέ-
καριν έάνην προς τήν άκρίβειαν έπιστημικήν καί έντικειμενικήν ψυχραι-
μείσε.

έν γάρα έπίεικεσε έπίεικει έπί έσοση καί τό κονε έπίταίσε του έθου,
έν έν πενταχού έντικειμενικήσε του νό είώ του ένα κή).

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΟΡΚΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙ ΥΦΗΓΗΣΙΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ
 ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ν. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ

Ε ρ ὀ ς

τὴν φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Κύριε Κοσμητορ,

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Σχολὴν Ἐκθεσιν περὶ τῆς ἐπὶ Ἰσηγορίᾳ πραγματείας τοῦ κ. Παναγιώτου Ν. Πατριαρχέα, ἥς ἡ ἐπιγραφή «Ἡ ἔννοια τοῦ περιβάλλοντος ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλοσοφίᾳ. Συστηματικὴ φιλοσοφικὴ συμβολή».

Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ, ὡς δηλοῖ ἡ ἐπιγραφή, σκοπὸν προτίθεται ὁ ὑποψήφιος νὰ ἐξετάσῃ τὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ περιβάλλοντος καὶ ὑποτύκωσιν ἰδίαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμην.

Καὶ ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ (σελ. 1-11) μνησάν ποιούμενος τῶν Ἑλληνικῶν καὶ πρώτων εἰσηγητῶν τῆς ἐξετάσεως τοῦ περιβάλλοντος ἔρχεται ἐπὶ τοὺς νεωτέρους, ὅσοι εὐρότερον ἠρεβύνησαν τὰ κατὰ τὸ πρόβλημα τούτο μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ἐισερχόμενος δὲ εἶτα (σελ. 12-44) εἰς ἀκριβεστέραν καὶ λεπτομερεστέραν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος καθορίζει πρῶτον τὸ περιβάλλον προκαταρκτικῶς ὡς παράγοντα ἀσκοῦντα ἐπιδράσεις ἐν τῇ διαμορφώσει τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν μεταλλαγῶν αὐτῆς.

Ἐπειτα (σελ. 12-38) διασαφρίζει κατὰ τὰς θεωρίας, αἵτινες διατυπώθησαν μέχρι τούδε περὶ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν ἐπιδράσεων αὐτοῦ. Διακρίνει δὲ θεωρίας τοιαύτας πέντε ἦτοι:

α) τὴν τοῦ αἵτλου, τὴν ἐκδεχομένην τὸ περιβάλλον ὡς ποιητικὴν αἰτίαν τῆς ζωῆς·

β) τὴν τοῦ συμβεβηκότος, τὴν ἐκδεχομένην τὸ περιβάλλον ὡς συμβεβηκὸς τῆς ζωῆς·

γ) τὴν τοῦ συναιτίου, καθ' ἣν τὸ περιβάλλον εἶναι συναίτιον τῆς ζωῆς·
 δ) τὴν τοῦ ὄρου τῆς αἰτίας, καθ' ἣν τὸ περιβάλλον εἶναι ὄρος τῆς αἰτίας τῆς ζωῆς·

ε) τὴν τοῦ αἰτιατοῦ, καθ' ἣν τὸ περιβάλλον εἶναι προῖόν τῆς ζωῆς. Ἀνακρίνων δὲ (σελ. 31 κ. ἑξ.) καὶ ἐλέγχων τῶν Σχολῶν τούτων τὰ διδάγματα καὶ θεωρήματα καταλήγει εἰς ἴδια πορίσματα, καθ' ἃ τὸ περιβάλλον εἶναι τὸ μὲν ὄρος τῆς αἰτίας τῆς ζωῆς, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῆς αἰτίας, ὅπερ ἐπίσης καθίσταται ὄρος τῆς αἰτίας (ὑποκατάστατος ὄρος τῆς αἰτίας) καὶ συμπεραίνει πρὸς ἄλλους συμπερόμενος καὶ πρὸς τὸ τοῦ Bergson, ὅτι τὸ περιβάλλον ἐμφανίζει ἐντὸς ὀρίων ἀνανεουμένην τάσιν πρὸς διάρκειαν καὶ ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς συντελεῖ πρὸς ἐβόθωσιν τῶν λειτουργιῶν καὶ ἰκανότητων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τελείωσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

Μετὰ τοῦτο (σελ. 37-43) διεξερχόμενος ὁ ὑποψήφιος τὰ κατὰ τοὺς ὄρους τοὺς συνιστῶντας τὴν πραγματικὴν τοῦ περιβάλλοντος ἔννοιαν ἀνασκοπεῖ πάλιν τὰς παντοίας περὶ αὐτοῦ θεωρίας, ἐλέγχει δὲ πᾶσας ὡς μονομερεῖς καθ' ἑκάστης καὶ ἀτόπους. Ἀποκρούει δὲ ἰσχυρῶς τὴν ὑποκειμενικὴν βιολογικὴν θεωρίαν τοῦ Ἰακώβου ν. Уехкелл, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀμβούργου, ὡς ἐπιτείνασαν μάλιστα τὴν ἀτοπίαν καὶ μονομερείαν ταύτην.

Κατόπιν (σελ. 44-137) ἀνακρίνων περαιτέρω τὰς ἀποπεύρας, αἰτινες ἐγένοντο ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐπιστήμῃ πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐννοίας τοῦ περιβάλλοντος, ἀνιχνεύει διὰ μακρῶν τὰ πορίσματα, ἅτινα διευτυπώθησαν ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς κληρονομικότητος (σελ. 45) καὶ τῇ συγχρόνῳ βιολογίᾳ καθόλου εἰπεῖν (σελ. 47), ἐνθα ἴσχυσεν ἡ ἀντίληψις, καθ' ἣν ὁ ὀρισμὸς τῆς ἐννοίας τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἔργον τῶν πνευματικῶν ἐπιστημῶν, ἔτι δὲ τὰς ἐν τῇ Ἀνθρωπογενεσί (σελ. 60) καὶ τῇ Θεωρητικῇ Ἀνθρωπολογίᾳ (σελ. 66) καὶ ταῖς ἐγγύτατα πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἰσταμέναις ἐπιστήμαις, μάλιστα δὲ τῇ Ψυχολογίᾳ (σελ. 70).

Ἐξάρων δὲ πάλιν (σελ. 87-137) τὴν καὶ πρότερον διατυπωθεῖσαν γνῶμην, καθ' ἣν ἡ ἔννοια τοῦ περιβάλλοντος χρήζει φιλοσοφικῆς ἐξετάσεως, εἰσέρχεται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν θεωρημάτων, ἅτινα ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλοσοφίᾳ ἀναπτύσσονται περὶ τοῦ περιβάλλοντος, οἷον τοῦ M. Heidegger, τοῦ Nicolai Hartmann, τοῦ K. Heidegger, τοῦ Gehlen.

Ἀφορμώμενος ἐντυθεὶς ὁ ὑποψήφιος ἐκ τοῦ θεμελιώδους διδάγματος τοῦ M. Heidegger, ὅτι πᾶν τὸ ὑπάρχον ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει, ἐκθέτει τὰ διδάγματα αὐτοῦ (σελ. 21), τὰ περὶ τῆς ἐπιειριστικῆς δυνάμεως τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὰ περὶ κοινοῦ καὶ ἰδίου περιβάλλοντος θεωρήματα καὶ τὰ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπέκεινα τοῦ κοινοῦ περιβάλλοντος.

Ἐἶτα ἀναλύει μετ' ἀκριβείας τὰ τῆς κριτικῆς πραγματολογίας τοῦ Nicolai Hartmann (σελ. 100), καθ' ὅν τὰ ὑποκειμενικὰ τοῦ κόσμου βιώματα ἔχουσι πραγματικὴν ὄψιν, ἀλλ' εἶναι ἀπόψεις τῶν ὑποκειμένων ἐκείνων περὶ τοῦ ἑνιαίου πραγματικοῦ κόσμου, καὶ τὰ περὶ τῆς συνειδήσεως τῶν ζῶν ὡς ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος περιοριζομένης ἐν τῇ ἐξυπηρετήσει τῆς ὀργανικῆς ζωῆς, ἔτι δὲ τὰ περὶ τῆς πνευματικῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀεισταμένης τοῦ περιβάλλοντος καὶ κυριαρχούσης τοῦ κόσμου καὶ πρὸς ἀντικειμενικόν τινα κόσμον καὶ ὑπερτέραν τεινύσεως πραγματικότητας, κόσμον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἰδέαι καὶ ἄξιαι κατὰ τὸν τρόπον τῶν πλατωνικῶν ἰδεῶν.

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἀναπτύσσει ὁ ὑποψήφιος περαιτέρω (σελ. 116 κ. ἐξ.) τὰ διδάγματα τοῦ Erich Rothacker, τοῦ ἐκπροσώπου τῆς καλουμένης φιλοσοφίας τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ στρωμάτων ἢ μοιρῶν τοῦ περιβάλλοντος (Sehichten), κατ' ἀντιστοιχίαν πρὸς τὰ στρώματα, εἰς ἃ κατ' αὐτὸν καὶ ἄλλους διακρίνεται ἡ προσωπικότης. Διακρίνει εἰς τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ζῶντος, ὅπερ παραμένει προσηλωμένον εἰς τὴν στιγμήν καὶ τὸν ἐρεθισμόν, τὸ περιβάλλον τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ εὐρόνη

τόν κοσμικόν ὄριζοντα αὐτοῦ καὶ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τῶν δεσμεύσεων καὶ ἀπὸ καταπίεζή τὰς κλίσεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ δημιουργῆ ἔννοιας καὶ ἰδέας.

Ἐπιτρέχων ἐν τέλει τὰ θεωρήματα τῆς ὑνανεωθείσης φιλοσοφικῆς Ἀνθρωπολογίας, καὶ ὁμολογῶν τὸ ἔργον τοῦ Arnold Gehlen, ἔρχεται ἐπὶ τὴν ὑποτύπωσιν τῆς γνώμης, ἣν αὐτὸς ἔχει περὶ τοῦ περιβάλλοντος.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐκκαίρει τὰς ἠκραιβήσεις τῆς ἐλιστιμονικῆς φιλοσοφίας, καθ' ἃς πρὸς ὑποτύπωσιν τῆς ἔννοιας τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκη νὰ περιληφθῆ καὶ τὸ ἐπέκεινα πραγματικόν ὑφ' οὗ τὰ μάλιστα καθορίζεται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ζωῇ.

Στοιχῶν δὲ πρὸς τῆς ἰδεολογικῆς Σχολῆς τὰ εἰσώματα διδάσκει ὅτι πέρα τοῦ αἰσθητοῦ ὑπάρχει τὸ πραγματικόν καὶ ὅτι ἐπὶ πύσης βαθμίδος τῆς ἱστορικῆς ἀνεπίστατος ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τὰ ἄτομα καὶ τοὺς λαοὺς ἰδέαι (σελ. 131 κ. ἐξ. 133 κ. ἄ.), καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν κινεῖται τοὺς ἀνθρώπους ὡς δεσφεῖς μόνον παρορμήσεις, εἶτα δὲ ὡς πρακτικαὶ ἰδέαι καὶ ἀξιοί ἠθικαί καὶ καλαισθητικαὶ καὶ ἄλλαι, αἵτινες ἐπιζῶσι καὶ φέρονται ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος καὶ δεῶ εἶναι ὑψηλότεραι καὶ εὐγενέστεραι, τοσοῦτῳ σεμνότερον καὶ θεϊότερον καθιστῶσι τὸν βίον.

Πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, λέγει ὁ ὑποψήσιος, τείνει ὁ ἄνθρωπος κατὰ μικρὸν διὰ τῆς βαθυτέρας καὶ ἀκριβεστερας τῶν πραγμάτων ἐξετάσεως, οὗτω δὲ χωρεῖ ἀπὸ τῆς πλάνης πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐν τῇ τελευταίῳ τῆς πραγματείας μέρει (σελ. 138-139) ὁ ὑποψήσιος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τῶν ἐρευνῶν τῶν γενομένων ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους ἐπιστήμασι καὶ τῶν θεωρημάτων τῶν διατυπωθέντων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἔρχεται εἰς τὴν ἀκριβεστεραν ὑποτύπωσιν τῆς φιλοσοφικῆς ἔννοιας τοῦ περιβάλλοντος, καὶ ὁμολογῶν τῆς ἔννοιας τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐρειδόμενος δ' ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς φυσιο-
λογίας καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καθόλου, διδάσκει ὅτι εἰς δημιουργίαν

της άκριβοϋς έννοίας τοϋ περιβάλλοντος και ή επίνοια συντελεΐ και ή τάσις, ~~ή~~ ήν, ώς πάσα όργανική φύσις, έχων ό άνθρωπος όρέγεται δει τοϋ βελτίονος, ώς ειπεν ό 'Αριστοτέλης.

'Ορίζει δέ (σελ. 153) το ~~περιβάλλον~~ πραγματικόν περιβάλλον ό ύποψήσιος ώς έξής: «Περιβάλλον είναι πάν θ,τι έρεθίζει και καθορίζει τās ζωικάς δυνάμεις και τās ψυχικάς και πνευματικάς ίκανότητας τοϋ άνθρώπου κατά λόγον της φύσεως έκάστου. και όή, οϋ μόνον έν τη ύπηρεσία της όργανικής ζωής, αλλά και έν τη κατ'άρετην ένεργεία και τη όρέξει βίου κρείττονος ή κατ'άνθρωπον».

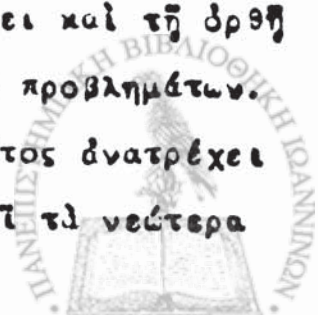
'Ορους δέ συνιστώντας το ένιαϊον τοϋτο περιβάλλον διακρίνει τούς έξής:

- α) τούς φυσικοϋς ή γεωγραφικοϋς (σελ. 157),
- β) τούς βιολογικοϋς,
- γ) τούς τοϋ κοινωνικοϋ περιβάλλοντος,
- δ) τούς τοϋ ύπεροργανικοϋ περιβάλλοντος,
- ε) τούς τοϋ πνευματικοϋ περιβάλλοντος (σελ. 159),
- στ) τούς τοϋ ύπερβατικοϋ περιβάλλοντος (σελ. 160).

'Εντός τοϋ περιβάλλοντος τούτου, οϋ οί όροι άποτελοϋσιν ένιαϊον σύνολον έκδηλοϋται κατά τόν ύποψήσιον ή ίκανότης τοϋ άνθρώπου έν τη τάσει πρὸς τās αίνωϊας ιδέας και την ένεργείαν την κατ'άρετην.

Τοιαύτη διά βραχέων ή πραγματεία τοϋ κ. Παν. Πατριαρχέα, ήτις οϋ μόνον την φιλοσοφίαν καταδεικνύει τοϋ ύποψηΐου και τῶν γνώσεων την εύρύτητα και τῶν έρευνῶν, αλλά και την ίκανότητα εις διαπραγματεύσιν δυσχερῶν της έπιστήμης προβλημάτων.

Διασαίνεται δέ ή ίκανότης αϋτη πρῶτον έν τη γνώσει και τη όρθη χρήσει τῶν πηγῶν και τη διασατήσει τῶν ανακρινομένων προβλημάτων. Πολλοϋ λόγου δέϊα είναι τῆ δυντι ή εύχέρεια, μεθ'ής οϋτος ανατρέχει εις τὰ παλαιά τῶν 'Ελλήνων διδάγματα και παρακολουθεΐ τῶ νεώτερα

της ἐπιστήμης θεωρήματα καὶ ἀναλβει βιβλία ἐπιστημονικὰ καὶ πολλαίς
εὐνοήσια καὶ εὐσεπαρακολούθητα. Ὡς τὰ τοῦ Heidegger, εἰς ἃ ἐπιμελῶς
καρπύμπει.

Καὶ ἐν τῇ χρήσει δὲ ἀσπτηρῶς μεθόλου διακρίνεται ἡ ἐπιστημονικὴ
τοῦ ὑποψηφίου παρασκευή. Ἐν τῇ ἀνιχνεύσει τῶν παντοίων ζητημάτων δὲν
ὀρμᾶται ἐξ ἀρχῶν ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως, ὑποβίλλει
δὲ πάντα τὰ ἐρευνώμενα προβλήματα εἰς ἀσπτηρὸν ἔλεγχον, κατατάσσει
δὲ συστηματικῶς τὰ παντοῖα θεωρήματα, ἵτινα ἀνεκτύχθησαν ἐν τῇ ἐπιστή-
μῃ, διακρίνει δὲ σχολὰς, ὧν ἐκθέτει καὶ ἀνακρίνει τὰ διδάγματα, ἐπιλέ-
γει δὲ ὅσα κρίνει ὀρθά. Οὕτω γὰρ καὶ πρωτοτυπίαν καταδεικνύει ἐν τῇ
ἐρεῦνῃ καὶ προάγει τὴν γνῶσιν.

Καὶ οὐ μόνον τὴν περὶ τὴν ἐπιστήμην παρασκευὴν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ
ὁ ὑποψήφιος, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀρετὰς. Διαπνέεται ὑπὸ γνησίως φιλοσοφικῆς
διαθέσεως καὶ τιμῇ προσηκόντως τῇ μεγάλῃ ιδεώδῃ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς
ἀνθρωπότητος.

Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῆς γλώσσης, τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ τῆς φιλοσοφικῆς,
ἀξίαν ἐπαίνου ἐπιδεικνύει εὐγένειαν τῆς προαιρέσεως.

Εἰς λεπτομερείας ἄλλας δὲν θὰ εἰσέλθω, οὐδὲ θὰ παραθέσω ἀβλεπτήμα-
τα, ἅτινα δὲν ἐλέγχουσι θεμελιώδεις ἐλλείψεις τοῦ ὑποψηφίου.

Καὶ κρίσεις ἄλλας περὶ αὐτοῦ νομίζω περιττὰς. Εἶναι γνωστὸς ὁ ὑπο-
ψήφιος εἰς τὴν Σχολὴν ἥς εἶναι παλαιὸς τρόφιμος, ὅστις κατὰ τὸν χρό-
νον τῶν σπουδῶν του καὶ τὰ ἄλλα μαθήματα εὐδοκίμως πάνυ παρηκολούθη-
σε καὶ τὰ τῆς φιλοσοφίας, ἠρίστευσε γὰρ οὐ μόνον κατὰ τὰς ἐπὶ πτυχίῳ
ἐξετάσεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διδακτορικὴν. Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ ἡμῶν ἐρου-
πιστηρίῳ παρεσκεύασε διατριβὰς καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰς καὶ διεκρίθη πάν-
τοτε κατὰ τὰς ἐπιστημονικὰς συζητήσεις. Καὶ ἐν τῇ ψυχολογικῇ δ' ἔργα-
στηρίῳ ἠσκήθη ἐπὶ μακρὸν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας.

Καί τοῦτο δὲ εἶναι γινώριμον ὅτι καὶ ἐν τῇ ξένη, ὅπου συνεπλήρωσε τὰς σκουθὰς, ὁμοίαν ἐπέδειξεν ὁ ὑποψήφιος ἐπιμέλειαν καὶ ἐπίδοσιν. Μαρτυροῦσι μάλιστα αἱ βεβαιώσεις διαπρεπῶν συναδέλφων, τοῦ Nicolai Hartmann, τοῦ Ed. Spranger, τοῦ Alfr. Baessler, τοῦ H. Günther, τοῦ H. Keller καὶ ἄλλων, ὅς ἱναγράφει ὁ ὑποψήφιος ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ συνοποβληθέντι εἰς τὴν Σχολήν.

Διὰ ταῦτα πάντα μετὰ τῆς ἁγαθῆς ἐλπίδος ὅτι καὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφικὴν παράδοσιν θὰ γενάρῃ, τὴν διὰ μακρῶν αἰώνων θεμελιωθεῖσαν καὶ προαχθεῖσαν μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, καὶ τὴν ἐπιτήμην κατὰ δύναμιν θὰ προαγάγῃ καὶ τὰ ὑκέρτερα ἰδανικὰ θὰ ἀναρρικίξῃ ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τοῦ Γένους παιδευτηρίῳ καὶ τὸ φρόνημα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ἐκθύμως συνιστῶ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ὑποψήφειον εἰς τὴν εἰς μεντὶ νῆσον τῆς Σχολῆς καὶ εἰσπηγοῦμαι, ἵνα δεχθῇ αὐτὸν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ στάδια τῆς δοκιμασίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1947.

αὐτὸν μέμνηται παρὰ τῆς Διοσκουρίδου ἐπιπέφυκτο ἐπὶ κερμέτην κληρονομία
ἐπὶ τοῦτο καὶ ἄλλος τῶν ἀπὸ φιλοσόφου κρῦ τῶ πομπήτων εἶπεν ὅτι
ἐπιπέφυκτο ἐπιπέφυκτο τὸν ἀποχόλου, ὅπως φησὶται παρὰ τοῦτον τῆς πομπή-
του. ἀλλὰ οὐκ ἐπιπέφυκτο εἶναι ὁ ἐπιπέφυκτος ἀποχόλου. οὕτως
ἐν τῇ ἐπιπέφυκτῇ ἀποχότῃ ὅτι ἐπιπέφυκτο ἔχει τὸ τέλος τῶν ἀπο-
μῆ ἀπὸ τῆς ἐπιπέφυκτο εἶναι νότον.

(ὅτι τὸς ἐπιπέφυκτος φιλοσόφους τὸς ἀποχόμενους τῶ νήσιον τοῦ ἐπι-
λου ἐπὶ τῶ ἀποχόμενους καὶ ἀποχόμενους τὸν πομπήτων ἐπιπέφυκτο ἐπιπέφυκτο τῶν
ἀποχόμενους τοῦ ἀποχόλου ἐν τῇ "Bibliotheca Alexandrina" καὶ τὸν
I.W. Jorgensen ἐπιπέφυκτο τοῦ ἀποχόλου ἐν 2 τόμοις ἐν "The Jacob classical
librarian")

καὶ τῶν ἀποχόμενους φιλοσόφους ἀποχόμενους, πομπήτων ἀποχόμενους
καὶ τῶ ἀποχόμενους ἐπὶ ἀποχόμενους καὶ ἐπιπέφυκτο, καὶ ἐπὶ ἀποχόμενους ὑπὸ τοῦ πο-
μπήτων ἀποχόμενους ἐπὶ ἀποχόμενους ἀποχόμενους.

ὁ ἀποχόμενους πομπήτων τὸν ἀποχόμενους, εἶπε κρῦ τῶ ἀποχόμενους καὶ ἐπὶ τῶ
ἐπιπέφυκτο ἐπὶ ἀποχόμενους τοῦ ἀποχόλου μετὰ τοῦ τέλος ἀποχόμενους (καὶ ἄλλο ἀπο-
μῆ).

ἀλλὰ οὐκ εἶπε πομπήτων, ἐπιπέφυκτο μέλλει καὶ ἀποχόμενους ἐν τοῖς ἀποχόμενους
καὶ ἐπὶ ἀποχόμενους ἀποχόμενους, ὅτι τὸ πρῶτον ἐπιπέφυκτο ἀποχόμενους ἀπο-
μῆ, καὶ ὅτι ἀποχόμενους ἀποχόμενους, ὅτι ἀποχόμενους ἀποχόμενους, ὅτι οὕτως ἔχει τὸ
ἀποχόμενους.

ὁ ἀποχόμενους παρὰ τῆς Διοσκουρίδου ἐπιπέφυκτο, ὅπως ἀποχόμενους εἰς τὴν
ἐπιπέφυκτο τοῦ ἀποχόμενους, λέγει παρὰ τὸν ἀποχόμενους 1070

καὶ τὸν ἀποχόμενους τὸν ἀποχόμενους ἀποχόμενους ἀποχόμενους.

καὶ ἡ ἀποχόμενους παρὰ τῆς ἀποχόμενους ἐν ἀποχόμενους ἀποχόμενους παρὰ τοῦ
ἀποχόμενους τοῦ ἀποχόμενους

ἢ καὶ τὸς ἄλλοις τὸν ἀποχόμενους ἀποχόμενους ἀποχόμενους.

ἀλλὰ ἀποχόμενους ἀποχόμενους ἀποχόμενους ἀποχόμενους παρὰ τῆς ἀποχόμενους ἀποχόμενους
ἀποχόμενους ἀποχόμενους παρὰ τῆς ἀποχόμενους ἀποχόμενους ἀποχόμενους ἀποχόμενους.

λέγει μεγαλύτερη προσβολήν Ἀχαιῶν
νυκτηγορεῖσθαι κἀπιβουλεύειν πόλει"

βεβαίως πρὸς τὸ ἐν στίχῳ 727 τοῦ Αἴαντος "κἀπιβουλεύτοσσι στρατοῦ", ὡς
καλεῖται ἡ Αἴας ὑπὸ πάντων τῶν Ἀργείων.

Ἐν ΕΒΘ 1005-1006 ὁ κήρυξ λέγει

δοκοῦντα καὶ ὀδεῖν ἀπαγγέλλειν με χρῆ
δήμου προβούλοις τῆσθε καδμείας πόλεως.

καὶ ὁ μενέλαος ἀπαγορεύων τὴν ταφήν τοῦ Αἴαντος καὶ ἐρωτώμενος
ὑπὸ τοῦ Τεῦκρου "τίνος χάριν τοσδὸν ἀνήλωσας λόγον"; ἀποκρίνεται
δοκοῦντ' ἔμοι, δοκοῦντα δ' ὄς κραίνῃσι στρατοῦ.

σημειωτέον οὖν, ὅτι παρεβλήθησαν οἱ στίχοι οὗτοι τῶν ΕΒΘ καὶ
τοῦ Αἴαντος ὑπ' ἐκδοτῶν.

Ἐν ΕΒΘ 1052 ἡ Ἀντιγόνη λέγει πρὸς τὸν κήρυκα
ἐγὼ δέ θαψω τόνδε, μὴ μακρηγόρει.

Ἐν Αἴαντι ὁ χορὸς λέγει πρὸς τὸν Τεῦκρον 1040-1041
μὴ τεῖνε μακρὰν, ἀλλ' ὅπως κρύψεις τάφῳ
φάρσον τὸν ἄνδρα.....

Τὸ "μὴ τεῖνε μακρὰν" (σχ. "ἐντὶ τοῦ μὴ ἀπέτεινε, λόγον δηλονότι.
τὸ ἀποτελεῖν γὰρ ἐπὶ λόγου λέγεται, οἷον ἀπέτεινε λόγον μακρόν")
τοῦ Σοφοκλέους ἰσοδυναμεῖ τῷ "μὴ μακρηγόρει" τοῦ Αἰσχύλου.

Ἐν ΕΒΘ 1039-1040 ἡ Ἀντιγόνη θά καλύψῃ τὸν νεκρὸν τοῦ Πολυνεύ-
κουσ διὰ βυσσίνου πεπλώματος

κάλψω φέρουσα βυσσίνου πεπλώματος
καυτὴ καλύψω.....

Ἐν Αἴαντι ἡ Τέκμησσα θί καλύψῃ διὰ φάρουσ τὸν νεκρὸν τοῦ Αἴαν-
τος καὶ λέγει πρὸς τὸν χορὸν 915-916

οὔτοι θεατὸς. ἀλλὰ νῦν περιπτυχεῖ
φάρει καλύψω τῷδε παμπήδιον,.....

Ἡ ἀρχὴ τοῦ λαμβελου "καυτὴ καλύψω" τῶν ΕΒΘ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν
ἀρχὴν τοῦ λαμβελου "φάρει καλύψω" τοῦ Αἴαντος,

Ἐν ΕΒΘ λέγει ὁ κήρυξ πρὸς τὴν Ἀντιγόνην, δηλώσασαν, ὅτι θά θαψῇ

τόν νεκρόν τοῦ Πολυνείκους

αἰεὶ πόλιν οὐ μὴ βιάζεσθαι τάδε.

Ἐν Αἴαντι 1326-1327 λέγει ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα περὶ τοῦ Τεύκρου

οὐ φῆσ' ἑάσειν τὸν δὲ τὸν νεκρόν ταφῆς

ἄμοιρον, ἀλλὰ πρὸς βίαν θάψειν ἔμοῦ.

Παρά τῷ Αἰσχύλῳ ἡ Ἀντιγόνη ἀντιλέγουσα πρὸς τὸν κήρυκα περὶ τῆς ταφῆς τοῦ Πολυνείκους ἐπάγεται

ἔρις περαινει μῦθον ὑστάτη θεῶν.

Παρά τῷ Σοφοκλεῖ, ἀπερχομένου τοῦ Μενελάου, μὴ θυνηθέντος νὰ εἰμβάλη πρὸς τὸν Τεύκρον νὰ μὴ θάψῃ τὸν Αἴαντα, λέγει ὁ χορὸς 1163.

ἔσται μεγάλη ἔριδος τις ἀγών.

Παρά τῷ Αἰσχύλῳ αἰτιολογοῦσα ἡ Ἀντιγόνη πρὸς τὸν κήρυκα τὴν στάσιν τοῦ Πολυνείκους λέγει

παθῶν κακῶς κακοῖσιν ἀντημειβετο.

Παρά τῷ Σοφοκλεῖ 1322-1323 πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπόντα (1320-1321)

οὐ γὰρ κλυόντες ἐσμεν αἰσχιστοὺς λόγους,

ἄναξ Ὀδυσσεύ, τοῦδ' ὑπ' ἀνδρός ἀρτίως;

ἀποκρίνεται ὁ Ὀδυσσεύς

ποῖους; ἐγὼ γὰρ ἀνδρὶ συγγνώμην ἔχω

κλυόντι φλαῦρα συμβαλεῖν ἔπη κακά.

Ἐν ΕΕΘ 1011 φέρεται περὶ τοῦ Ἐτεοκλέους

τέθνηκεν, οὐπερ τοῖς νέοις θνήσκειν καλόν.

Ἐν Αἴαντι 479-480 λέγει ὁ Σοφοκλῆς

ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι

τὸν εὐγενῆ χρῆ.

Τὸ "καλῶς τεθνηκέναι" ἐν τέλει λαμβελου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ "θνήσκειν καλόν" ὡσαύτως ἐν τέλει λαμβελου.

Ἐν ΕΕΘ 405-406 λέγει ὁ Ἐτεοκλῆς περὶ τοῦ Τυδέως, ὅστις ἔχει ἐπὶ τῆς ἀσπίδος "φλέγονθ' ὑπ' ἄστροις οὐρανὸν κετυγμένον",

Ἰεσομάτη, ἕπερ ὀρθῶς νομίζω γνήσιον τοῦ Αἰσχύλου, καὶ τοῦ Σοφοκλέους, ἐν Ἀντιγόνη, Προμ. I-2., Ἀντ. 773. Προμ. IO-II Ἀντ. 292 Προμ. 200, Ἀντ. 259 (Προμ. I9, Ἀντ. 276), Προμ. 374, Ἀντ. 553 Προμ. 385, Ἀντ. 323. Προμ. 400-403, Ἀντ. 528-529. Προμ. 550-551 (πρβλ. καὶ Ἰ-κίτ. IO49-IO50), Ἀντ. 604 605. Προμ. 627, Ἀντ. 499 ("τί δῆτα μέλλεις..."). (Προμ. 912-919, Ἀντ. IO45-IO46). Προμ. 977-978, Ἀντ. IO51-IO52. Προμ. 993 ("λευκοπτέρῳ ἐέ νιφάδι"), Ἀντ. ("λευκῆς χιόνης πτέρυγι"). (Προμ. IO38, Ἀντ. IO96). (Προμ. IOI9, Ἀντ. 826).

κοινῶς νομίζεται ὑπὸ τῶν οεχομένων ὡς γνήσιον τὸ τέλος τῶν ΕΕΘ, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἔπλασε τὸ πρόσωπον τοῦ Κρέοντος ἀντικαταστήσας τοὺς προβούλους τῶν ΕΕΘ, ὧν τὸ πρόταγμα νά μὴ ταφῆ ὁ Πολυνείκης, κομίζει ὁ κήρυξ. Ὁ κ. Καγγίνας νομίζει, ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ Κρέοντος ἔγραψεν ὁ Σοφοκλῆς ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ λόγους τοῦ κήρυκος (ὅστις ἀγγέλλει τὴν ἀπόφασιν τῶν Καδμείων προβούλων περὶ τῶν ἀλληλοφόνων ἀδελφῶν), καὶ ἐπάγεται ἐν σ. 35 "ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν χωρίων τούτων καταφάνεται ὀριδῆλως, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς συνεπλήρωσε τὴν προκήρυξιν τοῦ Κρέοντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ κηρύγματος τοῦ κήρυκος παρὰ τῷ Αἰσχύλῳ" καὶ ἐν σ. 36 "οὕτω ἐκ τούτων καταδεικνύται, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐπεχειρήσατο τὴν οἰκηνὴν ταύτην ἔχων ἐν νῷ τὰς δύο σκηνάς τῶν ΕΕΘ, ἐκείνην ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δράματος, ἐνθα λέγει ὁ Ἐτεοκλῆς, καὶ τὴν ἄλλην ἐν τῇ ἐξόδῳ, ἐν τῇ ὁ κήρυξ ἀπαγγέλλει τὴν ἀπόφασιν τῶν Καδμείων προβούλων". Παραβάλλει δέ ΕΕΘ 36-38, Ἀντ. 215 καὶ 217, ΕΕΘ 662-671, Ἀντ. 282-289, ΕΕΘ 6-8 Ἀντ. 289-290ς ΕΕΘ 597-614, Ἀντ. 295-303, ΕΕΘ 656-661, Ἀντ. 304-312, ΕΕΘ 438-446, Ἀντ. 473-483, ΕΕΘ 200-201, Ἀντ. 524-525 καὶ 34-36, ΕΕΘ 230-232, Ἀντ. 577-579, ΕΕΘ 187-190, Ἀντ. 646-651, ΕΕΘ 223-225, Ἀντ. 672-676 κλπ. εἰ καὶ πάντα τὰ παραβαλλόμενα χωρία δέν εἶναι προσφυσή, ὅμως καθόλου δύναμαι νά εἶπω ὅτι κατώρῳσεν ὁ κ. Καγγίνας νά καταστήσῃ φανερόν, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐν τῇ οἰαπλάσει τοῦ Κρέοντος αὐτοῦ ἔλαβε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐτεοκλέους τῶν ΕΕΘ. Ἰδίᾳ δέ πρέπει νά ἐξαρθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ Ἐτεοκλέους ΕΕΘ 196-199

καὶ μὴ τις ἀρχὴς τῆς ἐμῆς ἀκούσεται,

Εισήγησις, του καθ. κ. Κ. Λογοθέτου περί της επί διδακτορία διατριβής του κ. Γ. Βερβενιώτου.

Ὁ κ. Γ. Βερβενιώτης υπέρβαλε σύντομον (ἐκ σελ. 41 συγκειμένην) πραγματείαν ἐπιγραφομένην " ἡ Ἠθικὴ τοῦ Ντεκάρτ". (Τὸ ὄνομα τοῦ φιλοσόφου παραδόξως μεταγράφεται δι' ἑλληνικῶν στοιχείων, ἀλλοκότων καὶ δυσαρμόστων εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. " ἔπρεπεν ἢ νὰ ἐλάβανε τὸ γαλλικόν ὄνομα *Descartes*, ὅπερ προτιμότερον, νὰ ἐχρησιμοποίει τὸ ἐπικρατήσαν ἤδη παρ' ἡμῖν λατινικόν, ὅπερ ἐστὶ Καρτέσιος *Cartesius* " ὡσαύτως γράφει " Μαλμπράνς", " Βολφ" κ. ἄ.). Μετὰ τινὰ πρόλογον πραγματεύεται περί τῆς Ἠθικῆς (ὅς λέγει) τοῦ φιλοσόφου εἰς δύο σύντομα καὶ δυσανάλογα εἰς ἕκτασιν κεφάλαια, εἰς ἃ ἐπισυνάπτονται ἐν εἴδει παραρτήματος τρία μονοσέλιδα ἢ δισέλιδα κεφάλαια.

Ἐν τῷ πρόλογῳ διαλαμβάνει περί τῆς Ἠθικῆς καθόλου (σ. 1-2), περί τοῦ ἀγαθοῦ (2-3), περί τῆς ἐνότητος τοῦ ἀπολύτου ἀγαθοῦ (3-5) καὶ περί τοῦ καθήκοντος (5-6) ἀλλὰ τοῦτο ποιεῖ βραχύτατα καὶ ἄνευ συναφείας τῶν ἐννοιῶν πρὸς ἀλλήλας. Ὅσα ἐνταῦθα λέγονται εἶναι ἀσαφῶς ἐκτεθειμένα γινῶμαι ἄλλων καὶ μάλιστα τοῦ *Cartesius* ἀφορῶντα δὲ γενικῶς εἰς τὴν Ἠθικὴν ὀλίγον χρησιμεύουσιν εἰς διαφώτισιν καὶ προοδοποίησιν εἰδικοῦ θέματος.

Ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῷ ἐπιγραφομένῳ " Ἠθικὴ τοῦ Ντεκάρτ" (σ. 6-12) πραγματεύεται περί τῆς ταξινομήσεως τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν πρακτικῶν κανόνων τοῦ φιλοσόφου. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ " τῇ τελειωτικῇ Ἠθικῇ" (σ. 12-36) διαλαμβάνει περί τοῦ υπερτάτου ἀγαθοῦ, τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως, τῆς ἀρετῆς, τῶν παθῶν, τῆς μακαριότητος, τῆς υγείας καὶ τοῦ " ἄλτρουτισμοῦ". Πλὴν τὰ μέρη ταῦτα οὔτε πρὸς ἀλλήλα, οὔτε πρὸς τὸ ὅλον ἔχουσι λογικὴν τινὰ συνάφειαν. Εἰς ταῦτα δὲ ἀκολουθοῦσι ὀλίγη ἐπιμέτρον τρεῖς παράγραφοι μᾶλλον ἢ κεφάλαια, ἐπιγραφόμενα " ὁ Ντεκάρτ καὶ ἡ Ἠθικὴ του" σ. 37-39), " Ἡ Ἠθικὴ ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας ἐπιστήμας" (σ. 39-40) καὶ ὁ Ντεκάρτ εἶναι στωικός" (σ. 40-41).

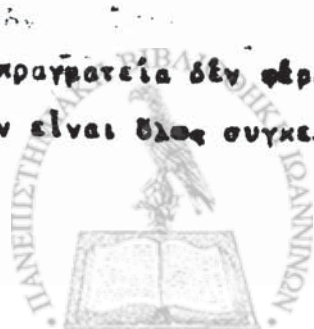
Ὁ συγγραφεὺς χωρεῖ εἰς τὸ θέμα *in media re* χωρὶς νὰ προβάλλῃ ἑαυτῷ ζήτημα, οὐ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν λύσιν ἢ τοὐλάχιστον νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν διασάφειαν. Δὲν ἐφρόντισε πρὸ τοῦ ἔργου νὰ μάθῃ παρά τινος καθηγητοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἀρμοδίου

την πρόσφορον μέθοδον του επιστημονικῆς ἐργάζεσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσι νὰ πληρο-
φορηθῆ ὅσοια κρίκει κατὰ νῦρον νὰ ἔχη προσόντα πᾶσα ἐπὶ διακριτῆς ἐπιθε-
λομένη διατριβῆς. ὣτως δὲν εἶδε ἰσχυρὰ ἐπὶ ματαίῳ χρόνον πολὺτερον. Ἐπιλαβῆ-
νεται λοιπὸν θέματος καὶ προσέμεν αὐτῷ ὄνομα, ἔπειτα, κατ' ἀκριβείαν, καὶ ἐπὶ
ἀληθείας δὲν ἐπίσταται. Διότι ὡς γνωστὸν, ὁ ἐπιφανὴς Γαλάτης φιλόσοφος (φο-
βούμενος ἰδίῃ τοῦς θεολόγους καὶ τοῦς παντοίους ἄλλους ἐπικριτὰς (Ἐπιθ. 11)
) δὲν ἐνέπτυξε κατὰ σύστημα τὴν ἠθικὴν ἀλλ' ἀπλῶς ἐγκατέλειπεν ἐν
τῆς συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς βιοτικὰ ἐπαγγέλματα
καὶ ἠθικὰς γνώσεις συγγενεῖς πρὸς τὰς πτωχικὰς καὶ τὰς ἐπακουρεῖους, ἔτι δὲ
καὶ τὰς ἀριστοτελικὰς. Αἱ γνώσεις δὲ αὗται νοουῦνται καλῶς καὶ ἀποκρύντως μὲν
ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν ψυχολογίαν, εἰς ἣν ἐνήκει τὸ περί βουλήσεως καὶ τῆς ἐ-
λευθερίας αὐτῆς ζήτημα καὶ ὁ περί "καθῶν" λόγος ὁ εὐλόγως μετέπειτα ἀπὸ τῆς ψυ-
χολογίας εἰς τὴν ἠθικὴν. Ὅσα ἄρα λέγονται περὶ τῆς "ἠθικῆς" τοῦ καρτεσίου
ἀποτελοῦσι πρᾶγματι παράρτημα τῆς ἀνθρωπολογίας καὶ τῆς ψυχολογίας, ἥς ἄνευ
δὲν δύνανται νὰ κατανοηθῶσι. (ὣτως ἐπὶ παραδείγματι τὰ λεγόμενα (ἐν σελ. 8)
περὶ ἀναβολῆς τῆς ἀποφάσεως εἶναι ἀδιανόητα ἀπὸ δὲν ἐγένετο λόγος περὶ βου-
λήσεως καὶ νουήσεως). καὶ διαλαμβάνει μὲν ὁ συγγραφεὺς περὶ τῆς ἐλευθερίας βου-
λήσεως καὶ τῶν καθῶν ἀλλὰ τοῦτο ποιεῖ διὰ βραχυτάτων καὶ ἁσπέρως πρὸς τὴν
φύσιν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν γνωσιολογίαν. Ὁφείλει νὰ διατριβῆ περὶ τὴν ψυχολογι-
αν τοῦ φιλοσόφου καὶ ταύτην νὰ καταστήσῃ κέντρον τῆς μελέτης αὐτοῦ, μόνον
ἐν ἀναφορῇ πρὸς ἐκείνην ἔχουσαν, ἥς εἴρηται, εἶναι αἱ ἠθικαὶ ἀποφάνσεις τοῦ
καρτεσίου (ὡς καὶ ἡ "ἠθικὴ" τοῦ καρτεσίου, διότι περὶ τολαύτης τινὲς οὐδεὶς
δύναται ἐπ' ἀληθείας νὰ γίνῃ λόγος). Ἄλλ' ἄντι τοῦ νὰ διακριθῶσι καὶ ἐναπε-
ζῆ τὰς ψυχολογικὰς ἐννοίας καὶ δείξῃ ἀκριβῶς τὴν πρὸς ταύτας σχέσιν τῶν
ἠθικῶν γνώσεων τοῦ φιλοσόφου, ἠρκίσθη νὰ ἐκναλῆ τὰς γνώσεις καὶ κολλῆσαι
ἠθῆ ἐξηρήσας ἀποφάνσεις αὐτοῦ καὶ ταύτας ἄνευ ἐσωτερικῆς ἐνδότητος καὶ τῆς
πρεποσίτης ἐναργείας.

Ἄντιθεν προήλθε τὸ ὅτι ἡ προκαιμένη ἔγαν σύντομος πραγματεία δὲν φέρει
ἐπιστημονικὸν χαρακτήρα ἀλλὰ παρέχει (τοὐλάχιστον ἔκου δὲν εἶναι ὅπως συγκε-

χυμένη και άσαφής) τήν έμφασιν διεσπασμένων και άσυναρτήτων σημειωμάτων. Σημειωτέον ότι ο συγγραφεύς δεν αναγράφει έν τή άρχή τίνα έκδοσιν των έπιστολών του καρτεσίου είχε πρό οφθαλμών. Αύτη είναι ή του *genui* (ως φαίνεται κατωτέρω). 'Αλλ' αί παραπομπάί γίνονται πλημμελώς. Ούτως έν σελ. 8 αναγράφεται ή έπιστολή 3η αντί της 53ης και ή 4η αντί της 54ης. 'Η έν σελ. 10 παραπομπή 2.37 είναι σφαλερά κατά ταύτην οι εύγεμεϊς "δέχονται μέ δυσφορίαν τάς δυστυχίας τής τύχης".

'Εν τή αύτῃ σελίδι αναγράφεται ή 54η έπιστολή ως περιεχομένη έν τῷ 5ῳ τόμῳ αντί του τετάρτου. 'Εν σελ. 13 παρελείφθη ο αριθμός της 'Επιστολής καθ' ήν δεν πρέπει νά εκτιμῶμεν ως καλόν παρά εκείνο τό ὅποϊον μᾶς ανήκει και τό ὅποϊον νά είναι τοιοῦτον, ὥστε νά είναι προτελειότης νά τό κατέχωμεν!! 'Η περί τῆς ὁ λόγος έπιστολή είναι ή πρώτη ένθεν λαμβάνεται ή άδιανοήτος και άνελληνιστος αύτη έκφρασις. 'Ο Γαλάτης φιλόσοφος λέγει "οὔδέν είναι πολυτιμότερον παρά ὅ,τι ανήκει εἰς ήμᾶς ὅπως δήποτε και ὅπερ πορίζει ήμῖν προτελειότητα". 'Η έβδόμη έπιστολή δεν άρχεται από της 200 σελ. του τρίτου τόμου οὔδέ λέγει ὅσα ~~γράφει~~ αναγράφει ο συγγραφεύς έν σελ. 17 και 18η. 'Εν σελ. 19 αναγράφεται έν τῇ παραπομπῇ ο τόμος πρῶτος αντί του τρίτου, έν δέ σελ. 23 ή 18η έπιστολή αντί της 17ης. 'Εν σελ. 37 ή προτελευταία παραπομπή είναι άτελής.

'Εν τοῖς καθ' έκαστον άρκούμεθα νά παρατηρήσωμεν τά εξῆς.

1) 'Εν σελ. 1 λέγεται ότι έχομεν δύο θεωρίας περί του άγαθοῦ, "τήν θεωρίαν της τελειότητος και τήν θεωρίαν της εύτυχίας". Κατά μέν τήν έτέραν δηλαδή τούτων άγαθόν είναι ή τελειότης, κατά δέ τήν άλλην ή εύτυχία και εκείνης μέν ως προστάτης μνημονεύεται ο οὐδολφιος ταύτης δέ ο 'Αριστοτέλης, ο Μαλεβράχιος, ο Δειβνίτιος. 'Αλλά ταῦτα δεν είναι ακριβή, διότι πάντες οὔτοι οι φιλόσοφοι δεν διέστελλον οὔδ' έχώριζον άλλ' έκ του έναντίου έταύτιζον τήν εύδαιμονίαν μετά της διανοητικῆς και ήθικῆς τελειότητος.

2) Αὐτόθι λέγονται τά άλλόκοτα τάδε "τό πλέον έξαιρετικόν ἐξ ὅσων έχει ο άνθρωπος είναι ή ψυχή και τό πλέον έξαίρετον μέρος της ψυχῆς είναι ή πρ

S. G. 61

187

92

Ἰν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1948

Πρὸς

τοὺς καθηγητὰς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Κύριοι Συνάδελφοι,

ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσωμεν συνημμένως τὴν ὑπὸ τοῦ καθηγη-
τοῦ κ. Ἀ. Λατζίῃ ὑποβληθεῖσαν εἰσήγησιν περὶ τῆς ἐπί' διδασκαλίᾳ
διατριβῆς τοῦ κ. κ. φιλίας καὶ νὰ λήβητε γνώσιν.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Κοσμητὴρ

Α. ΟΡΛΑΝΔΟΣ.

αυτῶν περιεχ. ἐνεῦρα 4 [1 17] π. 20 σφ. 18) Fallmerayer κατ' εὐ
 ταχέστατον ἐπὶ ἔτυχον καὶ πάλιν προσοχῆς· ἔχει ἐκ' ὄψεως μου φάλλον ἐπὶ πρῶ-
 τῆς ἀρραβινιᾶς ἡ φράση (Frankfurter Zeitung, Bericht, τ. 1. σ. 17) ἡ
 ἐνθ. γίνεται λόγος καὶ πάλιν περὶ ἐξαφανίσματος τοῦ γένους τῶν ἡλλήνων· ἔτι
 ἐπαύρῃ ἐν ἀρραβινῇ κούρας ἀνετήχον τὰ ἀγράμματα εἰ τὴν θεορίαν τοῦ
 Fallmerayer ἡνωτρίσαντα, ἐστὶ πάλιν γίνεται ἀποκρίσις ἀναστολῆς τοῦ
 κατακαυθέντος εὐαγγελιστοῦ τοῦ γένους, τῆς ἀκρίτης καὶ τοῦ πλάτους.

ἀλλὰ ἔστιν ἀνάγκη, ὅτι διὰ λόγους, οὗς ἴδω θέλω νὰ εἶπω, εἰ γνήσιον
 τοῦ Fallmerayer γίνονται ἀντικείμενον ὅλας ἰδιαιτέρας φροντίδος· ἀποκρί-
 σιν ἔχον, ὅτι ἐγράφη καὶ ἐναλοῖται διατριβὴ περὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν (H. O.
 Eberl, Jakob Philipp Fallmerayer'schiffes in ihrer
 Bedeutung für die historische Erkennntnis des grieko-
 slavischen Kulturkreises, Kiel 1930)

ἔτι ἐστὶν θέλω νὰ παραθέσω, ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ βιβλίου τοῦ γυν-
 οστοῦ ἀναφορῶν Μοσχ. Vasmer, Die Slaven in Griechenland, Berlin
 1941
 εἰν ἔχει πλοῦτον νὰ ἐπισημῶν, εἰ ἔργον τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἡλληνοφροῦ. καὶ τὸ
 βιβλίον τοῦ Μοσχ. Vasmer εἰ δὲ πλοῦτον προσεῖχας, τοῦ θέλοντος, ἀνανοῦται.

τῆς ἐνθ. κρίσειν διατριβῆς διεξήχθησαν πολλά τμήματα· ἀνάγκη ὅπως νὰ εἶπω
 ὅτι διέκρινα πολλάς ἰδέας, ἡ ἀρίστη κούρας τοῦ μεγάλου κόπου, οὗς κατὰ
 βολαν ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ ἐξέτασει τῶν ποικίλων ζητημάτων, εἰνὸς ἀθρόα ἀνα-
 κέτους· τονίζω, ὅτι μετὰ συστήματος καὶ ὁρθῆς μεθόδου ἐξετάζει καὶ τ'
 τοπωνύμια τῆς Ἀρκαδίας. ἀναγράφει σχεδὸν πανταχοῦ τὴν πρώτην ἐρμηνείαν
 καὶ ἐπισημῶν περὶ τῆς ἐτυμολογικῆς ἰστορίας ἐκείνου τοπωνυμίου· σχεδὸν πάντοτε
 διατυγχάνει τοῦ ὀνόματος· πολλά νοτιο-ἰβηρικά τοπωνύμια ἐκδοκίμους ἐπι-
 ληνιότητος (πρ. Ἀραχιστῆς, οὐτίνα κ.δ.) ἢ ἐκδοκίμους τὴν ἐκ' ἄλλων ἀπο-
 κειμένων ἡλληνοφρῶν οὐκ ἐν προέλευσιν (πρ. Ἰσραὴλ, λαγαρίδα κ.δ.)· ὁμοί-
 ῳς εἰς τὸν αἶμα καὶ περὶ τῶν ἐχθρῶν ἡραβινιᾶν ἀρχὴν τοπωνυμίων (πρ. Ἰσραὴλ
 νῆα κ.δ.) τῶν δὲ ὁ ἀποκρίσις, συστηματικῶς ἐξήτασε τὰ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπιση-
 νικὰ τοπωνύμια καὶ διεφώτισε τὸ ἕτερον αὐτῶν (πρ. οὐτίνα κ.δ.)

Η μεγάλη αξία της παρούσης εργασίας φαίνεται ίσα, ίσως δ συγγραφεύς εξετάζει τοπωνύμια επί μακρόν χρόνων και υπό πολλών συζητηθέντων. εἰ ἐπ' αὐτοῦ προτεινόμενα ἑτυμολογία εἶναι εὐστοχότατα και τιμῶσιν ἔντας τῆν ἐν Ἑλλάδι τοπωνυμολογίαν: πρ. Ἄλωνίστανα, Συτίνα, Δυριζάνα, Καρίτανα κ.τ.λ.

Ἄντιθετον λαμβάνω ἀφορρῆν νὰ εἶπω, ὅτι τὸ ἐξετάζειν τὰ τοπωνύμια εἶναι εὐχερῆς. ἀπαιτεῖται γνῶσις τῶν πραγμάτων και τῆς οἰκίας μεθέξου ἢ ἔγνοια ἀφῆκε εἰς ἰσοπέδον ποσότητα και δὴ εἰς παράλογα ἰδιωλογικὰ συμπερίστατα. Ὅταν τὸ λαμβάνω τῆς Ἀστυίας και τῆς Ἀργολίδος (πρ. και ἀπράτα ἐν κρήτῃ) ἴσκειν ἀφορρῆν ὅσα νὰ διεθέσῃ ὁ Π. Πολίτης (συμφωνεῖ και ὁ Μ. Βασίλειος. 122 κ.δ.) ὅτι φερίεται εἰς ἑπολήσειν χρότων; Ἄλλ' ἔκδοξα αὐτὰ φερίονται ἀρῶτερα εἰς κτήματα Ἑλλήνων, οἵτινες ἴφρον τὸ (και νῦν ἐν χρήσει) οἰκογενειακὸν ὄνομα λαμβάνει (πρ. και Ο. W): πρ. νῦν οἰκογεν. ἑνὸς. Ἀεριαῖνος, Ἀγγλιζος, Λαζακηνός, Βλαχος, Βοβλαγος, Ἀρίπης, Γκικατῖρος κ.τ.λ., εἶτινα εἶν δηλοῦσι καταγωγὴν ὅταν Γκικατῖρος ἐκλήθη εἰς εἰς τὸ ἠγηλάσορον, Ἀεριαῖνος δι' τῆν ἑταρῶν νῆν ἐν Ἀεριαῖ κ.τ.λ.

Ἡ κοίτα τῆς ἀθῆνης ἔλατο ἰγρίετο κίττα, ἰθεορεῖτο ἀγαθὴ κατῆλοπον τῆς ἀρχαίας Ἀστυίας διατάτου (κίττα = κίττα) ἄλλὰ τοῦτο κατ' ἐρθελας ἰδύνατον νῦν μόνον εἰλασον, γλῶσσα κ.τ.λ. λίγορον, οὐχι εἰ θελατε γλῶττα κ.τ.λ. Ὅμοιος ἰδύνατος εἶναι εἰς τῆν διαφορὴν τοῦ τόνου ἢ ἐν τῇ ἰταλικῆς γλῶσσης ἑτυμολογία (città). Ἀπελοβότατα ἢ λ. κοίτα (και κίττα) εἶναι κατ' ἐρθε νεότερος τύπος (πρ. ἀερίνη- ἀερίνα, Ἀθῆνη- Ἀθῆνη κ.τ.λ., οὐχι εἰ ἀερικὸν κατῆλοικονι) τῆς λ. κοίτη τὸ τοπων. κοίτα ὁμοίως και ἐν ἄλλοις. ἴσως ἀερικὰ στοιχεῖτα ἀποκαλείονται τρίτον κερῆβεργαδ- τῶν τοῖς ἰταλοῖς ὁ πορῆος καλεῖται *la Motea* ὁ ἰ. κατῆλίκις θεῖθερον, ἢ χερῆθηρος ἰκαλεῖτο ὅσο τῶν Ἑλλήνων και ἢ πορῆος ἐνὸς ἀπείερα (Byz. *νευτ. ἰακῆ*. ὁ σ. 74). ὅτι τοῦτο εἶναι ἰσραηλινόν ὁ τύπος ἢ πορῆος

./.

Ἰν Ἀθήναις τῆ 22 Ἀπριλίου 1948.

Πρὸς

τοὺς κ.κ. καθηγητὰς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

Κύριοι ἀνδράγατοι, ἡχοῦμαι εἰσηγητὸς τῆς ἐπι-
"σχέμας τὴν τιμὴν καὶ ἀμειψώμεν ^{ἡμετέρας} ~~ἐπισημῶς~~ ^{τιμὴν} καὶ βραβύ-
την ὑπὲρ τῆς ἐπέλης ὀρεσθέντων εἰσηγητῶν
καθηγητῶν κ.κ. Ἰω. Καλιτσουδάκη καὶ Σπ. Μαρινά-
του ὑπερληθεύσαν εἰσηγήσειν περὶ τῆς ἐπιθιθηκτο-
ρῆς διατριβῆς τοῦ κ. Νικολ. Παύτωνος ἵνα λάβῃτε
γνώσιν.

Πρὸς τὴν Σ. Κοσμητείαν

τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Κύριε Κοσμητορ,

Οἱ ὑπογεγραμμένοι καθηγηταὶ ὀφισθέντες ὑπὸ τῆς Σχολῆς εἰσηγηταὶ τῆς ἐπὶ διδακτορικῆς διατριβῆς τοῦ κ. Νικολάου Πλάτωνος, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς ὑμᾶς τὴν περὶ ταύτης γνώμην ἡμῶν. -

Εἰσηγήσις

Ἰκὸ τοῦ κ. Νικολάου Πλάτωνος πτυχιούχου τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ὑπεβλήθη εἰς τὴν Σχολὴν μελέτη/ ἐπὶ διδακτορικῆ ὑπὸ τὸν τίτλον (Προβλήματα Ὀμηρικῆς Γεωγραφίας.)/ ἐκ σελίδων γεωγραφικῆς 93 μετὰ 18 σελίδων σημειώσεων ἑνὸς παραρτήματος καὶ τριῶν γεωγραφικῶν σχεδιογραφημάτων.

Ὁ κ. Πλάτων, ἀπὸ ἐτῶν ἤδη διευθυντῆς τοῦ μουσείου ^{πλ. Πλάτωνος} Ἡρακλείου, εἶναι γνωστὸς ἐξ ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, αἵτινες μάλιστα ^{πλ. Πλάτωνος} καὶ ^{πλ. Πλάτωνος} εὐρύην κίκλον τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ὑποβληθεῖσα ἐργασία τοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι κατέχει ἤδη τὸν μηχανισμόν τοῦ ἐπιστημονικῆς ἐργάζεσθαι καὶ ἐρευνᾶν, τοῦ λεκτολογεῖν καὶ συνδυάζειν. - ἐπί πλέον δεικνύει πνεῦμα κριτικόν καὶ ἀξιόλογον ὀξύτητα σκέψεως. Τὸ θέρα ὅπως τοῦτο φε θέρα ἐναισίμου διατριβῆς ἐξελέγη ἴσως ὄχι κολῦ ἐπιτυχῶς. Πρὸκειται περὶ προβλημάτων τῆς ἐπιστήμης, τὰ ὅποια κρίνονται τελείως διαφόρως ὑπὸ τῶν εἰδικῶν. Οἱ φρονούντες ὅτι εἶναι μάταια. ὁπνία πᾶσα ἀπέκπειρα ἀνευρέσεως ἐν τῇ πραγματικότητι τῆς Ὀδυσσειακῆς γεωγραφίας, θέλουσι θεωρήσει φε μάταιον κόπον πᾶσαν περὶ τοῦ ἐναντίου ἐργασίᾳ. τὸ θέρα ἀφ' ἑτέρου εἶναι εὐρύτατον, συνδεδεμένον πρὸς προβλήματα τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας, τῆς γραμματολογίας καὶ τῆς γλωσσολογίας, κ.λ.π. Πάντα ταῦτα τὰ στοιχεῖα εἶναι τοσαῦτον στενῶς συνυφασμένα πρὸς τὸ καλούμενον Ὀμηρικὸν πρόβλημα, ὅστε ἡ ἐκλογή ἐναισίμου διατριβῆς ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης παρουσιάζει πλείστας ὁσας δυσχερείας.

Ὅπως δὴποτε, ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐπιστήμονες, θεωροῦντες πραγματείαν περὶ τῆς Ὀδυσσειακῆς τοπογραφίας πρόβλημα συζητήσιμον, καθ' ὅσον ἐν μάση περιπτώσει δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι πρόκειται περὶ ζητήματος λευρένου ἢ δι' ὁ ὑποψήφιός ἐξετάζει ἐν τῇ προκειμένῃ διατριβῇ πολλὰ πρόβλήματα ~~καὶ τὰ~~ ~~ἀναφερόμενα~~ εἰς τὴν Ὀμηρικὴν Γεωγραφίαν ~~καὶ~~ τὰ Ὀμηρικὰ κείμενα ~~καὶ~~ λαμβάνει ὅθῃσιν ἀπέναντι τοῦ σημερινοῦ Ὀμητικοῦ προβλήματος περὶ τῆς κατ' Ὀμήρῳ Ἰθάκης. Γενικώτερον ἡ μελέτη τοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀναδίφησιν τοῦ θλου σχεδὸν ζητήματος περὶ τῶν Ὀμηρικῶν νήσων. ~~Ἐν παραδ. δὲ ἐξετάζονται καὶ ἄλλα γεωγραφικὰ φε ἐπὶ τὸ κλειστόν ζήτημα ἐν σχέσει πρὸς τὰ Ὀμηρικὰ κείμενα, φε παραδ. χύριν ἐπιζητεῖται ὁ καθορισμός τῆς σχέσεως τῶν τριῶν κατ' Ὀμήρῳ νήσων.~~

ζυνοπτίως λέγομεν ὅτι ἐν αὐτῇ ἐξετάζεται:

1) ἡ σύμφωνη τῶν ἀρχαιολογικῶν δεδομένων εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν Ὀμηρικῶν περὶ τὴν Ἰθάκην νῆσον, διορθοῦται δὲ εἰς τὸ χωρίον τῆς Ὀδυσσ. ε 23 ἡ λέξις ἀπὸ τῆς εἰς ἐκτῆς (ἰδ. κατωτέρω) ἐκ τῆς διορθώσεως

αὐτῆς ἐπιβάλλεται κατὰ τὴν συγγραφήν ἢ περὶ τὴν Ἰθάκην γεωγραφικὴ πραγματιώτης, προσδιορίζονται δὲ αἱ Ὀμηρικαὶ νῆσοι Ἰθάκη, Ἰθάκη καὶ Κάλυδο ἰσχυροῦς ἀποδεικνυομένου τοῦ ((δυνάτου τῆς ἐντοπίσεως τῆς γῆρας εἰς τὴν Κέρκυραν.))

2) προσδιορίζεται ἡ νῆσος Ἰσπερὶς (Ἰσπερὶς) καὶ 3) ὁρίζεται ἡ θέσις τῆς νῆσου τῆς Κάλυδος (τὴν θεοῦ ὡς τὴν σημερινὴν περὶ τὴν Κάλυτον νῆσον *gazzā* ἰδ. κ.τ.) μεταβάλλει δὲ τὸ Ὀμηρικὸν εἰς Ἄγκυρα εἰς ἐνηρηγησάμενον παρὸν δὲ ἐξετάζονται καὶ ἄλλαι γεωγραφικαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζητήματα ἐν αἷσει πρὸς τὸ Ὀμηρικὸν κείμενον, ὡς περὶ ἰσχυρὸν ἐπισημαίνεται ὁ καθορισμὸς τῆς σχέσεως τῶν τριῶν περὶ Ὀμήρου ὄρων.

Ἐπεξηγοῦνται δὲ περαιτέρω ὀντιστοιχίαι κοινῶν τύπων τοπωνυμίας (Ἰθάκη - Κεφαλληνία, Κάλυδο - Κέρκυρα κ.λ.π.) προσδιορίζονται τὰ κατὰ τὸ Β' τῆς Ἰλιάδος, ἐρμηνεύονται γλωσσικαὶ τινεὶ γρήσεις τοῦ ποιητοῦ ἕως (καθυκοθεν, μετόπισθεν, ἀφίει κτλ τ' ἄλλα.) Ἄν τῆ εἰσαγωγῆ (σελ. 1-6) ἐξετάζει ἐκτενῶς τὸ ζήτημα κατὰ πόσον αἱ μέχρι τοῦδε γενόμεναι ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν Ὀμηρικῶν νήσων. τὸ πρόβλημα τοῦτο εἰ προσήγατο εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἐάν αἱ ἀνασκαφαὶ ἔφερον ((εἰς φθὸς στοιχεῖα ἰκανά νῆ καθορίσουν τὴν βασιλικὴν ἔδραν τοῦ Ὀδυσσεύς.)) τοῦτο δὲν συνέβη ἔκδη καὶ διὰ τοῦτο ὁ διερμηνεύτης ἰσχυρὸν πρὸς προσαρμογὴν τῶν Ὀμηρικῶν χωρίων περὶ τῶν νήσων πρὸς τὴν φυσικὴν πραγματικότητα. Ἐν ἐκ τῶν δύο πρέπει νὰ ἔχη συμβῆ ἢ ὁ ποιητὴς διέκλεσε κατὰ φαντασίαν τὴν θέσιν τῶν γεωγραφικῶν νήσων ὡς ἰσχυρῶς, ἢ τὸ παραδοθέν κείμενον ἐν τῇ ροῇ τοῦ μακροῦ χρόνου ὑπέστη ἀλλοιώσεις σποτιζούσας τὴν κατὰ τὴν ὑπερῆσαν ἀντιστοιχίαν πρὸς τὴν πραγματικότητα.

2) Ἐκ τῆς σελ. 7 ἐξ. - ἐξετάζονται ἡ Ἰθάκη καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νῆσοι. παρατίθεται ἡ γνώμη τοῦ Δαίρεως περὶ τῆς λευκίδος ὡς τῆς Ὀμηρικῆς Ἰθάκης. εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Δαίρεως ἐξετάζων κυρίως τοὺς περὶ τὴν Κάλυδο (καὶ οὐχὶ τοὺς χαμηλοὺς ἀόρους σελ. 7 ἔκτου δὲ ἠδύνατο νὰ ἀνευρεθῶν λέξεσιν ἀμφηναϊκῶν συνοικισμῶν, ἰδὲ καὶ κτλ.) μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν συνοικισμῶν καὶ νεκροταφείων προμηθηναϊκοῦ Ἑλληνισμοῦ.

κατὰ τὴν ἔκτασιν οὐκ ἔστιν ἀποδεδειγμένον πρὸς τὴν ἐπ' αὐτοῦ προσηυμένην ἔκτασιν ὅτι αὐτὸς πολιτικῶς εἶναι νὰ εἶναι τοῦ τύπου τοῦτου μέτρη μονόχρωμον ἀποχρῶσιδῆ περαμεϊκῆν. (σελ. 7), ἀφοῦ ὁ ἐμφηναϊκὸς πολιτικῶς εἶναι ἐκτετατὸς ἐντολῆς καὶ ἔσχετος πρὸς αὐτόν.

ποταπολε...

ἔτι κινδύνοσιν, ὡς ἐνόησε (σελ 8) νὰ ἀνεύρη οἰκοδόμημα ἐκτεταμέθου
νον (εἰς θέσιν ἰενό) τὸ ὄκοτον ἐχαρακτήρισεν ὡς τὸ ἀνίκητον τοῦ
Ἰουσσέως, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν τόμων ὅς περὶ αὐτὸ ἀνεύρη καὶ οὗς ἐ-
χαρακτήρισε βασιλικός, εἶτα δὲ καὶ ἐκ τῶν περὶ ἀνευρεθέντων οἰκοδο-
μημάτων, πάντων κατὰ πολὺ μικροτέρων τοῦ θεωρηθέντος ὡς ἰνικτόρου.
Ἡ ὑποψία δὲν θεωρεῖ τούτο ὀρθόν καὶ προβάλλει τοὺς εὐλογοφανεῖς
λόγους του. ἀποδύρεται δὲ ὅτι αἱ ἀνευρεθεῖς τοῦ ἀστραπέλου ἐν λευκάδι
ἀκμάδουσαν ἀλλὰ τὴν ὑπαρξίν συνοικοισμῶν καὶ νεκροκόλων τοῦ ἐπιχωρίου
τρομικηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.-

Ἐκ τῆς σελ. 9 καὶ ἐντεῦθεν ἐξετάζονται αἱ ἐν κεφαλληνίᾳ διενηργηθεῖ-
σαι ἀνευρεθεῖς ὑπὸ Κούκου δι' ὧν ἐπαδείχθη ἡ κυκηνναϊκὴ ἐγκατοίκησης τῆς
κεφαλληνίας κατὰ τὴν ὑπέρτατον κυκηνναϊκὴν καὶ Ἰκομικηναϊκὴν ἐποχὴν.

Ἄλλαι ὅμως αἱ ἐνδείξεις ἐπέκλειον τὸ νὰ θεωρηθῇ ἡ λευκὰς ἢ ἡ κεφαλλη-
νία ὡς ἡ Ἰθάκη. προηρῶν (σελ. 11 ἐξῆς) ἐξετάζει τὰ ἐν Ἰθάκῃ ἀρχαι-
ολογικὰ δεδομένα. τὸ συμπέρασμα τούτων εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν

σηλικῶν ἐγκαταστάθησαν ἄκοικοι ἀπὸ τὴν περιόχην τῆς Κορινθίας, φέ-
ροντες πολιτισμὸν πρωτοελληνικῶ τύπου τῆς δευτέρας φύσεως. Ἡ πρώτη
αὕτη ἐγκατάστασις οὐδεὶς νὰ χρονολογηθῇ περὶ τὸ πρῶτον πρὸ Χριστοῦ.

Κατὰ τὴν ὑποψίαν (σελ. 1) τὸ τελικὸν συμπέρασμα τῶν ἀρχαιολογικῶν
δεδομένων εἶναι ὅτι οὐδεὶς ἐνδείξει προέκυψε ἐπὶ τούτοις τῶν Ἰονίων
νήσων, σχετικῆ μὲ τὴν ἀσπρην καὶ τὴν Ἰθάκην καὶ τὰ Ἰουσσέως ἰνά-
κτορα. Ἡ φορεῖς (ἀναφέρεται σελ 12) τοῦ κυκηνναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἤλ-
θον εἰς τὴν κεφαλληνίαν καὶ πιθανῶς καὶ εἰς τὴν λευκάδα μάλιστα κατὰ τὸ
τέλος τοῦ 14ου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ, ἢ καὶ αἱ κύριοι ἐγκατοικήσεις ἐγένον-
το ἀρκεῦντος τοῦ 13ου αἰῶνος.

Ἐπιβεβαιώνει λοιπὸν καθαρῶς ἀρχαιολογικῶν δεδομένων ἀνεπισημειώτου κύρους
ἐπιμένει τὸ πρόβλημα φιλολογικῶν-γεωγραφικῶν (σελ. 13 ἐξῆς.)

Ἡ ὑποψία τοῦ ἱστορικοῦ καὶ γεωγραφικοῦ ὀρισμοῦ τῶν νήσων ἐκ τῶν Ἰ-
ωνικῶν κειμένων δὲν εἶναι μικρά. κατ' ἐξοχὴν περιεχόμενον εἶναι τὸ μνη-
μονευθέν χωρίον τῆς Ἰουσσέως. εἰ I - B. πρῶτος ὁ *Leicht* τῷ 1886 ἐξέφρασεν

τὴν γνώμην ἐν *Hou Aufs* σελ. 63 ἐξῆς. ((Ἡ ἰθάκη καὶ ἡ πραγματικὴ Ἰθά-
κη)) ὅτι τὸ Ἰωνικὸν κείμενον δὲν ἐπιτρέπει τὴν ταύτησιν τῆς Ἰθάκης

πρὸς τὴν σημερινὴν νήσον θιέκη. τῷ 1891 ἐπειράθη ὁ πρῶτος νὰ ἀντικρο-
σθῇ τὴν γνώμην ταύτην. τῷ δὲ 1894 ὁ ἀρχαῖος κριτικὸς περὶ Ἰθάκης τοῦ

τέλεος (*WKrh* 1894, 63) εἶπεν ὅτι ὡς Ἰθάκη εἶλον νὰ θεωρηθῇ ἡ λευκὰς.

Ἀνεξαρτήτως τούτου ὁ ἀστραπέλος ἐν τοῖς συμπερίτοις ἔργοις 1902 σελ 79
ἐξῆς ἐξέφρασεν καὶ γρηγορῶς τὴν αὐτὴν γνώμην τὴν ὅκοτον προφορικῶς ἀπὸ
πολλῶν ὑπεστήριξε. Ἡ γνώμη δὲ ἡ Ἰθάκη ἢ σημερινὴ δὲν εἶναι ἡ ἰθακή
ποτακολεμήθη ὅχι μόνον ὑπὸ τοῦ πρῶτου εὐθὺς ὁμῶς ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν

έπιστημόνων. Ἡ πρώτη διδασκαλία ^{ου} στίχοι 15-16 ἰσχυρίζονται εἰς τὴν ἐντύπωσιν τ' ἂν παρεχόμενῃ εἰς τοὺς ἐξ Ἰθάκης πρὸς τὰς νήσους πλέοντας, ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἀντεκρούσθῃ ὑπὸ τοῦ λατρικῆ, διότι ἡ περιγραφή γίνεται πρὸς τοὺς θαλάσσιους (σελ. 15) ὁ ὑποψήσιος ἐκθέτει ἀπὸ τῆς σελ. 15 εἰς τὴν πελοποννησιακῆς τῆς γνώμης καὶ ἀπεικονίσεως περὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου (πρβλ. λατρικῆ *All Iliaca*) τὸ ἴδιον βέβαια εἶναι δυνατόν νὰ λυθῇ μόνον συμφώνως καὶ πρὸς τὰ κείμενον καὶ πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Διὸ καὶ ὁ λατρικῆ ἐξήνεγκεν τὴν γνώμην ὅτι ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη ἦτο ἡ σημερινὴ Λευκάς, δουλίσιον ἐξ ἡ Κεφαλληνίας καὶ ἔσκη ἡ Ἰθάκη. τὴν γνώμην ταύτην ἐδέχθησαν μὲν τινές, ἀλλὰ πλείστοι ἀντέκρουσαν· μετὰ τῶν τελευταίων ὁ πάλαι διλομήβιτε (ἰδ. σημ. 15 τοῦ χροῦ τοῦ ὑποψήσιου.)

Ἡ Ἰθάκη ἦτο καὶ παλαιὸς συνεργάτης τοῦ λατρικῆ ἠθέλησε νὰ ἐνεύρῃ τὴν Ἰθάκην εἰς τὴν σημερινὴν Κεφαλληνίαν. ὁ ὑποψήσιος ἐκθέτει τὰ κατὰ *Il. 34*

περὶ τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν ἄλλων πλησίον τόπων εὐκρινῶς ἀποδίδωσιν, ὥστε καὶ οἱ ἐξηγούμενοι διαφέρονται καὶ οἱ ἰστοροῦντες), ^{σελ. 15} ~~ὅτι~~ ^{ὅτι} ((αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ πανυπερίστη εἰν ἀλί κείται)) ἀπορεῖ, καὶ λέγει ((καὶ τοῦτο δοκεῖ ὑπεναντιδιττήτινα δηλοῦν)) καὶ ὅτι τὰ ἐν τῇ Ὀμηρικῇ τοῦτου χωρίῳ λεγόμενα ἔχουσι ^{ὡς} πολλὰ (ἀπερῆσαι εἶναι)

Ὁ βροφῆσιος κειρᾶται ἐκ τῆς σελ. 31 καὶ ἐντεῦθεν νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ νῆσος τῆς Καλυψοῦς ἀρρῶζει πρὸς τὴν ἐνταῦθα λεγόμενα, τὸ δὲ πανυπερίστη σελ. 32 ἐρμηνεύει ὡς σημαῖνον ((ὑπεράνω- κέραν πρὸς ῥιανδήποτε κατέβηθυσιν)) ἠτις ἐνταῦθα προσδιορίζεται σαφέστερα διὰ τοῦ ((ἐν ἀλί πρὸς ῥόπον)) ἐξετάζων τὰ τῆς νήσου τῆς Καλυψοῦς (ἐν παραλληλισμῷ) τὴν ὁμοίαν ζητεῖ πλησίον τῆς Λιγίτης ἐν τῇ νησίδι Γιωγγοῦ) πρὸς τὰ τῆς νήσου αὐτῆς κίρκης (σελ. 35) παρατηρεῖ ὁρθῶς ὅτι τὸ αὐτῆ τοῦ Ὀδ. κ. 196 ((αὐτῆ δὲ χθαμαλὴ κείται)) θὰ ἐπέδρασε νῆσος καὶ εἰς τὸ χωρίον Ὀδ. ι, 25. Ἡ διαφορά μόνον ἔγκειται ἐν τούτῳ ὅτι εἰς τὸ χωρίον Ὀδ. κ, 196 ἡ ἀλληλουχία τῶν στίχων εἶναι ὁραλὴ καὶ ἀδιτάρακτος (ἀντίθεσις τοῦ ἀπειρίστου πόντου πρὸς τὴν χθαμαλὴν νῆσον) ἐνῶ ἐν τῇ ἐνάτῃ ραφίδι τὸ χωρίον ὡς συνεχὲς ὅλον φαίνεται τεταραχένον, ἢ ἡ γεωγραφικὴ ἀντίληψις τοῦ ποιητοῦ δὲν θέλει νὰ ἀκριρολογήσῃ.

Ἐν μακροτέρῳ τμήματι τῆς διατριβῆς (σελ. 35-36) ἐπιχειρεῖ ὁ βροφῆσιος νὰ προσδιορίσῃ τὰς Ὀμηρικὰς νήσους, παραδ' ἔχεται δὲ (σελ. 37) μετὰ τοῦ Δάβρηφελου περὶ τῆς πελοποννησιακῆς καὶ Ἰθάκης.

Ἐπιχειρεῖ εἰς (σελ. 37 ἐξ.) νὰ προσδιορίσῃ τὴν ὁμοειδικὴν πρὸς ἀλλήλους ὅτι

καὶ ἐν τῷ

γενόμενος ἐκεῖ ἀνασκαφῆς ὑπ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον του ὑπὸ τοῦ μαρινά-
του (σπρ. 20). Ὁ βποψήφιος ἐκθέτει (σελ. 17 καὶ ἐξ.) τοῦ "Αγγλου λόρ-
δου Ρέννελ 'Οφ Ρόδδ (1936) ἐν τῇ μελέτῃ του, ἡ "Ιθάκη τῆς "Οδυσσεΐας, ὁ Ρέν-
νελ διισχυρίσθη ἐν ἄλλοις ὅτι ἡ Λευκάς κατὰ τοὺς "Ομηρικοὺς χρόνους συνεί-
χετο πρὸς τὴν, Ἀμαρνανίαν, ἀλλὰ αἱ ἔρευναι τοῦ Πάρτοχ καὶ ἄλλων κατέδειξαν
τὸν νησιώτικόν χαρακτήρα τῆς Λευκάδος κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς χρόνους. Αἱ ἀν-
τιρρήσεις τοῦ Ρέννελ διὰ τὴν ἐκδοχὴν Λάμη = Θιάκη Δουλίχιον = Κεφαλληνία
φαίνονται ὀρθαί. Μετὰ τὴν συζητήσιν πρὸς τῶν διαφόρων γνησίων τοῦ Ρέννελ ὁ
ὁ σφῆφιος καταλήγει εἰς τὸ ὅτι (τὸ "Ομηρικὸν πρὸβλημα τῶν νήσων ἀναρνεῖται εἰ-
σέτι τὴν λύσιν του.)

Ἀπὸ τῆς σελίδος 21 ἐξῆς ὁ βποψήφιος ἐπισκοπεῖ τὰς δυσχερείας τῶν στίχων 21-
28, καταλήγει δέ (σελ. 30) εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ στίχοι 25 καὶ 28 (αὐτὴ
δὲ χθαμαλή - ἡελιδόν τε) ἀφορῶσιν εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς, καὶ ὅτι δὲν
πρόκειται περὶ τῆς "Ιθάκης. Κατὰ τὸν συγγραφεῖα οἱ στίχοι 27-28 εἶναι ὁστε-
γενεῖς καὶ ἄβελήτοι προστεθέντες ἴσως εἰς παραλλαγὴν, ὅθεν οἱ στίχοι 29-
38 παρελείποντο. Ἡ διδρῶσις τοῦ αὐτῆ εἰς ἀκτὴν αἶρει μὲν τὰς πρὸς τὰ προ-
ηγούμενα δυσχερείας, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ πρὸς τὰ ἐπόμενα, διότι ὑπάρχει ἡ ἀντίθε-
σις τοῦ αὐτῆ πρὸς τὸ αἰ-28 αἱ δὲ τ' ἀνευθεῖ. Ἡ γνήμη τοῦ Σβάρτζ περὶ τῆς ἐκ-
τενῶς λέγομεν κατωτέρω) ὅτι ἐνταῦθα δύο περιγραφαὶ συνεχῶς καὶ ἀργότερον
παρελήθησαν ὡς ἐνὶ αἰῶνι περιγραφὴ ἔχει πολλὰ τὰ ὑπὲρ αὐτῆς.

εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι τὸ "Ομηρικὸν τοῦτο χωρίον ἀπὸ τοῦ στίχου 25-38 καὶ
39, ἔχει διαταραχθῆ ἀλλὰ εἰς πολὺ καλαίους χρόνους, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σβ-
στράβων παρακονεῖται (484 ἐξ) ὅτι (ὁ ποιητῆς οὔτε περὶ τῆς Κεφαλληνίας οὔτ
περὶ τῆς "Ιθάκης καὶ τῶν ἄλλων πλησίον τόπων εὐκρινῶς ἀποδίδωσιν, ὥστε
καὶ οἱ ἐξηγούμενοι διαφέρονται καὶ οἱ ἱστοροῦντες), ^{σελ. 26-28} ~~ὅτι δὲ~~ ((αὐτὴ δὲ χθα-
μαλή πανυπερτάτη εἶν ἄλι κελται)) ἀπορεῖ, καὶ λέγει ((καὶ τοῦτο δοκεῖ ὑ-
πεναντιδιτητάτινα δηλοῦν)) καὶ ὅτι τὰ ἐν τῷ "Ομηρικῷ τοῦτῳ χωρίῳ λεγόμενα
ἔχουσι ^{πολλὰ} ἀπεμφάσεις))

Ὁ βποψήφιος πειρᾶται ἐν τῆς σελ. 31 καὶ ἐντεῦθεν νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ νῆσος
τῆς Καλυψοῦς ἀρρῶζει πρὸς τὴ ἐνταῦθα λεγόμενα, τὸ δὲ πανυπερτάτη σελ. 32
ἐρμηνεύει ὡς σημαίνον ((ὑπεράνω - πέραν πρὸς ῥιανδῆποτε κατέυθυσιν)) ἥτις
ἐνταῦθα προσδιορίζεται σαφέστερα διὰ τοῦ ((ἐν ἄλι πρὸς ζόφον)) . Ἐξετάζων
τὰ τῆς νήσου τῆς Καλυψοῦς ἐν παραλληλισμῷ (τὴν ὁποίαν ζητεῖ πλησίον τῆς
εἰλίτης ἐν τῇ νησιῶν Γωγγο) πρὸς τὰ τῆς νήσου αὐτῆς κίρκης (σελ. 33) παρα-
τηρεῖ ὀρθῶς ὅτι τὸ αὐτῆ τοῦ "Οδ. κ. 198 ((αὐτὴ δὲ χθαμαλή κελται)) θὰ ἐπέ-
δρασειν ἴσως καὶ εἰς τὸ χωρίον "Οδ. ι, 25. Ἡ διαφορά μόνον ἔγκειται ἐν τούτῳ
ὅτι εἰς τὸ χωρίον "Οδ. κ, 198 ἡ ἀλληλουχία τῶν στίχων εἶναι ὀρθὴ καὶ ἀδι-
τάρακτος (ἀντίθεσις τοῦ ἀπειρείσιον πόντιον πρὸς τὴν χθαμαλήν νῆσον) ἐνῶ ἐν
τῇ ἐνῆτη ραφιδίῳ τὸ χωρίον ὡς συνεχῆς ὅλον φαίνεται τεταραχένον, ἢ ἡ γεω-
γραφικὴ ἀντίληψις τοῦ ποιητοῦ δὲν θέλει νὰ ἀκριβολογήσῃ .

Ἐν βακροτέρῳ τμήματι τῆς διατριβῆς (σελ. 35-36) ἐπιχειρεῖ ὁ βποψήφιος νὰ
προσδιορίσῃ τὰς "Ομηρικὰς νήσους, παραδ' ἔχεται δὲ (σελ. 37) μετὰ τὸ ἄβρπ.
φελδ ~~περὶ τῆς Λευκάδος καὶ "Ιθάκης.~~

Ἐπιχειρεῖ εἰτα (σελ. 37 ἐξ.) νὰ προσδιορίσῃ τίνοςχετικὴν πρὸς ἀλλήλας θέ-
σιν

ὅτι καὶ ἡ Λευκάς κατ' Ὀμήρω συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν 4 μεγάλων νήσων (Ἰθάκης, Δουλιχίου, Σάρης, καὶ Ζακύνθου, ἔξαιρει τὴν Σχερίαν) ἐπιδικεῖ δὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς γυνῆς τοῦ Δαΐρφυλοῦ περὶ τῆς Λευκάδος ὡς Ἰθάκης.

Ἐπιχειρεῖ εἰτα (σελ. 37 ἔξ.) νὰ προσδιορίσῃ τὴν σχετικὴν πρὸς ἀλλήλας θέσιν τῶν νήσων τὴν Λευκάδα δέχεται μετὰ τοῦ Δαΐρφυλοῦ ὡς νήσον, τὸ ποῦ λοιπὸν ὁ ὄποιος πρέπει (καὶ συγκαταριθρηθῆ (37) μεταξὺ τῶν περιβαλλόντων τὴν Ἰθάκην τῶπων).

Ἡ ^{καταδοχή} αὕτη ^{εἶδος} διὰ τὴν ἔρευναν ὅπως θεμελιώδη σημασίαν, διότι τότε κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ταυτισθῆ πρὸς μίαν τῶν μνημονευθέντων νήσων

ἐπιτίθει ἔπειτα ^{λα} ἐκ τούτων προκύπτοντα τοπογραφικὰ ζητήματα.

Ἡ συνύπολογισμός (σελ. 39 ἔξ.) τῆς Λευκάδος μεταξὺ τῶν νήσων τούτων τὰ παρὰ μετὰ τὴν διαπερασίωσιν τῶν ποιμνῶν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν, ὁ ἀπὸ τοῦ Λαέρτου πρὸς κατάκτησιν τοῦ Νηρείου καὶ ἄλλα, ὠδήγησαν τὸν Δαΐρφυλοῦ εἰς ἀναζητήσιν τῆς Ἰθάκης εἰς τὴν σημερινὴν Λευκάδα. Καθῆρξε ἐν αὐτῇ ^{γεωγραφικὰ} καὶ τοπογραφικὰ ἀρμόζοντα εἰς αὐτὴν πολὺ περισσότερον παρὰ εἰς τὴν Ἰθάκην. εἰς τὴν περαιτέρω διεξοδικῶν ἔρευναν τοῦ ὀποψήφιου προβαίνει παραδεχόμενος (40 ἔξ.) μεταβολὴν καὶ μετατόπισιν ὀνομάτων ἰκολουθούτων ἐν τῇ πορείᾳ τῶν τοῦς ὑπὸ μετακλήσιν λαοῦς. εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ οἱ μεταναστεύοντες Ἀχαιοὶ ^{καὶ} οἱ Ἀσπιδόχοι μετέφερον μετ' αὐτῶν ^{τοπογραφικὰ} τῶν ἀρχικῶν κοιλίδων τῶν. Τοῦτο εἶδομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας γενόμενον μετὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν Ἑλλήνων πρὸς μικρὰς Ἀσίας εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἡ Ἰθάκη λοιπὸν ὀνομάσθη οὕτω ἐκ στοιχείων ἐξωσθέντων ἀρχικῶς ἐκ τῆς Λευκάδος, Ἰθάκης τότε καλουμένης. Ἡ διατήρησις ^{ἀπὸ τοῦ ὀνόματος} Ἰθάκης θιδάκη ἴσως εἶναι (σελ. 41) ἀπόρροια τῆς γενικῆς ταύτης καὶ προσκαθείας τοῦ λαμβάνοντος συνειδήσιν ἑαυτοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρὸς ἐντόπισιν τῶν κατ' Ὀμήρω γεωγραφικῶν ὀνομάτων.

Ὁ ὀποψήφιος θέτει τὸ ἐρώτημα (σελ. 44) διατὶ εἰς τὴν κατανομήν τῶν 4 ὀνομάτων τῶν σχετικῶν ἀρχαίων νήσων δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ Κέρκυρα. ^ἢ ^{περ} κυραφ' ἀνεκάθεν ἐθεωρεῖτο ἡ Σχερία, ἡ γῆ τῶν Φαιάκων.

Κατὰ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης προσάγεται ὁ ὀποψήφιος στοιχεῖα (σελ. 45 ἔξ) ὡς παραδ. χ. ὅτι οὐδαμοῦ ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἀναφέρεται ὡς νῆσος κ.λ.

Ἡ Σχερία (σελ. 46) νοεῖται κειμένη πρὸς ἀνατολὰς κατ' εὐθείαν γραμμὴν τῆς νήσου τῆς Καλυψοῦς (πρὸ β. ε. 76-277). Τὴν νῆσον ταύτην τῆς Καλυψοῦς λέγει θὰ καθορίσωμεν περαιτέρω ἀκριβέστερον ὡς κειμένην πολὺ νοτιότερον κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς Μελίτης.

Καὶ ἡ Κέρκυρα λοιπὸν (σελ. 48) δὲν ἦτο ἡ γῆ τῶν Φαιάκων κατὰ τὸν συγγραφέα, καὶ τὸ θιδάκη δὲν εἶναι οὔτε ἡ Ἰθάκη οὔτε ἡ Σάμη οὔτε τὸ Δουλιχίον (σελ. 49). Ἡ λύσις αὐτῆν θὰ ἐφαίνετο ἐνδεικνυομένη καθ' ἣν περιπτώσιν ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη θὰ ἦτο ἡ Λευκάς. Καταλήγει δὲ μετὰ μακροῦς ζητήσιν τῶν

ὅτι καὶ ἡ Λευκάς παρ' Ὀμήρω συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν 4 μεγάλων νήσων (Ἰθάκης, Δουλιχίου, Σάρης, καὶ Ζακύνθου, ἔξαιρει τὴν Σχερίαν) ἐπιδιδόκει δὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς γνῶμης τοῦ Δαΐρκελδ περί τῆς Λευκάδος ὡς Ἰθάκης.

Ἐπιχειρεῖ εἶτα (σελ. 37 ἔξ.) νὰ προσδιορίσῃ τὴν σχετικὴν πρὸς ἄλληλας θέσιν τῶν νήσων τὴν Λευκάδα δέχεται μετὰ τοῦ Δαΐρκελδ ὡς νήσον, τὸ ποῦ λοιποῦ ὁ ὁποῖος πρέπει (ὡς συγκαταριθρηθῆ (37) μεταξὺ τῶν περιβαλλόντων τὴν Ἰθάκην τόπον).

Ἡ ^{ὡς} παραδοχὴ αὕτη ^{ὡς} διὰ τὴν ἔρευναν ὅπως θεμελιώδη σημασίαν, διότι τότε κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ταυτισθῆ πρὸς μίαν τῶν μνημονευθέντων θέσεων νήσων

ἐξετάζει ἔπειτα ἐκ τούτων προκύπτοντα τοπογραφικὰ ζητήματα.

Ἐσυνύπολογισμός (σελ. 39 ἔξ.) τῆς Λευκάδος μεταξὺ τῶν νήσων τούτων τὰ παρθεῖα μετὰ τὴν διαπερασίαν τῶν ποιμνῶν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν, ὁ ἀπὸ τοῦ Λιέρτου πρὸς κατάκτησιν τοῦ Νηρίκου καὶ ἄλλα, ὠδήγησαν τὸν Δαΐρκελδ εἰς ἀναζήτησιν τῆς Ἰθάκης εἰς τὴν σημερινὴν Λευκάδα. Καθῆρισε ἐν αὐτῇ ^{πρὸς} γεωγραφικὰ καὶ τοπογραφικὰ ἀρμόζοντα εἰς αὐτὴν πολὺ περισσότερον παρὰ εἰς τὴν Ἰθάκην. εἰς τὴν περαιτέρω διεξοδικῶν ἔρευναν τοῦ ὕποψιφιος προβαίνει παραδεχόμενος (40 ἔξ.) μεταβολὴν καὶ μετατόπισιν ὀνομάτων ἰκολουθούντων ἐν τῇ πορείᾳ των τοὺς ὑπὸ μετακλήσιν λαοὺς. εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ οἱ μεταναστεύοντες Ἀχαιοὶ ^{ὡς} καὶ οἱ Δωριεῖς μετέφερον μετ' αὐτῶν ^{ὡς} τοποῦς τῶν ἀρχικῶν κοιτιδῶν τῶν. Τοῦτο εἶδομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας γενόμενον μετὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν Ἑλλήνων πρὸς μικρὰς Ἀσίας εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἡ Ἰθάκη λοιπὸν ὠνομάσθη οὕτω ἐκ στοιχείων ἐξωσθέντων ἀρχικῶς ἐκ τῆς Λευκάδος, Ἰθάκης τότε καλουμένης. Ἡ διατήρησις δὲ τοῦ ὀνόματος Ἰθάκης θιάκη ὡς εἶναι (σελ. 41) ἀπόρροια τῆς γενικῆς ταύτης καὶ προσκαθείας τοῦ λαμβάνοντος συνειδήσιν ἑαυτοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρὸς ἐντόπισιν τῶν παρ' Ὀμήρω γεωγραφικῶν ὀνομάτων.

Ὁ ὕποψιφιος θέτει τὸ ἐρώτημα (σελ. 44) διατὶ εἰς τὴν κατανομήν τῶν 4 ὀνομάτων τῶν σχετικῶν ἀρχαίων νήσων δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ Κέρκυρα. Ἡ ^{ὡς} περὶ κυραφάνεκαθεν ἐθεωρεῖτο ἡ Σχερία, ἡ γῆ τῶν Φαιάκων.

Κατὰ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης προσάγεται ὁ ὕποψιφιος στοιχεῖα (σελ. 45 ἔξ) ὡς παραδ. χ. ὅτι οὐδαμοῦ ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἀναφέρεται ὡς νῆσος κ.λ.

Ἡ Σχερία (σελ. 46) νοεῖται κειμένη πρὸς ἄνατολὰς κατ' εὐθείαν γραμμὴν τῆς νήσου τῆς Καλυψοῦς (πρὸ β. ε. 76-77). Τὴν νῆσον ταύτην τῆς Καλυψοῦς λέγει θὰ καθορισωμεν περαιτέρω ἀκριβέστερον ὡς κειμένην πολὺ νοτιότερον κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς Μελίτης.

Καὶ ἡ Κέρκυρα λοιπὸν (σελ. 48) δὲν ἦτο ἡ γῆ τῶν Φαιάκων κατὰ τὸν συγγραφέα, καὶ τὸ θιάκη δὲν εἶναι οὔτε ἡ Ἰθάκη οὔτε ἡ Σάμη οὔτε τὸ Δουλιχίον (σελ. 49). Ἡ λύσις αὐτῆν ^{ὡς} θὰ ἐφαίνετο ἐνδεικνυομένη καθ' ἣν περιπτώσιν ἡ Ὀμηρικὴ Ἰθάκη θὰ ἦτο ἡ Λευκάς. Καταλήγει δὲ μετὰ μακρὰς ζήτησιν τῶν

ποτε δέον ὁ ὑποψήφιος νά ἔχη ταύτας πρό ὀφθαλμῶν καί νά ἐπιφέρῃ τάς ἐκ' αὐτῶν παρατηρήσεις του. Ἄν καί ἡ φύσις τοῦ προβλήματος καί ἡ ἐκ τῶν Ἰο-μηρικῶν ἐρῶν συγκομισθεῖσα κεῖρα δεικνύουσι, ὅτι οἱ ὀπαδοί ἐκάστης θεωρίας δέν κελθονται τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ὀπαδῶν ἐτέρας θεωρίας, πρέ-κει ἐν τούτοις ὁ ὑποψήφιος νά μή ἀγνοήσῃ καί νεώτερα βιβλία, ὡς τό τοῦ Βίτε ἡ Ὀδύσσεια, ἡ τό τοῦ Βιλαμόβιτς " ἡ ἔπ' ἀνοδος τοῦ Ὀδυσσεύς " ἔστω καί ἂν δέν πρόκειται νά μεταβάλλῃ γνώμας.

Ἐκ τῆς βιβλιογραφίας τοῦ ἐπί τοῦ ἰσχυροῦ τούτου θέματος ἐλλείπουσι πρός τούτοις καί δευτερευοῦσαι τινες μελέται, ὡς ἡ τῆς Συλβίας Μπόυτον περί τῶν Ἰονίων νήσων, καί τό βιβλίον τοῦ Γερασίμου Βολτέρα.

Ἡ ἑλληνική Ἰθάκη, ἡτοι κριτική μελέτη δι' ἧς ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Παλι-κή εἶναι ἡ Ὀμηρική Ἰθάκη (Ἀθήναι 1903).

Ὁ ὑποψήφιος ταυτίζων τήν Κέρκυραν πρός τό δουλίχιον (πρβλ. σελ. 49 ἐξ) ἀφήνει ἀνοικτόν τό πρόβλημα τῆς Σχερίας, τό ὀποῖον φέρεται ὡς μέλλον νά ἀποτελέσῃ τό θέμα ἰδιαιτέρας μελέτης. Ἐφόσον τήν νήσον τῆς Καλυψοῦ θεωρεῖ πραγματικήν καί ταυτίζει ταύτην, ὡς ἐλέχθη ἤδη πρός τήν Γαῦλον (σημ. 329) παρά τήν μελέτην (σημ. Μάλταν), πρέπει βεβαίως νά ἀνεύρῃ καί τήν Σχερίαν.

Τήν Ἀστερίδα τοῦ Ποιητοῦ (σελ. 55) ταυτίζων πρός τήν σημερινήν Ἰθάκην (πρβλ ἄνωτέρω) εὕρισκει μερικάς ἀντιστοιχίας πρός τό ἔπος, αἱ ὀποῖαι δι' οὐδέμιν ἄλλην νήσον δύναται τόσον ἐπιτυχῶς νά ἰσχύσωσιν. Ἐν τούτοις αὐτό τοῦτο τό ὄνομα φαίνεται νά σημαίνῃ νήσον μικράν καί σχήματος μάλλο στρογγύλου, οἷαι εἶναι αἱ ἀκαιοπληθεῖς νηοῦδες ἀέ ἐγκατεσπαρμέναι εἰς τῆς Ἑλληνικῆς πελάγη ὀλίγην ἀστέρων.

Ἐξετάζων τῶν περί δουλίχιον, ἐφόσον μετά τοῦ δαῖρπελο παραδέχεται τήν ἐν εὐρείῃ κλίμακι μετονομασίαν τῶν νήσων μετά τήν κάθοδον τῶν Δωριέων, θά ὤφειλε νά διατρέψῃ περισσότερον περί τό ζήτημα τῆς Πάλης. Ἀπαξ δη-λαδῆ παραδεχόμενοι ἀλλαγῆν τῶν ὀνομάτων, δέν οὐνάμεθα ἢ νά παραδεχθῶμεν συγχρόνως, ὅτι ἡ Πάλη ἔχει πολλά τά ὑπέρ αὐτῆς. Πράγματι ἡ χεροδνησος αὕτη ἀποτελοῦσα ἰδιαιτέρον στενόμακρον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας, εἶναι ἡ εὐφορική περιοχή τῆς νήσου. θά συνεφώνει οὕτω πρός τό ὄνομα (δουλί-χιον), πρός τήν εὐφορίαν (πολύπυρον) καί πρός τόν μέγαν ἀριθμόν τῶν μνηστήρων. Ἐπί πλέον ἔχει ὑπέρ ἐαυτῆς τήν ἀρχαίαν παράδοσιν ἀρκετῶν μαρτυριῶν (ἄς οὐδέν ἀγνοεῖ ὁ κ. ὑποψήφιος) ὅτι παλαιότερον ἐκαλεῖτο δου-λίχιον καί τέλος αἱ μνημονευθεῖσαι ἤδη ἀνασῆαφαί κοῦκοπ-Μαρινάτου ἀπε-κάλυψαν ἐπ' αὐτῆς ὀπουδαῖα ἔχνη τοῦ Ἰστορομυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ (Δ.Ε. 1932 καί 1933). Ἡ ὑπό τοῦ Ποιητοῦ συνεκφορά (δουλίχιον τε Σάμη) (α 46, ι 4) ὑποδηλοῖ δύο περιοχάς πλησίον ἀλλήλων κειμένας. Ὡς εἶ-ναι ὁ κανών ἐν τῇ Ὀδυσσειῳ ἄλλαι τινές περιγραφαί δέν συνηγοροῦσι

βεβαίως προς τήν ταύτησιν Πάλης - δουλίχιον. Ἄλλ' ἡ ταύτισις προς τήν ἀπώτατα κειμένην Κέρκυραν θά ἀπῆται νά μή ἀντιπαρέλθῃ ὡς ἀπλῶς τοσαῦτα, καί τοιαῦτα ἐπιχειρήματα ὑπέρ τῆς Πάλης.

Ἄλλ' ἵτινός παρατηρήσεις θά εἶχέ τις νά ἐπισυνάψῃ εἰς τά ἐπί μέρους. Οὕτω λ.χ. τῶ Κεφαλληνία (σημ. 88) δέν δύναται νά εἶναι μετάφρασις τοῦ Σάμη (= ὑψηλός τόπος). Πρῶέρχεται ἐκ τοῦ λαοῦ, οὗ ἄρχει ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀνάλογον προς τῶ Κεφαλληνες-Κεφαλλᾶνες-Κεφαλληνία εἶναι τῶ Ἄκαρνᾶνες-Ἄκαρνανία. Πρβλ. Αἰνιδᾶν, Εὐρυτᾶν, Ἀθαμᾶν, Ἀτιντᾶν, Ἐγχελᾶν, Ἀγριᾶν κλπ.

Ἐν σελ. 87-8 ἀποκαλεῖ στεατοκυγικά τά πολύσαρκα εἰδώλια. Ὁ ὄρος, καλῶς χρησιμοποιούμενος καί ὑπ' ἄλλων ἀδιακρίτως, εἶναι ἀνακριβῆς καί δύναται νά ἀγάγῃ εἰς ἐσφαλμένα συμπεράσματα. (Πβ. Πρακτ. Ἑλλ. ἀνθρωπολ. Ἐταιρείας 1945 I ἐξ.)

Ἐν σελ. 2 ἀναφέρει, ὅτι " ἄγνοια τῆς τοπογραφίας εἶναι ἀντίθετος προς τῆς μεθόδους τοῦ Ποιητοῦ ". τοῦτο εἶναι καί ἀρχαία γνώμη, ὁ δέ Στράβων θεωρεῖ τόν Ποιητήν πατέρα τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων. Ἡ νεωτέρα ὅμως Ἐπιστήμη δέν δύναται νά ἀποδέχεται πάντοτε τοιοῦτους ἀφορισμούς. Ἀκόμη καί τῆς Τροίας ἡ τοπογραφία δέν συμφωνεῖ προς τῆς περιγραφῆς τοῦ Ὀμήρου, ἐκτός ἐάν δεχθῶμεν, ὅπως ἦδη ἔπραξαν τινεῖς, ὅτι τῶ ~~Χισσαρῆα~~ δέν εἶναι ἡ Ὀμηρικῆ Τροία,

φραστικῆς ἀνωμαλίας, καί ἀσαφῆς περιέχει ἀρκετᾶς ἡ διατριβῆ, αἵτινες δύναται νά ἀρθῶσιν κατά τήν ἐπεξεργασίαν τῆς ἐκτύπωσης κεφάλαιά τινα ἰδίῳ τῶ περί Ὠγυλλίας, τά ὅποια μετά πολυμαθείας καί φιλοπονίας ἔχουσι συνταχθῆ, ἀφήνουσι ἐνίοτε τῆν ἐντύπωσιν τῆς ἀσαφείας, ἀσαφείας, ἔνεκα τῆς παρεμβολῆς νέων ζητημάτων καί νέων σημειώσεων. Μία ἀναχώνευσις καί σαφέστερα εἰς κεφάλαια κατάρταξις μετά διαυγεστέρας διατυπώσεως τῶν ἐπί μέρους θά ἦτο εὐκτιῆ, καί θά συνετέλλῃ εἰς καρποφορωτέραν τῆς μελέτης χρησιμοποίησιν.

Πολλὰ ἐκ τῶν παρατηρήσεων του κ. ὑποψηφίου εἶναι, ἄλλαν ἐπιτυχεῖς καί ἐλέγχουσι εὐρυτέρας σπουδᾶς καί κατανόησιν τῶν προβλημάτων, ὡς λ.χ. § 7) τῶ μνημονευθέν ἤδη, ὅτι ὁ Δαῖτρφελδ ἀνεζήτησεν εἰς τήν πεδιάδα τῆς Λευκάδος Μυκηναϊκοῦς συνοικισμούς, δέον εἰς τοῦς λόφους. Ὡσαύτως ἐπιτυχῆ εἶναι τά λεγόμενα (οὐχί ὑπ' αὐτοῦ μόνου βεβαίως) περί μονοχρώμου κεραμεικῆς τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος.

Τά ἀρχαιολογικά δεδομένα τοῦ προβλήματος πραγματεύεται μετά γνώσεως τῶν πραγμάτων. Ὡς προς τά προϊστορικά λείψανα τῆς Μάλτας θά ἠδύνατο νά ἀνενεχθῆ καί εἰς τῶ βιβλίον τοῦ *Ν. Ουχαίου, Νεϊλ, Ηνωμένην ἡμισφαίριον* 1934, μᾶλλον διὰ τῆς καλῆς εἰκόνας ἢ διὰ τῶ περιεχόμενον, τῶ ὅποιον φέ-

βεβαίως πρὸς τὴν ταυτίσιν Πάλης. - δουλίχιον. Ἄλλ' ἢ ταῦτίσις πρὸς τὴν ἀκώτατα κειμένην Κέρκυραν θά ἀπρτεῖ νά μὴ ἀντικαρέλθῃ ὡς ἀπλῶς τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς Πάλης.

Ἄλλὰς τινὲς παρατηρήσεις θὰ εἶχέ τις νά ἐπιουνάψῃ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους. οὕτω λ.χ. τὸ Κεφαλληνία (σημ. 88) δέν δύναται νά εἶναι μετάφρασις τοῦ Σάμη (= ὑψηλὸς τόπος). Προέρχεται ἐκ τοῦ λαοῦ, οὐ ἄρχει ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀνάλογον πρὸς τὸ Κεφαλλῆνες-Κεφαλλᾶνες-Κεφαλληνία εἶναι τὸ Ἀκαρνᾶνες-Ἀκαρνανία. Πρβλ. Αἰνιδν, Εὐρυτάν, Ἀθαμάν, Ἀτιντάν, Ἐγχελάν, Ἀγριάν κλπ.

Ἐν σελ. 87-8 ἀποκαλεῖ στεατοπυγικά τὰ πολύσαρκα εἰδώλια. Ὁ ὄρος, κατὰ χρῆσιμοποιούμενος καὶ ὑπ' ἄλλων ἀδιακρίτως, εἶναι ἀνακριβής καὶ δύναται νά ἀγάγῃ εἰς ἐσφαλμένα συμπεράσματα. (Πβ. Πρακτ. Ἑλλ. ἀνθρωπολ. Ἐταιρείας 1945 I ἐξ.)

Ἐν σελ. 2 ἀναφέρει, ὅτι " ἄγνοια τῆς τοπογραφίας εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὰς μεθόδους τοῦ Ποιητοῦ ". Τοῦτο εἶναι καὶ ἀρχαία γνώμη, ὃ δέ Στράβων θεωρεῖ τὸν Ποιητὴν κατέρα τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων. Ἡ νεωτέρα ὁμως Ἐπιστήμη δέν δύναται νά ἀποδέχεται πάντοτε τοιοῦτους ἀφορισμούς. Ἀκόμη καὶ τῆς Τροίας ἡ τοπογραφία δέν συμφωνεῖ πρὸς τὰς περιγραφὰς τοῦ Ὀμήρου, ἐκτός ἐάν δεχθῶμεν, ὅπως ἤδη ἔπραξαν τινὲς, ὅτι τὸ ~~Χισσαρρία~~ δέν εἶναι ἡ Ὀμηρική Τροία,

φραστικὰς ἀνωμαλίας, καὶ ἀσαφείας περιέχει ἀρκετὰς ἢ διατριβή, αἵτινες δύναται νά ἀρθῶσιν κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς ἐκτύπωσης κεφάλαιά τινα ἰδίᾳ τὰ περὶ Ὠγυλλίας, τὰ ὅποια μετὰ πολυμαθείας καὶ φιλοπονίας ἔχουσι συνταχθῆ, ἀφήνουσι ἐνίοτε τῆν ἐντύπωσιν τῆς ἀσαφείας, ἀσαφείας, ἔνεκα τῆς παρεμβολῆς νέων ζητημάτων καὶ νέων σημειώσεων. Μία ἀναχώνουσις καὶ σαφέστερα εἰς κεφάλαια ~~κατάραξις~~ μετὰ διαυγεστέρας διατυπώσεως τῶν ἐπὶ μέρους θά ἦτο εὐκτὴ, καὶ θά συνετέλῃ εἰς καρποφορωτέραν τῆς μελέτης χρῆσιμοποιήσιν.

Πολλὰ ἐκ τῶν παρατηρήσεων του κ. ὑποψηφίου εἶναι, ^{ὡς ἡ δὲ ἐπιτυχία} ἄλλαν ἐπιτυχεῖς καὶ ἐλέγχουσι εὐρυτέρας πουδὰς καὶ κατανόησιν τῶν προβλημάτων, ὡς λ.χ. § 6 7) τὸ μνημονευθέν ἤδη, ὅτι ὁ Δαῖτρπελδ ἀνεζήτησεν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Δευκάδος Μυκηναϊκοῦ συνοικισμοῦ, δέον εἰς τοὺς λόφους. Ὡσαύτως ἐπιτυχῆ εἶναι τὰ λεγόμενα (οὐχὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνου βεβαίως) περὶ μονοχρώμου κεραμεικῆς τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἀρχαιολογικά δεδομένα τοῦ προβλήματος πραγματεύεται μετὰ γνώσεως τῶν πραγμάτων. Ὡς πρὸς τὰ προϊστορικά λείψανα τῆς Μάλτας θά ἠδύνατο νά ἀνενεχθῆ καὶ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ¹⁹³⁴ Μ. Ουγγαί, Μάλτα, ^{καὶ} ¹⁹³⁴ Ηνωμένην Ἑλλάδα καὶ 1934, μᾶλλον διὰ τὰς καλὰς εἰκόνας ἢ διὰ τὸ περιεχόμενον, τὸ ὅποτον φέ-

και την σφραγίδα της εποχής του.

Εάν συμπεράσμηται, ή ειλεθουική αὐτή εργασία τῆς κ. Πλάτωνος, παρέχει
πλούσιον συμβουλήν εἰς τὴν προυπαθείας φιλολογικῆς καὶ ἱστοριολογικῆς
ἐπιπέσειν τοῦ προβλήματος τῆς ἑλληνιστικῆς τοπογραφίας ἀκόμη
καὶ διὰ τὴν ἀνητηκὴν πλευρὰν τοῦ ζητήματος. Ἡ ἐκ μέρους παρεμβολὴ
τοῦ συγγραφέως βεβαιώνει πολυμάθειαν μεθοδικότητα, φιλοκονίαν καὶ κρι-
τικὸν πνεῦμα. Ἐὰ τούτω ἔχουμεν τὴν τιμὴν νὰ συστήσωμεν εἰς τὴν σχολὴν
τὴν ἰσοδοχὴν τῆς μελέτης αὐτοῦ, ἵνα προσέλθῃ καὶ ^ἡ ~~ἡ~~ προφορικὴν
δοκιμασίαν.

Ἡ εἰσιγῆται

Ἰω. Καλτσουνάκης.

Ἰω. Μαρινάτος

ἀναζητηῶν, ὅπως καθορίσῃ ἀκριβῶς τὴν μορφολογικὴν ἐνότητα τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τὴν ὀργανικὴν εὐνότητα τῶν μερῶν αὐτοῦ, προσπεύσας δὲ εἰς τὴν ἐξωτερικῶς χαλιρὰν τούτων σχέσιν καὶ συνάρτησιν, κατέρυγεν εἰς τὴν εὐφυῆ ἔλλωσιν εἰκασίαν ὅτι τὸ ἄρχαῖον τὸ οὐζόμενον σήμερον εἶναι εἰ μὴ μέρος τοῦ ἀρχικῶς σχεδίουσθέντος ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος φηλήρου ἱεροῦ, ὁμοιάζοντος περὶ τοῦ πρὸς τὸ σχέδιον τῶν προπυλαίων, τῶν ὁποίων τὸν ἀρχιτέκτονα ἀνησιπέτα ὁ ΔΩΔΕΚΡΕΪΩ θεωρεῖ ὡς πατέρα καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν φηλήρου, ἀλλὰ μὴ ἐκτελεσθέντος, σχεδίου τοῦ ἄρχαίου.

Ὁ ὑποψήφιός ἀνιλαμβάνει νὰ δείξῃ ὅτι καὶ ἄνευ τῆς εἰκασίας τοῦ ΔΩΔΕΚΡΕΪΩ δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ τὸ ἄρχαῖον, ὡς εἶτι καὶ νῦν σφίζεται, καὶ ὅτι τὸ δῦτικόν ἄρχαῖον αὐτοῦ μέρος διὰ τῶν ἐν αὐτῷ τελευμένων λατρείων, τῶν ὁποίων ἡ ποικιλία προσέφερε καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ οἰκοδομήματος πολυμέρειαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ὁ μετρούβιος ἀναφέρει ἐν DE ARCHITECTURA IV, 8, 4 ἀρχιτεκτονικῶς ἰδιόρρυθμους νεοὺς μνημονεῖται τὸν τε ἐν βουλίῳ νεὸς τῆς Ἀθηνῶν καὶ τὸν ἐν τῇ ἀποκόλει (HOC AUTEM ATHENAE PALMIFACTA SUNT, UTI EST CASTORIS IN CIBICIS, ATHENENSIS IN ANSIS ET IN APTICA BUNIO PALLADIS MINERVAE — EX IS OMNIA, QUAE VOLUNT HOC IN FRONTIUS, AD LATERA SUNT TRANSLATA). Ἰδιόρρυθμος δὲ νεὸς τῆς Ἀθηνῶν ἐν τῇ ἀποκόλει τῶν Ἀθηνῶν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἄλλος παρὰ τὸ ἄρχαῖον. Ἡ ἐπιφερομένη δὲ παρατήρησις τοῦ μετρούβιου OMNIA, QUAE VOLUNT HOC IN FRONTIUS, AD LATERA SUNT TRANSLATA κυρίως ἀρμόζει εἰς τὸν ἐν βουλίῳ ἀνεσκαφέντα ὑπὸ τοῦ ἀπὸ τῆς νεώτερον νεὸν τῆς Ἀθηνῶν, ὅπως ὀρθότατα εἰδείξαν ὁ τε Ὀρλάνδος καὶ ὁ ἀπὸ τῆς (Ἄρβ. Ὀρλάνδου ἐν ἀρχ. ἀφῆμ. 1917 σελ. 181 ἔ. καὶ παρὰ τὴν τὸ βούλιον (1920) σελ. 40 ἔ. 43 ἔ. 45 σημ. Γ).

Ἡ ἰδιόρρυθμία ἄρα τοῦ ἄρχαίου ἦτο ἤδη αἰσθητὴ παρὰ τοὺς ἀλλοίους ἀρχιτεκτονικοὺς συγγραφεῖς καὶ παρὰ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀντλοθῆναι βικαρίων ἀρχιτέκτωνι, ὅστις μόνος σφαιρῶς ἐπιτρέπει νὰ εἰκασθῆναι καὶ

περί ἐκείνων διὰ τὴν γνωστὴν ἑ 'ἐκείνων ἐξάρτησιν αὐτοῦ.-

Εἰς τὴν ὄν σελ.β' ἀναφερομένην βιβλιογραφίαν περὶ τοῦ Ἀρχαίου
ου δὲν εὗρισκα τό μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ΔΟΞΗΡΦΕΛΙΟΥ δημοσίευθὲν ὑπὸ
τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν ἔτει 1942 μετ' ἐκ-
τεργασίας καὶ σχεδίων τοῦ HANS SCHLIEF ἔργον ERRECHTUNG VON
DIE DOXERFELD, LEICHTENBERG BEARBEITUNG VON HANS SCHLIEF
VERLAG VON E. S. LITTLER UND SOHN, BERLIN. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ἔργῳ
τοῦτῳ συγκεφαλαιοῦνται εἰ μακρὰ περὶ τὸ Ἀρχαίον ἔρθυναί τοῦ
ΔΟΞΗΡΦΕΛΙΟΥ, λαμβάνεται δὲ κατὰ κλείονα σημεῖα καὶ θέσεις πρὸς τὴν
μεγάλην Ἀμερικανικὴν δημοσίευσιν καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς σχετικῆς
ἐπιγραφῆς, πρὸς δὲ τούτοις ἐξετάζονται λεπτομερῶς τὰ διάφορα δια-
μερίσματα τοῦ ναοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὰς λατρείας εἰ καὶ ἐν συνοπτι-
κῇ μορφῇ, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ὁ ὑποψήφιός συμπληρώσῃ τὴν πραγ-
ματείαν αὐτοῦ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο δημοσίευσμα
τοῦ ΔΟΞΗΡΦΕΛΙΟΥ.

Τὸ περὶ τῶν ἐν τῷ Ἀρχαίῳ λατ. εἰδῶν τμήμα τῆς ἐργασίας τοῦ
ὑποψηφίου εἶναι θεμελιώδες διὰ τὴν ὅλην αὐτοῦ πραγματείαν, διε-
ξήγεται δὲ ἡ ἔρευνα αὕτη μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ εὐσυνειδη-
σίας περὶ τε τὴν συναγωγὴν τῶν κητῶν καὶ ἰδίᾳ τὴν κλίσειν αὐτῶν,
ὡς καὶ περὶ τὴν παράθεσιν τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τὴν μάσκειν τού-
των.

Ἐν τῷ περὶ τῶν δύο Ὀμηρικῶν χωρίων (η' Β 30ε. καὶ Β 547ε.) λόγῳ
ὁ ὑποψήφιός, ἀντιθέτως πρὸς ἐκφρασθεῖσας γνώμας ἄλλων, δέχεται ὅτι
εἶναι ἀδιόφορον τὸ γνήσιον ἢ παρέμβλητον αὐτῶν, διότι καὶ παρέμβλη-
τα εἶναι ταῦτα, εἶναι "ὀπωσθήκοτε παλαιότερα τοῦ βου αἰῶνος"
ἦτοι τῆς ἐπὶ κλειστράτου γενομένης συναρμολογήσεως τῶν ἐκῶν. -έ-
νει ὅμως ἀναπόδεικτον διότι ἡ παρεμβολὴ δὲν εἶναι ὀφθαλμικῶς ὁρα-
τὴ καὶ νεώτερα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ χωρία ταῦτα ἀφορμῶνται
πιθανώτατα, μᾶλλον δὲ ἀσφαλῶς, ἐκ τῆς Ἀθηναϊκῆς πραγματικότητος.

περί εκείνων διά τήν γνωστήν ἑ' ἐκείνων ἐξάρτησιν αὐτοῦ.-

Εἰς τήν ἐν σελ. β' ἀναφερομένην βιβλιογραφίαν περί τοῦ Ἄρχαίου-
ου δέν εὐρίσκω τό μετά τόν θάνατον τοῦ JOSEPHUS δημοσιευθέν ὑπό
τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου ἐν ἔτει 1942 μετ' ἐπε-
ξεργασίας καί σχεδίων τοῦ HANS SCHLEIF ἔργον DESECHTUNGEN VON
JULIUS JOSEPHUS, LEITENUNGEN VERLAG VON H. S. HITTNER UND SOHN, BERLIN. Ἐπειδή δέ ἐν τῷ ἔργῳ
τούτῳ συγκεφαλαιοῦνται αἱ μακραί περί τό Ἄρχαίου ἔρευναι τοῦ
JOSEPHUS, λαμβάνεται δέ κατά κλείονα σημεῖα καί θέσεις πρός τήν
μεγάλην Ἀμερικανικήν δημοσίευσιν καί τήν ἑρμηνείαν τῆς σχετικῆς
ἐπιγραφῆς, πρός δέ τούτοις ἐξετάζονται λεπτομερῶς τά διάφορα δια-
μερίσματα τοῦ ναοῦ ἐν σχέσει πρός τάς λατρείας εἰ καί ἐν συνοπι-
κῆ μορῇ, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ὁ ὑποφῆλιος συμπληρώσῃ τήν πραγ-
ματείαν αὐτοῦ ἐν ἀναφορᾷ πρός τό τελευταῖον τούτο δημοσίεῦμα
τοῦ JOSEPHUS.

Τό περί τῶν ἐν τῷ Ἄρχαίῳ λατ. εἰῶν τμήμα τῆς ἐργασίας τοῦ
ὑποφῆλιου εἶναι θεμελιώδες διά τήν ὅλην αὐτοῦ πραγματείαν, διε-
ξάγεται δέ ἡ ἔρευνα αὕτη μετά πολλῆς ἐπιμελείας καί εὐσυνειδη-
σίας περί τε τήν συναγωγήν τῶν κητῶν καί ἰδίᾳ τήν κλίσιν αὐτῶν,
ὡς καί περί τήν παράθεσιν τῶν ξένων γνώμων καί τήν βύσινον τού-
των.

Ἐν τῷ περί τῶν δύο Ὀμηρικῶν χωρίων (η' 80ε. καί 8547ε.) λόγῳ
ὁ ὑποφῆλιος, ἀντιθέτως πρός ἐκφρασθεῖσας γνώμας ἄλλων, δέχεται ὅτι
εἶναι ἀδιάφορον τό γνήσιον ἢ παρεμβλητόν αὐτῶν, διότι καί παρεμβλη-
τα ἔάν εἶναι ταῦτα, εἶναι "ὀκνωθέστε καλαιότερα τοῦ 6ου αἰῶνος"
ἦτοι τῆς ἐπί Μεσσηνίου γενομένης συναρμοστικῆς τῶν ἐπῶν. ἔ-
νει ὁμοῦ ἀναπόδεικτον διότι ἡ παρεμβολή δέν εἶναι δυνατόν νά εἶ-
ναι καί νεωτέρα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τά χωρία ταῦτα ἀφορμῶνται
πισθανώτατα, μᾶλλον δέ ἀσφαλῶς, ἐκ τῆς Ἀθηναϊκῆς πραγματικότητος.

η όμοια κυριότητα ενδιαφέρει την προκειμένην έρευναν. Ο ύποψιος δέν δέχεται την συνήθη έρμηνείαν ότι άλλος είναι "ο κυκινός όμοιος έρεχθός" και άλλος ο Αθήνας επίων νηός (B. 949). άλλ' ένοπτεύθει τήν γνώμην ότι άμφότεροι, ει έπορέθεις άνεφέρονται εις τόν αυτόν ναόν, δικαιολογεί δέ πιθανώς την έκδοχήν αύτου ταύτην και κορίζεται ούτω τό άρχαιότατον τεκμήριον τής κοινής καταγωγής έρεχθούς και Αθηνάς, τήν όμοίαν μαρτυρούσι και εις μεταγενέστεροι πηγαι, εις κεραιτέρω παρατιθέμεναι.

Περὶ τῶν χειρῶν τοῦ Πλουσαίου τῶν σχετικῶν πρὸς τό οἰκημα "Ερεχθίου" και τόν ναόν τῆς Αθηνῶν Πολιάδος εἶναι ἀκαρτέτος μικρότερος λόγος, ἵνα φανῆ τό ἐννεῖον τοῦ οἰκοδομήματος, πρὸς αὐτόν δέ πρέπει νά παρατεθῶσιν αὐτά ταῦτα τέχνηρια. Ταῦτα ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ ἀπὸ σελ. 38 κ.ε. Μετὰ ταῦτα ὁ ὑποψιος ὁρθῶς ἀελαμβάνει περὶ τοῦ τέμου τοῦ "Ερεχθούς (σ. 6 ε.)" καί κεραιτέρω περὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Μιός Ἰκέτου (σ. 9 ε.).

Ἦς πρὸς τήν έρμηνείαν τοῦ θέλου τῆς ἀπιδάμου ὡς τέμου τοῦ Ἐρασκληπιοῦ χρειάζεται μεγαλειτέρα ἐπιφύλαξις και μετά τήν διέληψιν τοῦ ΕΡΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΕΡΩΚΡΕΤ. Ἡ ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς IG IV I2, 97 ἀναφερομένη ἀλασαύτησις τῷ θεῷ, μαρτυρεῖ μὲν περὶ τῆς χθονίης λατρείας, ἀλλά δέν λέγει ποῦ αὕτη ἐγίνετο.

Περὶ τῆς λ. κεληνός και τοῦ ὄρθου αὐτῆς τονισμοῦ βλ. Ἄρχ. Ἐφημ. 1920, 12 μετά σημ. 2, ἐνθα γίνεται λόγος και περὶ τοῦ χρηματικῦ κεληνοῦ (Γ. Ι. Ν. (κονόμος)).

Ἀπὸ σελ. 14 ὁ ὑποψιος ἐξετάζει εὐστόχως τήν όμοιότητα τοῦ μύθου τοῦ Ἐρεχθούς και τοῦ Δωκεπάλιδου.

Και ὁ ἀπὸ σελ. 22 κ.ε. λόγος περὶ τοῦ Μιός Ἰκέτου θυηκόου περιχει ὄρθῶς παρατηρήσεις και εὐστοχον ἐπιστομονικὴν σκέψιν.

ὡς πρὸς τὸν Δία Ἐρεχθεὺς θά ἠδύνατο ὁ ὑποφήμιος νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν ἐξέσωσιν Δεύς-Ποσειδῶν, διότι καὶ ὁ Ποσειδῶν (Ποτι-δάν) εἶπαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὁ κύριος τῆς γῆς ἦτοι Δεύς Ἐρεχθεύς, ἔπειτα δὲ ἐγένετο κύριος τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ τρίλινα εἶναι μορφολογικῶς τὸ ἥμιον τοῦ κεραυνοῦ, ὡς οὗτος παρλοταταί ἐπέ τῶν μνημείων. Ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις εἶναι βεβαίως ὁ Ποσειδῶν θεὸς τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἡ πρώτη αὐτοῦ ὑπόστασις εἶναι γῆϊνη ἦτοι αὐτός ὁ Δεύς-Ἐρεχθεύς, διὰ τοῦτο δὲ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς χρόνοις εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἐντός τοῦ Ἐρεχθείου ἔθουον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ εἰς τὸν Ἐρεχθεὺς ἔκ τοῦ μαντήματος, ὅπως λέγει ὁ Πλουτάρχης. Ὁ Δύριπλόης ἐν Ἰωνί 281 παραδίδει ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἐφόνησε τὸν Ἐρεχθεὺς, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ ὑποφήμιος ἀπὸ σελ. 26 κ.ε. τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἀετινάξε τὴν γῆϊνην αὐτοῦ ὑπόστασιν καὶ ἀπέβη οἷος τότε ἐπιστεῦετο θελ'σοιος, ἡ δὲ προτέρα αὐτοῦ ἐκεῖνη ὑπόστασις ἀπέκτησεν ἰδίαν ἡρωϊκὴν προσωπικότητα, μετὰ τῆς ὀλοίας μάλιστα ὁ Ποσειδῶν καὶ συμφιλιῦται μετὰ τὸν φόνον καὶ τὸν ἀφηρωισμόν! (βλ. κατωτέρω)

Περὶ τῆς σημασίας τῆς λατρείας τῶν ἡρώων καλῶς ἀναλαμβάνει ὁ ὑποφήμιος ἐν τῇ κεφαλῇ περὶ τοῦ Ἐρεχθεῦς ὡς ἥρωος (σελ. 26-27).

Εἰς ἐν τῇ κεφ. περὶ τοῦ Ἐρεχθεῦς-Ποσειδῶνος ὁ ὑποφήμιος προβαίνει ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς σχέσεως τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθεῦς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ὅμως τῆς συμφιλιώσεως παραπέμπω εἰς ὅσα ἀνωτέρω προληπτικῶς εἶπον.

Περὶ τῆς ὑπέρβιας λατρείας τοῦ Ποσειδῶνος ἐν Ἀσίῃ ὁ ΠΙΛΣΟΝ ὀτηρίζεται εἰς τὴν ὑπό τοῦ ΡΕΡΣΟΝ γενομένην ἀνάγνωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς τῆς Ἀσίνης, ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις αὕτη τοῦ ΡΕΡΣΟΝ δὲν ἐγένετο ὑπὸ πάντων δεκτῆ, τοῦναντίον δὲ ἀμφισβητεῖται ἐφόδρα,

είναι δέ τοῦτο εὐνόητον διὰ τὴν περὶ τοῦ ἑλλησποδικοῦ ἐκείνου ἀλαβήτου λίαν ἐπισηπλή γνῶσιν ἡμῶν.

Διὰ τούτου νομίζω ὅτι καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ΠΙΛΣΟΝ ὅτι ἡ οὐνοσεως τῆς λατρείας Ἄρεχθέως καὶ Ἰουσειδῶνος προέρχεται ἐκ τῆς γενεολογίας τῶν ἱερῶν ὁρῶς ἀποκρούεται ὑπὸ τοῦ ὑποφθίου. Ἐπισηπλή τῶν δύο λατρείων ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ταυτότητα ὀδηλαδὴ εἰς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἰουσειδῶνος ὡς Ἄρεχθέως, τὴν μετέπειτα ἐκλεθοῦσαν ἀπόσχισιν καὶ τὴν κατόπιν ὑπὸ τύπον "συμφιλίωσης" γενομένην ἐκ νέου συνένωσιν.

Ἡμειωτέον ὅτι χθονίαν λατρείαν ὡς ἀρχικὴν πρέκει πιθανώτατα νά εἰκίωμεν καὶ ὑπὸ τὸν ναόν τῆς Ἰσηνᾶς εἰκίης κατά τὰ ὑπὸ τὸν ναόν γενόμενα εὐρήματα τοῦ Ἰουσειδῶνου, εἰδὴ ἂν τῷ κατωτέρῳ στρώματι, ἐνθα εὐρέθη τὸ ἀρχαιοτάτον εὐχαροειδές ἱερόν. Ἐπισηπλή δέ τις ἐν τῇ εἰκασίᾳ, ἂν ἀνιλογοιθῆ ὅτι καὶ τὸ ἐν τῇ τελευταίᾳ ναῶ, ὡς ὀνομαζομένη ἄγαμα παραδίδεται ὅτι ἔφερεν ἐν τῇ περιβόρῳ ἦτοι ἀναμφισβητήτως χθονίου σύμβολον. Θά ἐνεδεικνύετο δέ καὶ ἐνταῦθα ὀρθοκεισολογικὴ ἔρευνα μήπως καὶ ἐν τῇ περιπτῶσει ταύτῃ πρέκειται περὶ τῆς αὐτῆς λατρευτικῆς κορείης. περὶ τοῦ ζῶνου τῆς Ἰσηνᾶς εἰκίης ὡς φέροντος ῥῶαν ἐν τῇ δεξιῇ καὶ κέρανος ἐν τῇ ἀριστερῇ ἡ μαρτυρία ἀνήκει εἰς τὸν ἑλλησποδον, διεισῶθη δέ ὑπὸ τοῦ Ἄρποκρατίωνος ἐν λ. Πρβ. καὶ ΡΥΡΤΩΛΗΘΕΛΞΗ κατὰ ΕΒΩΠΙΟΝ I, 689, ἐνθα ἕλλως ἐρμηνεύεται ἡ ῥῶα, ὡς σύμβολον τῆς καρποφορίας τῆς εἰκίης.

Ἐν τῷ ἑφ. Η' ὁ ὑποφθίος πραγματεύεται εἰδικῶς περὶ τῆς περιγραφῆς τοῦ ἑλλησποδίου I, 26, 7 καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ Ἄρεχθέῳ βωμῶν.

Νομίζω ὅτι ἡ περιγραφή τοῦ ἑλλησποδίου ὡς ἀξιολογώτατη ἀρχαία πηγὴ ὤφειλε νά προηγηθῆ τῆς ὅλης πραγμ. τελος, ὅπου ἀνωτέρω ἐσημείωσα ἢ καὶ ὅλως ἐν ἀρχῇ μετὰ πασῶν τῶν σχετικῶν ἀρχαίων πηγῶν οὕτω δέ νομίζω ὅτι θά συνετέμνετο ὀλίγον ἡ ἐργασία, ἡ ὀκοία διὰ τῆς κολλακλῆς καταταμῆσεως ἀπὲρ ἡ μακροτέρα.

Ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξιν βωμῶν ἢ ἐσχάρων ἐντός τῶν ναῶν μετὰ τὰς ἐργασίας τοῦ P. RUBEKT, τοῦ καρινάτου, τοῦ HILBETH καὶ εἰ τινος ἄλλου, ἔχει καταστῆ φανερόν ὅτι τὰ παρθραδέγματα δὲν εἶναι πάλ-
λῃ καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκδόμη τοὺς ἀρχαίκοις ναοὺς, διὰ τοῦτο δὲ ἡ εἰ-
κόσις τοῦ HILBETH ἐν THESE AR HAIS TEMPLE κακ. δὲν εἶναι πιθανή
ἐν τῇ γενικότητι αὐτῆς. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ λατ. εἰς χθονίων θε-
ῶν οὐκ πάντες οἱ ναοὶ τούτων ἔχουσι ἐσωτερικοὺς βωμοὺς, πάντως
ὅμως ἐσωτερικοὶ βωμοὶ ἢ ἐσχάραι ἐνῆκουσι εἰς χθονίους.

Ἀντιμνήσκω ὅτι οὐδεὶς τῶν ναῶν τῶν γεωμετρικῶν χρόνων, ἤτοι
τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς ναοδομίας, ἐγκλείει βωμόν ἢ ἐσχάραν, ἐν παρ-
τηρ δὲ εὐρέθη ἔξωθεν τοῦ γεωμετρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος Ὀρθίας
ὁ εἰς αὐτὴν ἐνῆκων βωμός, ὅστις καὶ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀνισόκαφόν-
των Ἀγγλων ἀρχαιότερος τοῦ ναοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ἄλλως σύμ-
φωνα πρὸς τὴν ἐκδοχὴν ὅτι οἱ βωμοὶ προηγήθησαν τῶν ναῶν.

Ὡς πρὸς τὴν ἐσχάραν ἐντός ἱερῶν Ἀσκληπιοῦ καλὸν θά ἦτο νῦν
μνημονεῦσθαι ἐνταῦθα καὶ ὁ γνωστὸς εἰς τὸν ὑποθήφιον ἠιδάρος τοῦ
ἐν Ἀθήναις Ἀσκληπιοῦ διὰ τὴν χθονίαν φύσιν τοῦ θεοῦ ἐν τῇ
9ῃ κεφαλῇ περὶ τῶν μαρτυρίων, τὰ ὅποια ὑποσφύτως ἐξετάζει λεπτο-
μερῶς ὁ ὑποθήφιος.

Περὶ τοῦ προστομικίου διαλαμβάνει τελευταῖον καὶ ὁ OBERPFELD
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ.

Περὶ τῆς θαλάσσης ὁρῶς ἀποκρούεται ἡ γνώμη τοῦ ELDMERKIN, πολὺ
δὲ πιθανώτερα εἶναι ἡ ἐρμηνεία ἡ σχετικὴ πρὸς τὰ κλυνηρία καὶ
τὰ λουτρά τῶν ἡρώων.

Καὶ περὶ τῆς ἐλαίας διεξοδικῶς γράφει ὁ ὑποθήφιος καὶ τονί-
ζει τὸν χθόνιον ταύτης χαρακτήρα.

Περὶ τῆς θρησκευτικῆς σημασίας τῶν στεφάνων καὶ τῶν εἰδῶν τῶν
στεφάνων ἔγραψα καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ἡμερολογίᾳ τῆς περὶ Ἑλλάδος Ἰη-
στιανοῦ στεφανοφῶρι.

Ἐν τῷ ΙΩ κεφαλαίῳ "οἰκημα τὸ καλούμενον ἀρχαεῖον" κατὰ τὴν σημαντικὴν φράσιν τοῦ Πausανίου ὁ συγγραφεὺς φαίνεται μᾶλλον δεχόμενος ὅτι κρήναι τῆς λ. οἰκημα κατὰ τῷ Πausανίῳ δὲν ἔχει κρηνοειδέστεραν σημασίαν καὶ ὅτι καίτοι, ἀπὸ τοῦ ναός. κερατοειδέστερον καὶ ὅμως δὲν φαίνεται τόσον ἀκλῶν τὸ πρᾶγμα ἄφου, μάλιστα κατωτέρω μεταχειρίζεται τὴν λ. ναός προκειμένου περὶ τῆς Ἀθηνῆς Πολιάδος.

Καὶ περὶ τῆς λ. μίγαρον διεξοδικῶς ὁμιλεῖ ὁ ὑποφῆριος, νομίζω, ὅτι ὁρθῶς θέτει τὴν σημασιολογικὴν ἐξέλιξιν κλειστά ἀναφῶρων παραδείγματα ἐκ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ εὐστοχίας συλλεχθέντα καὶ ἑρμηνευθέντα. Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ Πausανίας μεταχειρίζεται τὴν γενικὴν λέξιν οἰκημα ἢ οἰκοδόμημα διὰ τὸ ἀρχαεῖον, διότι ἀκριβῶς τοῦτο εἶχεν ἐν τῷ συνόλω ἰσορρυθμὸν συγκρότησιν, ἀποκλίνουσαν ἀπὸ τοῦ συνήθους τύπου τῶν ναῶν.

Ἀπὸ σελ. 64 ὁ ὑποφῆριος εἰδικώτερον ἐξετάζει τὴν φρ. τοῦ Πausανίου "διπλοῦν οἰκημα", ὁρθῶς, ὅτι λέγεται ὅτι δὲν πρόκειται περὶ διωρόφου κτίσματος, ἀλλὰ περὶ δύο παρακειμένων διαμερισμάτων, περὶ τῶν ὁποίων μακρότερος γίνεται λόγος. Ἡ ὅλη ἑρμηνεία τοῦ χωρίου τοῦ Πausανίου φαίνεται πιθανωτάτη.

Ἀπὸ σελ. 68 καὶ ὁ ὑποφῆριος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἰσορρυθμιῶν τοῦ ἀρχαείου ἐκ τῆς μέσεως, τῶν ὑπὸ αὐτῷ περὶ τῶν διαφόρων ἐν αὐτῷ λατρείων κρηνοειδέστερων, πρῶτον δὲ ἐξετάζει τὸν ἀντικλινὸν τοῖχον τοῦ ἀρχαείου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρχικὴ μορφή ὅσα ἢ πρὸ τῆς κωμαϊκῆς διασκευῆς, ἐρευνᾶται νῦν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ὑποφῆριου.

Προκειμένου περὶ τοῦ ἐν σελ. 71 ἀφιδωτοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἀήλου καὶ τῆς διπύλου ἢ διπλοειδέτου προτάσεως τῶν κελύων οἰκιστικῶν τῆς Κραχώρας, εἰς ἡδύνατο ὁ ὑποφῆριος νὰ περιπέμψῃ καὶ εἰς τὴν ἐν ἀρχ. ἐφημ. 1931 δημοσιευθεῖσαν πραγματείαν περὶ τοῦ κελύ-

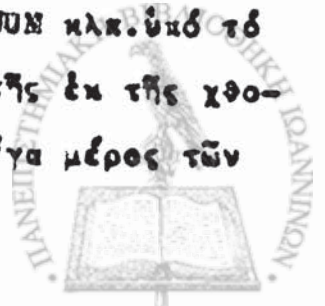
νου οίκισκου τοῦ Ἡραίου τοῦ Ἄργου, ὅπου κατελέχθησαν πλείονα παραδείγματα τῆς διστολῆς προστάσεως. Καί τὰ τριγωνικά ἀνοίγματα τοῦ ἐκ τοῦ Ἡραίου οίκισκου εἶναι χρήσιμα πρός παραβολήν. Ἰλουαία εἶναι ἡ συναγωγή παραδειγμάτων ψευδοπερικτήρων κτισμάτων χθονίας λατρευτικῆς φύσεως, τὰ ὅποια παραθέτει ὁ ὑποφήριος καί χρησιμοκολεῖ πρός τόν σκοπόν αὐτοῦ.

Ἀπό σελ. 83 κέ. ἐξετάζει ὁ ὑποφήριος τό κεκρόπιον (οὕτως ἔρωθῶς διὰ τοῦ ε γραφομένου κατὰ τὰς ἐπιγραφικὰς μαρτυρίας). Ἐπί τοῦ κεκροκίου γράφονται τίνα καί ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ ΔΟΥΚΡΡΡΕΛΩ ΣΗΛΙΕΛΗ, ΕΠΙΣΚΗΤΗΙΩΝ σ. 85 κέ., ἐπαναλαμβάνω δέ ὅτι ὁ ὑποφήριος πρό τῆς ἐκτεκνώσεως τῆς πραγματείας αὐτοῦ ὀφείλει νά ἔαρθῃ ὑπ' ὄφιν τό ἔργον τοῦ ΔΟΥΚΡΡΡΕΛΩ καί διὰ τὰ ἄλλα τμήματα τῆς πραγματείας.

Γῆν κρότασιν τῶν Λορῶν ὡς ἐπισημύουσιν τόν τάφον τοῦ ἀέκροκος, πρός ὃν αὕτη ἐπεκρίνωται διὰ τῆς ἔσωθεν κλίμακος ἐδίδρασκε πάντοτε ὁ ΔΟΥΚΡΡΡΕΛΩ, ἐδέχετο δέ ὅτι ἡ ἐκ τῆς προστασεως εἴσοδος τήν ὄσκησιν τῆς χθονίας ταύτης λατρείας ἐξυκρητέι. Διὰ τοῦτο δέ νομίζομεν ὁ λόγος τοῦ ὑποφηρίου κατὰ τό τμήμα τοῦτο, εἰ καί ἀκριβής καί τεκμηριωθεῖς εὐρέως, ἐπέβη μακρότερον τοῦ ἀναγκαίου, διότι, καθ' ὅσον γνωρίζω, τό κρῶμα εἶναι γενικώτερον γνωστόν.

Δυσάκτικός εἶναι ὁ λόγος περί τῶν ἐπιτηφίων κτισμάτων. Μίς τές παραδείγματα θά ἠδύνατο ἔσως νά προστεθῆ ἔνταῦθα καί ἡ ἐκ Σιδωνος σαρκοφάγος τῶν θρηνηδῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπό τοιούτου τινῆς κτισματος ἀφορμωμένη.

Περί δέ τῶν μαρτυρίων καί τῶν κειβωρίων κ. τ. τ. συνήγαγον καί ἐγώ πλείονα παραδείγματα ἐν τῷ DE PROFUSIONUM κλπ. ὑπό τό κεφάλαιον UBUS CHRISTIANIS καί εἶπον περί τῆς ἐκ τῆς χθονίας λατρείας τῶν ἀρχαίων καταγωγῆς κατὰ μέγα μέρος τῶν

χριστιανικῶν ἐθίμων.

Προκειμένου περί τῆς θόλου τῆς ἐπιδαύρου δὲν εἶναι πιθανή ἡ ἐρμηνεία τοῦ μακαρίτου Σβορώνου, τὰ συνόστων δὲ καί εἰς τὸν ὑποφήριον νὰ εἶναι ἐπιφυλακτικός.

Ἐρμηνεύσας τὴν πρότασιν τῶν Κορῶν ὁ ὑποφήριος προβαίνει ἐν σελ. 98 εἰς ἀνάλογον ἐρμηνείαν καί τῆς Β. Προστάσεως ὡς ἀποτελοῦσης τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ τῆρου τοῦ ἄρχαίου. Τὴν ἁμοιότητα τῶν δύο προτάσεων ἐτόνισεν ἤδη, ὡς ἀναφέρει ὁ ὑποφήριος, καί ὁ FICHARD.

Ἐπὶ σελ. 99 κ.ε. ὁ ὑποφήριος ἐκθέτει τὸ συμπέρασμα ὡς 3ον κεφάλαιον τοῦ Β' μέρους τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὰς ἀρχιτεκτονικὰς ἰδιορρυθμίας τοῦ ἄρχαίου.

Ὁ ὑπὸ τοῦ λαυτέρχου ἀναφερόμενος βωμός τῆς Ἀθήνης ἐν τῷ ἄρχαίῳ τοποθετεῖται πιθανῶς παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Ποσειδῶνος ὡς σημεῖον ἀτιολογικὸν τῆς ἐκελουσίας "συμφιλίωσης". οὕτω δὲ ἐν ἑκατέρῳ διαμερίσματι ὑπάρχουσιν ἀνὰ δύο βωμοί, εἰς τοὺς ὁποίους ἀντιστοιχοῦσι τὰ τέσσαρα ἀνοίγματα τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ εἰκοδομήματος.

σημειωτέον ὅτι ὁ DOERFFELD δέχεται διώροφον τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ ἄρχαίου, ὅπως καὶ ἄλλοι.

Τὸ περιθῆον τὸ προτομιατὸν ἐδώλιον ἐρμηνεύει ὁ ὑποφήριος ὡς ἐνδεικτικὸν τῆς τελεστηρικῆς φύσεως τοῦ διαμερίσματος, διὰ τοῦ δὲ ἐκεῖ τοποθετεῖ καί τοὺς δύο θρόνους τῶν ἱερέων τοῦ βούτου καί τοῦ ἀφείστου, τοὺς ὁποίους ὁ STICKENS τοποθετεῖ εἰς τὴν θεατροειδῆ ἀύλην παρὰ τῆς Β. Προστάσεως.

Ὅπως εἶναι ἐπιφυλακτικός ὁ ὑποφήριος ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ LEROUX καί τοῦ P. ROBERT περί τῶν ἀφιδωτῶν κτισμάτων τοῦ θέρμου ὡς ἱερῶν χθονίας λατρείας

Ἡ σαρκοφάγος τῶν θρηνησῶν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ STURMIDAKA

νομίζω ότι ανήκει εις ην ανωτέρω ανέφερον σειράν.

Ότι ο χριστιανικός ναός είναι επιβίωσις του μονοτέρου (έπιταφίου), σελ. 103, διό τό σύστημα τῶν πολλῶν παραθύρων έμφεσητῶ ἀκωλύτως. Ἰκῆρχον δέ καί ἀρχαῖοι ναοί μή χθονίαις λατρείαις, οἱ ὅποιοι εἶχον παράθυρα έν μεταγενετέροις χρόνοις, ὅπως ανέπτυξεν ὁ ΚΑΒΑΙΟΥ έν τῇ οἰκειῇ αὐτοῦ πραγματείῃ. ρησιμον εἶναι νά ἀνατρέξῃ ὁ ὑποψήφιός εις αὐτήν.

Εἴην σχέσις τῆς προτάσεως τῶν κορῶν πρὸς τόν τάφον τοῦ Κέρροκος έτόντισε πρῶτος ὁ ΔΟΥΚΑΡΡΕΔΩ, ὁ δέ ^{PICARD} ~~ΚΑΒΑΙΟΥ~~ ἀπηχεῖ ταύτην. εἶναι δέ ὀρθή ἡ συσχέτισις αὕτη καρά τήν νεωτέραν γνώμην τοῦ G. D. H. STANLEY.

Εἰν σελ. 115 κέ. ὁ συγγραφεύς ἀνακεφαλαιοῖ συντόμως τάς ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριζομένας θέσεις.

Εἴην πραγματείαν αὐτοῦ ὁ κ. Κοντολέων συνεκρότησε μετά πολλῆς ἐπιμελείας καί εὐρείας γνώσεως τῆς ἀρχαιολογικῆς βιβλιογραφίας, διεξήγαγε δέ τήν τεκμηρίωσιν τῆς θεμελιώδους αὐτοῦ γνώμης περί τοῦ Ἐρεχθείου ὡς έεροῦ χθονίας λατρείας ὡς καί περί τῆς συμφῶως πρὸς τήν φύσιν αὐτοῦ ταύτην ἀρχιτεκτονικήν αὐτοῦ διαμορφώσεως μετά λογικῆς ἀκολουθείας ἀξίας παντός ἐπαίνου. Καί έν έν τισι λεπτομερείαις ένδέχεται νά ὑπάρξῃ ἀντίρρησις, τό σύνολον εἶναι ἔξιον ἀποδοχῆς, διό καί έκθύμως συνιστῶ εις τήν φιλοσοφικήν σχολήν τήν ἔγκρισιν τῆς πραγματείας ταύτης. -

Μετά τιμῆς

ὁ φιλοσηγητής μαθηγητής τῆς ἀρχαιολογίας

Γ. Π. ΟΙΚΑΝΑΚΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΦΑΡΜ
Καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας

ΒΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΔΕΣΙΣ

Π ρ ό ς

τούς καθηγητάς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὁ πτυχιούχος τῆς φιλολογίας Δικαῖος Β. Βαγιακάκος
ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἡμετέραν σχολὴν πραγματείαν ἐπιγραφομένην
"Συνίξεις καὶ Ἐκένθεσις ἐν τῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι τῆς Μέσα
Μάνης" ὡς ἐναίσιμον ἐπὶ διδακτορῆς διατριβῆν. Ταύτην μετ'
ἀκριβείας διεξελοῦντες καὶ λεπτομερῶς ἐξετάσαντες ὑποβάλλο-
μεν ὑμῖν τὴν ἀκόλουθον ἔκθεσιν.

Ἡ πραγματεία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων ΙΙ7 πε-
ριλαμβανούσων τὸ μελετώμενον θέμα καὶ ἐκ ΙΟ ἀργῶν, τῶν ἐξω-
φύλλων καὶ τῆς βιβλιογραφίας. Δικαιρεῖται δέ εἰς τρία μέρη
ὡς ἑξῆς: Μέρος πρῶτον Σ υ ν ἱ ζ η σ ι ς, Μέρος δεύτερον
Ἐ κ ἔ ν θ ε σ ι ς, Μέρος τρίτον Ἀ σ υ ν ἄ λ ε ι π τ ο ς
ἐ κ φ ο ρ ᾶ.

Ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τῆς πραγματείας ἐννοεῖ τις
ὅτι γενικώτερον ὑποκείμενον αὐτῆς θά ἦτο ἡ Συναλωπὴ ἐν τῇ
μέσα Μάνη. καὶ εὐκταῖον εἶητο, ἂν τοιαύτη τις πραγματεία
συνετάσσοτο ἀναφερομένη εἰς τὴν λαλουμένην καθ' ἅπασαν τὴν
Μάνην, ἀλλ' εἰς τὴν προκειμένην πραγματείαν τὸ κέντρον τῆς
ἐρεύνης ἀποτελεῖ ἡ Ἐκένθεσις καὶ ἔνεκα τούτου γίνεται λό-
γος περὶ τῆς συναλωπῆς ἐκείνης μόνον, ἐν αἷς χώραις θά ἀ-
νέμενέ τις ἐκένθεσιν.

Ἡ ἀφορμὴ πρὸς σύνταξιν τῆς Πραγματείας ταύτης ἐδό-
θη ἤδη τὸ ἔτος 1936, ἔτε ὃ Βαγιακάκος εἶχεν ὑποβάλει εἰς
τὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας συλλογὴν γλωσσι-
κοῦ ὑλικοῦ ἐκ Μέσα Μάνης, ἣ ὁποία καὶ ἔτυχε τοῦ πρώτου βρα-
βεῖου. Εἰς τὴν συλλογὴν ἐκείνην ἀνέφερον ὁ ὑποψήφιος νέα
ὄλας παρατηρήματα περὶ Ἐπενθέσεως, ἀνατρέποντα ὅσα ἕως τό-
τε εἶχον γραφῆ περὶ ταύτης.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΦΑΒΗ
Καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας

ΒΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Π ρ ό ς

Τούς καθηγητάς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὁ πτυχιούχος τῆς φιλολογίας Δικαῖος Β. Βαγιακάκος
ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἡμετέραν σχολὴν πραγματείαν ἐπιγραφομένην
"Συνίξεις καὶ Ἐπένθεσις ἐν τῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι τῆς Μέσα
Μάνης" ὡς ἐναίσιμον ἐπί διδακτορίᾳ διατριβῆν. Ταύτην μετ'
ἀκριβείας διεξελοθόντες καὶ λεπτομερῶς ἐξετάσαντες ὑποβάλλο-
μεν ὑμῖν τὴν ἀκόλουθον ἔκθεσιν.

Ἡ πραγματεία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 117 πε-
ριλαμβανουσῶν τὸ μελετώμενον θέμα καὶ ἐκ 10 ἀργῶν, τῶν ἐξω-
φύλλων καὶ τῆς βιβλιογραφίας. Δικαιρεῖται δέ εἰς τρία μέρη
ὡς ἐξῆς: Μέρος πρῶτον Σ υ ν ί ζ η σ ι ς, Μέρος δεύτερον
Ἐ π έ ν θ ε σ ι ς, Μέρος τρίτον Ἀ σ ο υ ν ἄ λ ε ι π τ ο ς
έ κ φ ο ρ ᾶ.

Ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τῆς πραγματείας ἐννοεῖ τις
ὅτι γενικώτερον ὑπεκείμενον αὐτῆς θά ἦτο ἡ Συναλοιφή ἐν τῇ
Μέσα Μάνη. καὶ εὐκταῖον εἶητο, ἂν τοιαύτη τις πραγματεία
συνετάσσοτο ἀναφερομένη εἰς τὴν λαλουμένην καθ' ἅπασαν τὴν
Μάνην, ἀλλ' εἰς τὴν προκειμένην πραγματείαν τὸ κέντρον τῆς
ἐρεῦνης ἀποτελεῖ ἡ Ἐπένθεσις καὶ ἔνεκα τούτου γίνονται λό-
γος περὶ τῆς συναλοιφῆς ἐκείνης μόνον, ἐν αἷς χώραις θά ἀ-
νέμενέ τις ἐπένθεσιν.

Ἡ ἀφορμὴ πρὸς σύνταξιν τῆς Πραγματείας ταύτης ἐδό-
θη ἤδη τὸ ἔτος 1936, ὅτε ὁ Βαγιακάκος εἶχεν ὑποβάλει εἰς
τόν διαγωνισμόν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας συλλογὴν γλωσσι-
κοῦ ὑλικοῦ ἐκ Μέσα Μάνης, ἡ ὁποία καὶ ἔτυχε τοῦ πρώτου βρα-
βεῖου. Εἰς τὴν συλλογὴν ἐκείνην ἀνέφερον ὁ ὑποψήφιος νέα
ὄλως παρατηρήματα περὶ Ἐπενθέσεως, ἀνατρέκοντα ὅσα ἕως τό-
τε εἶχον γραφῆ περὶ ταύτης.

Ταῦτα παρατηρήσαντες ἡμεῖς, ὡς εἰσηγητῆς τῆς κρίσεως, παρεκαλέσαμεν τόν Βαγιακάκον νά ἐκθέσῃ ἡμῖν τό πρᾶγμα διά ζώσης, ὅπερ καί προθυμότατα ἔπραξεν οὗτος. Οὕτω κατὰ πιθανώτατον τρόπον πιστωθέντος τοῦ πράγματος, προετρέψαμεν αὐτόν εἰς τήν συγγραφὴν εἰδικῆς πραγματείας περί Ἐπενθέσεως, ἵνα οὕτω διευκρινηθῶσι τά κατ'αὐτήν μετά τῆς ἀναγκαίας ἀκριβείας καί λεπτομερείας.

Αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμή τῆς συντάξεως τῆς πραγματείας ταύτης, χαίρομεν δέ ὅτι εἰς ἡμᾶς πάλιν ἔλαχε νά παραστήσωμεν εἰς τήν Σχολήν τά κατ'αὐτήν καί ὑπεύθυνον ὑποβάλλωμεν περί αὐτῆς κρίσιν.

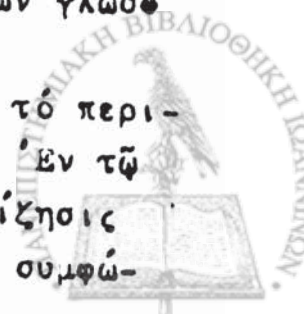
Πλὴν τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης συλλογικῆς πραγματείας ὁ βαγιακάκος ὑπέβαλεν εἰς τοὺς διαγωνισμοὺς τῆς Γλωσσικῆς Ἐταιρείας καί ἄλλας δύο πραγματείας ἐπίσης βραβευθείσας.

Δέν εἶναι ἄρα ἄπειρος τῆς συλλογῆς γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ τοῦ στόματος τῶν λαλούντων ὁ ὑποψήφιος. Ὅρθότατα δέ παρατηρεῖ οὗτος ἐν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ ὅτι ὁ θέλων νά ἐξετάσῃ μετ'ἀκριβείας γλωσσικόν τι ἰδίωμα καί μάλιστα τήν φωνητικὴν αὐτοῦ ὀφείλει νά μεταβῆ εἰς τόν τόπον, ὅπου λαλεῖται, αὐτός οὗτος καί ἰδίοις ὡσί νά ἀκούσῃ τοὺς κατοίκους λαλοῦντας καί διαλεγομένους.

Ἡ ὑπό τοῦ Ἀριστοτέλους μαρτυρουμένη γνώμη τοῦ Γρηγορίου ὅτι "εἰ ἔστι τι γνωστόν, οὐδεὶς ἂν αὐτό ἐτέμνε διηλώσειε, διὰ τὸ μὴ εἶναι τά πράγματα λόγους" ἐνταῦθα μάλιστα ἔχει ἐφαρμογήν.

Οὐδεὶς δύναται νά ἐξετάσῃ ἀκριβῶς καί ἐννοήσῃ βαθέως τά πράγματα, ἂν μὴ αὐτό αὐτά ταῦτα ἐπανεπιλημμένως ἀκούσῃ καί ἀκριβῶς ἀντιληφθῇ. Ὁ ἐπιχειρῶν νά ἐρμηνεύσῃ γλωσσικά φαινόμενα, τῶν ὁποίων λαμβάνει γνῶσιν ἐκ θεωρίας ὑπ'ἄλλων παρασκευασθείσης, διατρέχει τόν κίνδυνον νά παρασυρῆ εἰς σφαλερὰ συμπεράσματα, πρᾶγμα ὅπερ πάντες πάσχουμεν, διότι, ὡς εἰκός, δέν εἶναι ἐφικτό νά ἔχωμεν ἄμεσον ἀντίληψιν καί γνῶσιν πάντων τῶν γλωσσικῶν στοιχείων ὅσα ἐκάστοτε ἐξετάζομεν.

καί ταῦτα μὲν γενικῶς. Ἐξετάζοντες δέ τὸ περιεχόμενον τῆς πραγματείας παρατηροῦμεν τά ἑξῆς: Ἐν τῷ πρώτῳ Μέρει παρέχει τὰς χώρας ἐν αἷς μόνον συνίξεις δύναται νά γίνῃ· γίνεται δέ αὕτη πρό ὠρισμένων συμφώ-

νων, τά ὅποια καί καταλέγονται μετά πολλῶν δι' ἕκαστον παραδειγμάτων. Ἐν τῷ δευτέρῳ Μέρει καθ' ὅμοιον τρόπον καταλέγονται τά σύμφωνα ἢ τά συμπλέγματα συμφώνων, πρό τῶν ὁποίων μόνον Ἐπένθεσις δύναται νά γίνεται τοῦ ἡμίφωνου ι , προερχομένου εἴτε ἐκ τοῦ λ εἴτε ἐκ τοῦ ξ . Ἐν τῷ τρίτῳ Μέρει καταλέγονται ἔξαιρέσεις τοῦ κανόνος, ἦτοι λέξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀνέμενέ τις εἴτε συνίζησιν εἴτε ἐπένθεσιν χωρίς οὐδετέρα τούτων νά τελῆται.

Ἐκεῖνο εἰς τό ὅποιον προσκόπτει τις κατά τήν πρώτην ἀνάγνωσιν τῆς πραγματείας ταύτης εἶναι ὅτι, προηγουμένων τῶν ἡχηρῶν β - β καί χ - σ τελεῖται συνίζησις, προηγουμένων δέ τῶν ἐπίσης ἡχηρῶν ζ - ζ τελεῖται ἐπένθεσις. Ἐπίσης, προηγουμένων τῶν ὑγρῶν λ, μ, ν , τελεῖται συνίζησις, ἀλλά, προηγουμένου τοῦ ἐπίσης ὑγροῦ ρ , τελεῖται ἐπένθεσις. Ὅταν ὁμως ληφῶν ὑπ' ὄψιν ἡ διαίρεσις τῶν συμφώνων κατά τήν ἄρθωσιν αὐτῶν, εὐρίσκεται ὅτι τά σύμφωνα πρό τῶν ὁποίων γίνεται ἐπένθεσις, ἦτοι τό β - β - τ - ρ , εἶναι μόνον μέσοδοντικά ἢ ὄδοντικά (φατνιακά). Ἡ αἰτία αὗτα εἶναι καθαρῶς φωνητικῆ ὄθεν καί ἡ ὁμαλότης πλήρης καί ἀνεξαίρετος.

Ἐκ τῆς βαθυτέρας καί ἀκριβεστερας ἐξετάσεως τοῦ σκουδαιοτάτου τούτου φαινομένου, τῆς ἐπενθέσεως ἅμα καί συνιζήσεως, προκύπτουν ἐρωτήματά τινα, εἰς τὰ ὅποια θά δοθῆ ἡ προσήκουσα ἀπάντησις δι' ἰδιαιτέρου κεφαλαίου, τό ὅποιον ἤδη συντάσσομεν.

Ἐκεῖνο τό ὅποιον δύναται νά τονισθῆ ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ἡ ἐπένθεσις εἶναι εἶδος συναλοιφῆς παρὰ τήν συνιζήσιν, τῶν κρησίν, τήν ἐκθλιψίν καί τήν ἀφαίρεσιν. Ὑφίεται δέ αὕτη εἰς τήν τρίσιν τοῦ λαλοῦντος πρός συναλοιφήν τῶν δύο συμπλεκτόντων φωνηέντων, ἦτοι ὁ ἡμίφωνος φθόγγος j , ὁ προερχόμενος ἐκ τοῦ λ ἢ ξ , ἐξελισσοόμενος πρός ἀφομοίωσιν μετά τοῦ προηγουμένου συμφώνου, ἄλλοτε μὲν ἀφομοιοῦται πρός αὐτό, ἄλλοτε δέ ἐκεντίζεται πρό αὐτοῦ, καθ' ὅν τρόπον ὁ ὑποψήφιος περιγράφει, ἦτοι οἶονεὶ διχοτομούμενος κατά μὲν τό μεγαλύτερον μέρος ἐκεντίζεται, κατά δέ τό μικρότερον παραμένει ἐν τῷ θέσει του.

καί ἄλλο παρατήρημα τοῦ ὑποψήφίου παρέχει ἀφορμὴν πρός λύσιν σκουδαιοτάτου προβλήματος τῆς φωνητικῆς τῆς νε-

ωτέρας ἡμῶν γλώσσης. Οὕτως ἐν σελ. 37 γράφει: "καίτοι ἔχομεν τσιτακισμόν πρό τοῦ πλήρους φωνήεντος ι, οἷον κεράτσιοι† = κεράτιον, μνημάτσιοι = μνημάτιον, παπούτσιοι κ.τ.λ., ἐγ τῷ πληθυντικῷ τῶν ὀνομάτων τούτων πρό τοῦ ἡμιφώνου τῆς κατά συνίζησιν ἐκφερομένης συλλαβῆς ἔχομεν τροπήν τοῦ τσ εἰς οὐρανικόν κ (=μεταξύ κ καί τσ), οἷον τὰ κεράκκια (=κεράτια), τὰ μνημάκκια (=μνημάτια), τὰ παπούκκια (=παπούτσια) κλπ."

καί πῶς μὲν παράγεται ὁ φθόγγος κ ἐκ τῶν φθόγγων τσ + ι θά δεῖξωμεν ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ, περί τοῦ ὁποίου εἵπομεν ἀνωτέρω, συνεξετάζοντες καί ἄλλα συγγενῆ φαινόμενα τοῦ ἰδιώματος τούτου. Ἐκεῖνο ἔμως τό ὁποῖον θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νά τονίσωμεν ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι ὁ Γ. Χατζηδάκης ἐξετάζων τό αὐτό φαινόμενον ἐξ ἄλλου ἰδιώματος (MNE, 2, 553 = Ἀθηνᾶς I7, 1905 σελ. 225) λέγει ὅτι οἱ τύποι παπούκκια νεράγγια προέρχονται ἐκ τῆς προσπαθείας τῶν λαλούντων πρός ἀποκατάστασιν τοῦ δῆθεν ὀρθοῦ ἐλαυνόμενος ὑπό τῆς ἀπαγγελίας τοῦ κε, κι ἐν ταῖς πόλεσιν ἄνευ τσιτακισμοῦ. Ἡ γνῶμη αὕτη τοῦ σοφωτάτου καθηγητοῦ θά ἀποδειχθῆ πεπικανημένη.

Ὁμαλότης παρατηρεῖται ἐπίσης προκειμένου περί τῆς ἐπενθέσεως, ὅταν πρό τοῦ ἡμιφώνου ὑπάρχουν δύο ἢ τρία σύμφωνα.

καί ἐνταῦθα ἡ ἐπένθεσις τελεῖται συμφώνως πρός τήν δεκτικότητα τοῦ πρώτου συμφώνου· ἦτοι ὅταν τό πρῶτον σύμφωνον εἶναι θ, δ, θ, ἢ τ, ἡ ἐπένθεσις γίνεται πρό τῶν συμφώνων τούτων, οἷον μαλαθριάζου > μαλαθριάζου, πετριά > πετριά, Ἀδριανός - Ἀδριανός > Ἀδριάνας κλπ., ὅταν δέ τό πρῶτον σύμφωνον εἶναι ρ, β, γ, κ κλπ. ἡ ἐπένθεσις γίνεται μεταξύ τούτων καί τοῦ ἐπομένου συμφώνου, οἷον σταυριανός - σταυριανός > σταυριάνας, λαμπριάτικος > λαβριάτικος, μεστόγρια > μεστόγρια, δάκρυα > δάκρυα κλπ.

Ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦν τὰ συμπλέγματα ρθ καί ρτ, πρό τῶν ὁποίων ἀνεμένε τις τήν ἐπένθεσιν, διότι εἶναι δυνατή πρό τοῦ ρ ἡ ἐπένθεσις, οἷον ἐκ τοῦ βάρθια λέγεται βάρθια, ἐκ τοῦ κατάρτια λέγεται κατάρτια, ἀντί βάρθια, κατάρτια, ὡς θά ἀνεμένετο.

Ἄλλ' ἡ ἐξαιρέσις αὕτη ἐξηγεῖται, ἂν τὰ συμπλέγμα-

ωτέρας ἡμῶν γλώσσης. Ὅπως ἐν σελ. 37 γράφει: "καίτοι ἔχομεν τσιτακισμόν πρό τοῦ πλήρους φωνήεντος ι, οἷον ράτσι†=κεράτιον, μνημάτσι=μνημάτιον, πακούτσι κ.τ.λ. ἐγ τῷ πληθυντικῷ τῶν ὀνομάτων τούτων πρό τοῦ ἡμιφώνου τῆς κατά συνίτησιν ἐκφερομένης συλλαβῆς ἔχομεν τροπήν τοῦ τσ εἰς οὐρανικόν κ (=μεταξύ κ καί τσ), οἷον τὰ κεκία (=κεράτια), τὰ μνημάκια (=μνημάτια), τὰ παπούκια (=παπούτσια) κλπ."

Αἰ πῶς μὲν παράγεται ὁ φθόγγος κ ἐκ τῶν φθόγγων τσ + j θά δείξωμεν ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ, περί τοῦ ὅπου εἴπομεν ἀνωτέρω, συνεξετάζοντες καί ἄλλα συγγενῆ φαινόμενα τοῦ ἰδιώματος τούτου. Ἐκεῖνο ἔμως τό ὅποιον θεωροῦ ἀναγκαῖον νά τονίσωμεν ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι ὁ Γ.Χατζηδάκ ἐξετάζων τό αὐτό φαινόμενον ἐξ ἄλλου ἰδιώματος (MNE, 2 553=Ἀθηνᾶς I7, 1905 σελ.225) λέγει ὅτι οἱ τύποι παπού νεράγγια προέρχονται ἐκ τῆς προσπαθείας τῶν λαλούντων πρός ἀποκατάστασιν τοῦ εἴθευ ὀρθοῦ ἐλαυνόμενος ὑπό τῆς ἀπαγγελίας τοῦ με, κι ἐν ταῖς πόλεσιν ἄνευ τσιτακισμοῦ. Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ σοφωτάτου καθηγητοῦ θά ἀποδειχθῆ περικανημένη.

Ἐπιπλέον παρατηρεῖται ἐπίσης προκειμένου περί τῆς ἐπενθέσεως, ὅταν πρό τοῦ ἡμιφώνου ὑπάρχουν δύο ἢ τρεῖς σύμφωνοι.

καί ἐνταῦθα ἡ ἐπένθεσις τελεῖται συμφώνως πρός τήν δεκτικότητα τοῦ πρώτου συμφώνου· ἦτοι ὅταν τό πρῶτον σύμφωνον εἶναι β, δ, μ, ἢ τ, ἡ ἐπένθεσις γίνεται πρό τῶν συμφώνων τούτων, οἷον μαλαθριάξου > μαλαθέριάξου, πετριά > πετριά, Ἀδριανός-Ἀδριανός > Ἀδριανός κλπ., ὅταν δέ τό πρῶτον σύμφωνον εἶναι ρ, β, γ, κ κλπ. ἡ ἐπένθεσις γίνεται μεταξύ τούτων καί τοῦ ἐπομένου συμφώνου, οἷον σταυριανός-σταυριανός > σταυριανός, Δαμπριάτικος > Δαμπριάτικος, μεστόγρια > μεστόγρια, δάκρυα > δάκρυα κλπ.

Ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦν τὰ συμπλέγματα ρδ καί ρτ, πρό τῶν ὁποίων ἀνεμένε τις τήν ἐπένθεσιν, διότι εἶναι δυνατή πρό τοῦ ρ ἡ ἐπένθεσις, οἷον ἐκ τοῦ βάρδια λέγεται βάρδια, ἐκ τοῦ κατάρτια λέγεται κατάρτια, ἀντί βάρδια, κατάρτια, ὡς θά ἀνεμένετο.

Ἄλλ' ἡ ἐξαιρέσις αὕτη ἐξηγεῖται, ἂν τά συμπλέγματα.

τα ταῦτα συγκριθοῦν πρὸς τὰ ἐκ τῶν αὐτῶν φθόγγων ἀντίσφαι συμπλέγματα hr καὶ tr. Εἰς τὰ δεύτερα ταῦτα ἡ ἐπένθεσις γίνεται πρὸ αὐτῶν, διότι ὁ σχηματισμὸς τῶν ἐκαλληλ συμφώνων ἐν τῷ στόματι εἶναι προσεχῆς, ἤτοι ἡ ἀπαγγελί αὐτῶν εἶναι εὐκολος καὶ ἀπρόσκοπτος, ἐπομένως ὁ σύνθεσ οὐτῶν στενός, ἐν ᾧ τούναντίον ὁ σχηματισμὸς τῶν αὐτῶν συμφώνων, ἀντιστρόφως ἀπαγγελλομένων, δέν εἶναι τοσοῦτι εὐκολος οὐδέ προσεχῆς. Ἀλλά τό φαινόμενον τοῦτο τῆς ἐθέσεως θά παραστήσωμεν μετ' ἀκριβείας ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ ἡ ἀρθρῳ.

καθόλου εἶπεῖν τό φαινόμενον τῆς ἐπενθέσεως ἐν ἡάνῃ, ὡς τοῦτο παρέστησεν ἐν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ ὑποψήφιος Δικαῖος Β. Βαγιακάκος, ἀποδεικνύεται φαινόμεν καθαρώς φωνητικόν κατὰ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς, ἐξηγεῖται δέ καί κατανοεῖται τοῦτο ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς τάσεως τῶν λαλούντων πρὸς συναλοιφήν τῶν δύο σκιπτόντων φωνηέντων, τοῦ l ἢ ε μετὰ τοῦ ἔπομένου a, o, o.

Διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἐξακριβοῦται ἡ ἔπενθεσις ὡς φαινόμενον τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης σταθερῶς καὶ ἀμετακινήτως, ὥστε νά δύναται τις νά ἀποβλέψῃ εἰς αὐτό μετ' ἐμπιστοσύνης ὡς εἰς πρόβλημα λελυμένον καὶ νά χωρήσῃ περαιτέρω.

Διὰ πάντα ταῦτα εἰσηγούμεθα τήν ἀποδοχήν καὶ ἔγκρισιν τῆς πραγματείας ταύτης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Φεβρουαρίου 1944

ΒΑΣΙΛ. ΙΦΑΒΗΣ.

Διδακτορική
" Επιστολὴ περὶ τῆς ἐπί ~~ἐπισημοῦ~~ διατριβῆς
κ. θ. Κασσανέας.

Κασσανέας, πτυχιούχος τῆς φιλοσοφικῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὑπέβαλε διατριβὴν ἐπὶ ὑψηλο-
τάτου τὸν τίτλον " Ἐρακλείτος ὁ Ἐφέσιος", συνομολο-
γήσασα τὸν φιλοσοφικὸν αὐτοῦ. Ὁ τίτλος εἶχε ὑποβάλει
αὐτὸν ἐπὶ τῆς διατριβῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Καθηγητῆς
καθηγητῆς ἐκείνου τότε τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὴν προσημασίαν
τοῦ ἑθνικοῦ ἐκρίνα ἴσως τῆς διατριβῆς ἰκανῶς ἔχουσας, ὅπως
τῆς ἀποκρίσεως οὗτος τὸν ὑψηλοῦ τίτλον τοῦ διδάκτορος.
καίτοι, εἴθε πρᾶγματι ἡ διατριβὴ εἶχε καλὰ ἐξελίξει
τὰ εἴδη. Ἐνταῦθα παρατήρησε ὁ καθηγητῆς κ. Κ.
καλλίστου καὶ οὕτως ὑπεβίβασεν εἰς τὸν ὑποψήφιον καὶ
νὰ ἐγασθῆ περὶ ἐργ. Ὅταν πρόβλεπε ὁ ὑποψήφιος, ὑπέ-
κρινεν ἐκ νέου τὴν διατριβὴν του, καλυμμένου τότε τοῦ
γροῦτο, ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ ἀνίστατο εἰς ἐμὲ νὰ συντάξω
ἐπιστολὴν. Κατὰ τὴν μελέτην τῆς διατριβῆς παρατήρησα ὅτι
ὑπῆρχον καὶ καλὰ καλὰ σημεῖα, ἕτινα εἶχον ἀνάγκην ἄλλοι
συμπληρώσεως. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐκείνην ὁ λόγος σημεῖα κα-
τέχον θεμελιώδη, ἐκρίνα, ὅτι ἔπρεπε νὰ καλέσω τὸν ὑποψήφιον
ἐκδοξίαν εἰς αὐτὸν ταῦτα, ἵνα οὗτος, ἐφ' ὅσον δὲ ἦτο σύμφωνον
εἰς τὰς ἀπαιτούμενας τροποποιήσεις καὶ διαρθρώσεις, ἵνα
ὁ ὑποψήφιος ἐδέχθη τοῦτο καὶ οὕτω δύναται σήμερον νὰ ἐκ-
τελέσῃ τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τὴν ἐπιστολὴν περὶ τῆς διατριβῆς
τοῦτο βραδύως ἀπῆλθε χρόνον ἀπρόσδεκτον τοῦ ὑπὸ τοῦ
δοκίμου, ἐφ' ὅσον ὅμως αἱ διδακτορικαὶ διατριβαὶ συ-
τάσσονται χωρὶς τὴν παράλληλον καθοδήγησιν ἐκ τῆς ἐπιπέδου καὶ
καὶ ἔρχονται εἰς τὴν σχολὴν ἕτοιμα, χωρὶς οὐδεὶς
γνωρίζω τίποτε περὶ τῆς γενέσεως αὐτῶν εἶναι φυσικὸν καὶ
ἐπιβλεπόμενον νὰ ταλαιπωρηθῆ ἐπὶ πολλὰς συνεδριάσεις καὶ νὰ ε-
κτελέσῃ, ἕτινα ὅχι τὴν ἀνασχέθω, ἐν ὃ ὑποψήφιος ε-
τοίμασεν εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ εἰρηκτοῦ καθηγητοῦ.
τὴν ὑποδείξιόν μου, τὰς ἐπισημοῦ ἐκδοξίαν ὁ ὑποψήφιος, νομ-
ῶν ὅτι ἡ διατριβὴ παρουσιάζεται σήμερον καλυπτόμενη ἐν ὀνόματι τῆς
σχολῆς.

Ἡ διατριβὴ τοῦ κ. θ. Κασσανέας, συγγραμμένη ἐπὶ 68
λογραφημέναις σελίδας, διαίρεται εἰς πρόλογον, ἕκτα κύρια
καὶ βιβλιογραφικὸν σημεῖον. Ἐν τῷ πρόλογον, εἰς ἀντι-
λεγει τὸ Ἐρακλείτειον φιλοσόφημα πρός τὸ

Liberalia
" Επιστολὴ κατὰ τῆς ἐπὶ ἰατρικῆς διατριβῆς
κ. θ. κλασσικῆς.

Ὁ κ. δ. κλασσικός, κτυχιούχος τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰατρικῆς, ὑπέβαλε διακριθῆν ἐπὶ ὑψηλοῦ φέρουσαν τὸν τίτλον " Πράκτικος ὁ "φύσιος", συναρτῶν εἰς τὴν μελέτην τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτοῦ. Ὁ ἴδιος εἶχεν ὑποβάλει καὶ τρεῖς ἄλλων διατριβῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ὁ καθηγητὴς κ. κ. λογοθέτης ἐκῆνεος τότε τὸ ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν τοῦ ὑποψήφιου ἔκρινε ὅπως τὴν ἑπιβίβην ἰκανῶς ἔχουσαν, ὅπως δὲ αὐτῆς ἀποκτήσῃ οὗτος τὸν ὑψηλὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος. Καὶ οὕτως, βεβαίως πρᾶγματι ἡ διατριβὴ εἶχε καλὰ ἑλλείψεις, καὶ πολλὰ σφάλματα. Ἐάντι ταῦτα παρετήρησα ὁ καθηγητὴς κ. κ. λογοθέτης κατόπιν καὶ οὕτως ὑπεβίβησεν εἰς τὸν ὑποψήφιον ὡς ἔδει νὰ ἐγγασθῇ περὶ ἑαυτοῦ. Ὅταν πρὸ ἔτους ὁ ὑποψήφιος, ὑπέβαλε πρὸς κρίσιν ἐκ νέου τὴν διατριβὴν αὐτοῦ, καλυπτόμενος τότε τοῦ κ. κ. λογοθέτη, ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ ἀνέθεσεν εἰς ἐμέ νὰ συντάξω τὴν ἐκθεσίν. Κατὰ τὴν μελέτην τῆς διατριβῆς παρετήρησα ὅπως, ὅτι ὑπῆρχον καὶ καλὰ πολλά σημεῖα, ἅτινα εἶχον ἀνάγκην ἀλλαγῆς ἢ συμπληρώσεως. Ἐπειδὴ δὲ τέλει μὲν ὁ λόγος σημεῖα καὶ ὁ πολλά ἦσαν σημαντικὰ, ἔκρινα, ὅτι ἔπρεπε νὰ καλέσω τὸν ὑποψήφιον καὶ ἀποδείξω εἰς αὐτὸν ταῦτα, ἵνα οὗτος, ἐφ' ὅσον εὖ ἦτο σύμφωνος, προβῇ εἰς τὰς ἀπαιτούμενας τροποποιήσεις καὶ διορθώσεις. Πράγματι ὁ ὑποψήφιος ἐδέχθη ταῦτα καὶ οὕτω δύναμαι σήμερον νὰ φέρω εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τὴν ἐκθεσίν "περὶ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ. Τοῦτο βεβαίως ἀπῆλθε χρόνον ἡμερώτερον τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου διατεταμένου. Ἐφ' ὅσον ὅμως α' διδακτορικαὶ διατριβαὶ συντάσσονται χωρὶς τὴν παράλληλον καθουδήγησιν ὑπὸ τοῦ θεοδώρου καθηγητοῦ καὶ ἔρχονται εἰς τὴν σχολὴν " ἔτοιμα ", χωρὶς οὐδαμῶς νὰ γνωρίζω τίποτε περὶ τῆς γενέσεως αὐτῶν εἶναι φυσικόν καὶ ἡ σχολὴ νὰ ταλαιπωρῆται ἐπὶ πολλὰς συνενοήσεις καὶ νὰ συζητῇ πρᾶγματα, ἅτινα ἔνθεν εὖ τὴν ἀπασχολοῦν, ἐν ὃ ὑποψήφιος εὐρίσκειτο ἀπὸ πρὶν εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ εἰρηκίτου καθηγητοῦ. Διὰ τὴν ἀποδείξωσιν μου, τὰς ἀπορίας αὐτοῦ ὁ ὑποψήφιος, νομίζω ὅτι ἡ διατριβὴ παρουσιάζεται σήμερον καλυπτόμενη ἐνώπιον τῆς σχολῆς.

Ἡ διατριβὴ τοῦ κ. θ. κλασσικοῦ, συγγραμμένη ἀπὸ 68 ὀκταλογραφημένους σελίδας, διαιριῖται εἰς πρόλογον, ἑπτὰ κύρια μέρη καὶ βιβλιογραφικὸν σημεῖον. Ἐς τὸν πρόλογον, ἐπιπέ ἀντικαθάρσει τὸ " Πράκτικον φιλοσοφικὸν πρὸς τὸ αὐτὸ

Ὁ ποιητής οὕτως νοθεύει, ἢ ἀλλάζει, εἶναι ὁ νόμος, ὁ λόγος. εἶναι αἰώνιος καὶ συνέχει τὸν κόσμον. "ἐξ ἄλλου ὅμως εἶναι καίκατι" πάντων καχωρισμένον". Ἀντιθέθεν ὅμως τοῦ αἰώνιου τούτου λόγου καὶ νόμου τοῦ κόσμου καὶ τῆς ψυχῆς, ὃν ποτέ δέν δύνασθε πλήρως νά ἐξελιχθῆτε, ὑπερβαίνει ἡ ροή, ἡ γένεσις, μέ τὰ ἀντιθέ εἰς καὶ τὰς συνεχεῖς μεταπτώσεις της. "Ἐκ κερῆν παρῶν αὐτῶν τῶν μεταβολῶν, τὸ εὖρ, ἀκολουθεῖ τῶν αἰώνιων τούτου νόμου," κῆρ, ἀείψων, ἀείδμενον μέτρα καὶ ἀεσορενόμενον μέτρα". Ἐποφῆτος εἰς τὸ ἀποσπᾶσθαι καί μεῖ ἐπιτετέραν ὑγίαν εἰς, τὸ ἐσωτερικόν των νόημα, καὶ προσκαθεῖ νά φανερίσῃ τὴν σημασίαν ἣν ἔχει εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἡρακλείτου ἐπὶ κῆρ, ἐξ οὗ παράγονται καὶ εἰς ὃ ἀνάγονται τὰ πάντα. Ἡν θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ Ἡρακλείτου περὶ πόλεμον, ἔριδος καὶ ἁρμονίας τῶν ἀντιθέτων ἢ συγγραφεῖς ἀναπτύσσει βδω εἰ τῶν σχετικῶν ἰσοκυμαμάτων μετὰ ἀσκητὴν σαφήνειαν. "Ὅσα ὅμως λέγει ἐν σελ. 25 περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀντιθέτου ἔχουν ἀνάγκη εὐρυτέρως θεμελιώσεως καὶ ἀναλύσεως.

Ἐν τῇ πολιτικῇ λόγῳ ἀναλύει ὁ ὑποφῆτος τὸ ἀποσπᾶσθαι τὰ οὐρετικὰ πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ πρὸς τὸν πολιτικὸν εἶλον τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ ὁ ἴδιος νά κινῆ ἀπολύτως πρὸς τὴν ἔσοφιν, ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἰσχυροῦς τὸ κῆρ, ἰσχυρὸς τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἡρακλείτου, τονίζει τὴν ἰσχυρίαν τοῦ φιλοσοφίου εἰς τὴν δύναμιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν νόμων, οἵτινες ἐπὶ κῆρ ἔχουν ἀπὸ τὸν ἕνα θεῖον νόμον. Ἐποφῆτος κατασκευάζει τὰ πάντα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκίντες ἔκοντες γίνονται συνεργοὶ τῶν ἐκόντων του. "Ὅργανα τοῦ θεῖου νόμου γίνονται τέκνη". Ὁ ὑποφῆτος παραλληλίζει τὴν ἔσοφιν, τούτην τοῦ Ἡρακλείτου πρὸς ἀντίστοιχον, ὡς ἰσχυρίζεται, τὸ ἔσοφον. "Ὅπως ὁ ἔσοφος ὁμιλεῖ διὰ τὴν τέκνη, ἀλλὰ διὰ τὰ μεγάλα πρόσωπα καὶ ἰδέως τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς κυρίως. Οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι ἄλλανδρος, ἑπίκουρος, ἑπτολέων, οὗτοι νεωροῦνται ὑπὸ τοῦ ἔσοφου, ὅς ὅργανα τῆς ἰδέας, τὴν ὅσον πραγματοποιοῦν χωρὶς νά ἔχουν συνειδητὴν σχέσιν πρὸς αὐτήν.

Ὁ ὅρος διὰ τοῦ ὅπου πραγματοποιεῖται ὁ σκοπὸς τοῦ θεῖου νόμου καὶ γίνεται ἡ ἀνάδειξις τῶν ἀξιών ζωῆς εἶναι ὁ πόλεμος ἢ ἔρις. Ἡ διαμάχη μεταξὺ δικαίου καὶ ἀδίκου ἀναδεικνύει τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ δίκαιον. εἶναι ἀληθὴ καὶ ὁ νόμος τῆς πολιτείας δημιουργητὴν ἐσωτερικῆς πάλης τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, ἣτις τροματίζεται κάπως μέσα εἰς τὸ ἀποκρυστάλλωμα τοῦ νόμου. τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀτομικὴν ζωὴν; ὅπου ὁ ἀγὼν γίνεται κυρίως

